

LAVRENTII GAMBARÆ BRIXIANI, RERVM SACRARVM LIBER.

CVM Argumentis Iacobi Pacti Siculi Mamertini.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij.
M. D. LXXVII.

BERNARDINVS PASSARVS RO INV.

IACOBVS PACTVS SICVLVS MAMERTINVS AD LAVRENTIVM GAMBARAM, DE SACRIS EIVS POEMATIBVS.

FALSÒ olim ſacros dixerunt ſecula vates
Impia; qui turpes, qui res cecinere profanas:
Fictáque carminibus celebrarunt numina vanis.
At tu; Cælicolas toto qui pectore, Patremque
Æternum celebras per ſacra hæc carmina; verè
Es ſacer; æternámque mereris Gambara laudem.

LAVREN-

LAVRENTII GAMBARÆ BRIXIANI PRECATIO AD DEVM.

ARGVMENTVM.

PRECATVR auctor Deum, vt sibi adsit res sacras scribenti iussu Alexandri Cardinalis Farnesij. Musas cum reliquis vanis numinibus à se abigit. Mox rogat Deum, vt tot impendentia nobis pericula auertat.

SVMME *Pater, qui tellurem, & superà alta creasti:*
Et Solem, & quicquid Sol spectat, cùm tenet oras

Ætheris, & terras radianti lampade lustrat:
Tu rege me, ignarumq; viæ, rerumq; sacrarum:
Ut laude insigni possim super æthera ferre,
Qui CHRISTI *ob nomen pœnas subiere, necemq;:*
Teq; mihi canere immensi da conditor orbis;
Unigenamq; tuum, & vestri modò numinis auram.
Tu verò insignis cantu, & testudine Dauid:
Et doctus res venturas prædicere, & ipsum
Carminibus laudare Deum: qui gurgite rubro
Immersit Pharias vnà cum rege phalangas:
Dilectumq; sibi populum, qui iam mare siccis
Transierat pedibus, tuta seruauit in acta:
Adsis ô tua dum sequimur vestigia: quem iam
Versantem liquidi pecudes Iordanis ad amnem
Post varios rerum euentus, bellíq; labores
Assiduos tandem regali in sede locauit.
Tu quoque Alexander Farnesi haud vltimus inter
Purpureos animi virtute, & sanguine patres;
Decurre hunc vnà mecum (tua iussa) laborem.
Qui non (vt quondam) nautas, victosq; gigantes,
Venantesq; viros siluis, Moschúmq; Bionémq;,
Atq; etiam mutata nouas in corpora formas:
Tradidimus rapidis quæ sponte poëmata flammis:
Sed templi media positus testudine carmen
Æterno meditor Patri, rerumq; parenti:
Vos verò dilectæ olim secedite Nymphæ:
Cúmq; tuis valeas calamis, ô semicaper Pan:
Fluminaq; alta tuis valeant celebrata poëtis.

Et

Et vestro, ô Musæ, comites vos addite Phœbo.
Non ope Pieridum indigeo, nec Apollinis aura:
Christus erit nostri columenq́, & carminis auctor:
Carminibusq́ deos, vatum de more, deasq́
(Quos gens prisca olim coluit, gens inscia recti)
Inseruisse meis vltrò me pœnitet: & tot
Otia me incassum quondam triuisse canendo.
Nunc veniam supplex oro: tu parce precanti
Ob nomen Pater alme tuum, culpamq́ remitte:
Atq; tui cape primitias, fructusq́ coloni:
Quod tota nunc mente petit, precibusq́ vocat te
Auxilio, pronúsq; tuas veneratur ad aras.
Ille tuo recipit solitum nam lumine lumen,
Quod prius occiderat: caliginéq; eripis atra
Clamantes ad te ex animo. nunc dirige nostras
Per pelagus Pater alme vias. da sistere portu
Naufraga vela, volénsq; tuo nos numine serua.
Namq; vides quantis terra, pelagóq; periclis
Vndiq; iactemur fessi: scis quæ fera Galli
Bella gerant: quantósq; Britannia sæua tumultus
Concitet: vndantem Belgarum cæde nefanda
Vidimus Oceanum: populorúmq; arma potentum,
Bellatrix quos & diues Germania pascit:
Et passim Hesperio pinguescunt sanguine glebæ:
Pérq; vrbes Latias pestis sæuissima serpit.
Parte alia angusti feruet maris Hellesponti
Vnda, & arenosum prætexunt mille triremes
Littus, & excidium nobis, stragémq; minantur,

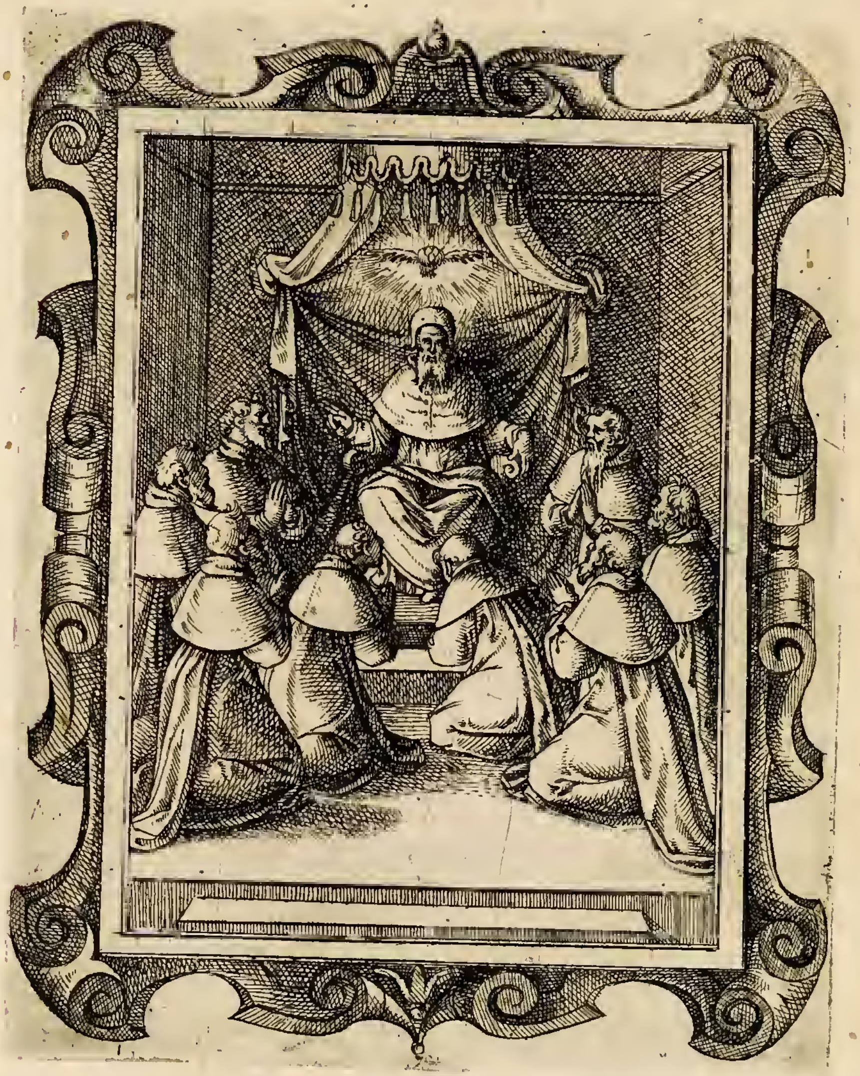
Dum Zephyri perflant auræ: tu Christe profundo has
Merge rates cùm proscindent freta feruida cursu:
Atque iter in Latium tendent, Gætuláue regna:
Nam canimus te præsidium, præsénsq; fuisse
Robur; in Ionio cùm ponto fregimus hostem;
Hostem animis nimium fidentem, & puppibus æreis:
Victorésq; domum, & læti spolia ampla, ducésq;
Rettulimus. da quod populus tuus insuper orat,
Et petit; vt posthac nunquam se iactet amarus
Nos pugnantem hostis terra vicisse, maríq;:
Dicat & insultans: Deus illos liquit, & vltrà
Illius non dextra tegit, nec pugnat; at omnem
Ismariam posthac primo in certamine classem,
Armáque, pugnantésq; viros vasto obrue ponto.
Instructæq; iuuent illum non mille biremes;
Bellantum non mille acies: sed victus in armis
Occumbat; tingátq; suo freta salsa cruore.

SANCTISS.

SANCTISS. D. N. GREGORIO XIII. PONTIFICI MAXIMO.

ARGVMENTVM.

SVMMO Pontifici gratulatur quòd in altissimo dignitatis gradu locatus sit.

PERLEGE *non dignum quamuis te Principe carmen,*
O ingens tutela hominum, & gratißima cælo
Progenies, nec non populis, qui iura sequuntur
Romana, æternique tenent mandata parentis;

Cui nunc cælicolûm rector conceßit habendum
Totius mundi imperium, & tibi tradidit vni,
Posse sua in terris vice fungi; quà rubet æquor,
Oceanum cùm Sol oritur, & quà cadit, & nos,
Et mundi hanc molem immensam sine luce relinquit.
Felix ista dies, qua te de more senatus
Purpureus, dubiis rebus dum consulit, vltro
Ad celsam tanto dignatum munere sedem
Deduxit; triplicémq; auro gemmisq́; coronam
Imposuit capiti, & rerum tibi tradita summa est.
Respice nos pater alme, viam qui clarus Olympo
Affectas factis iam pridem ingentibus, & qui
Ad summum mercede tua succedis honorem.
Rex sub quo rediit Romana in septa, regit qui
Acres imperio populos, celsamq; Pyrenen:
Ausonidum se tollit humo quo sospite virtus.
Nosq́; tuæ posthac pietatis imagine serua.
Nec pater omnipotens, nisi plenis te Deus annis
Gregorium cælo accipiat, lætumq́; reponat
Felices animas inter stellantis Olympi.
Interea dum tu placida moderaris habena
Alme pater, Petri turbata per æquora cymbam,
Fluctibus in mediis, quam Turca inuoluere tentat:
Regem oro æternum cæli submergat vt vndis
Æquoreis classem illius simul & tibi præstet
Commissam vt puppim tuta statione reponas.
Quæ te Rege minas Aquilonis non timet, irámque:
Ismariis nec perflantes de partibus Euros.

In

In mundi creationem.

ANTONIO CARAFÆ CARDINALI.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT Dei Opt. Max. laudes, plurima admiranda eius opera enumerans.

DVM *colis antiquam Troiani Antenoris vrbem,*
Ingenuisq; operam das artibus, & monumenta
Sacrarum rerum euoluis, & scripta diserti
Nunc Theodoreti super aurea carmina Dauid

Sermonem in Latium transfers; imitatus & ipse
Ipsum te, hæc cecini numeris Carafa Latinis,
Egregium Graiæ, & Latiæ decus addite linguæ:
Ut videas me iam Phœbum, paritérq; Camœnas
Liquisse, atque animum sacris intendere rebus.
Quid cessas mea lingua Deum laudare potentem
Tantarum auctorem rerum, quas cernimus, & quas
Nemo humili sensu potis est comprendere, vitam
Dum trahit in terris alta caligine mersam?
Atque vtinam Dauid foret in me spiritus, & vis;
Ut digno te nunc celebrarem carmine, quamuis
Carmine non egeas nostro: tamen hæc tibi pauca
Pro multis referam meritis: namq; ipse quotannis
Humano generi victum, viresque ministras:
Fecistiq; globum Lunæ, Solémq;, domósq;
Æthereas, summiq; decus radiantia cæli
Sidera, & immensos tractus terræq;, marísque.
Nec miror, Pater omnipotens, cùm sis Deus, & cùm
Non alius præter te sit Deus. omnia namque
Tu solus potes, atque sedes in vertice Olympi;
Non picta indutus trabea, non murice, & auro;
Lumine sed claro longè tu effulgis amictus.
Ingens te circundat honos, & gloria miris
Laudibus, extendísq; velut tentoria cælum.
Ipse tegis superas sedes cælestibus vndis,
Atque tuos facis aligeros, Pater alme, ministros;
Cernere quos acies nequeat mortalis, & igni
Ardenti similes. Solido fundamine terram

Strauisti,

Strauisti, quam perplexis anfractibus vnda
Oceani maris incingit, ceu vestis; & æquor
Stabit aquæ supra montes: quòd si tua virga
Vndas increpitet (tonitru quæ personat instar)
Attonitæ huc illuc fugient quò iusseris: & se
Continuò attollent summa in fastigia montes;
Subsidéntq; cauæ valles; sedémque tenebit
Quisque datam sibi; nec tumidus facto agmine pontus
Tellurem obducet stagnis, fluctúue tumenti.
Præcipitésque ruunt latices de vertice fontis,
Qui lapsi efficiunt riuos, riui altá fluenta
Saxosas inter longè resonantia valles:
Hinc onagri, & pecudes cum cornigero comitatu,
Vrsiq;, damæq; bibunt; dumísq; volucres,
Arboreisue comis, exesæ aut ilicis aluo
Nidificant, resonántque nouo loca saxea cantu.
Insuper æstiuis exusta caloribus arua,
Ipsa tibi in pratis cùm pallida supplicat herba,
Tu pluuia solaris aqua, riuóque recenti:
Et paßim vario fœtu saturata tuorum
Terra operum campis siluestres educat herbas,
Et flores, quos detondent pecudésque, feræq;.
Dant agri frumenta, quibus nos pascimur, & dant
Dumosi colles oleas, vbi calculus asper
Plurimus est, quarum succo fit lætior ipsa
Ipsa hominis facies. Nascuntur collibus vuæ
Apricis, quarum dulcis liquor anxia curis
Corpora sint licet innumeris, lætißima reddit.

Nascitur & Libano procero vertice Cedrus,
Æstatis quæ non feruores horret, at altas
Attollit cælo frondes, ceu veris in ortu,
Qua passer dulces nidos alit; ipsa Chelidris
Lethiferis hic præda domos sibi construit ales;
Vallibus & timidis sunt apta cubilia ceruis.
Hos etiam in montes recipit sese asper echinus,
Dum timet insidias hominum, & petit impiger antra.
Hic varia sese facie per inania cæli
Luna refert, noctem illustrans; cognoscit & ortus
Occasúsque suos Sol aureus; atque iter altum
Æthera per, sua dum præbet vaga lumina mundo.
At terras vbi Sol liquit, nox septa tenebris
Succedit, latebrísque feræ, quæ concaua siluis
Antra colunt, vallésque cauas, & frondea tecta
Prosiliunt, prædæq; auidus leo sanguine multo
Lætatur, quærítque fremens alimenta parente
A summo: sed cùm lux cælo effulget aperto,
Antra feræ, siluásque petunt, solitísque cauernis
Se condunt, donec veniat nox furua tenebris.
Tunc mortale genus lecto consurgit auito;
Egreditúrque domo prima sub luce, suúmque
Inceptum non linquit opus, vaga lumina cæli
Accendat donec vesper, tenebrásque reducat.
Atque alius, qui rura colit, læta arua iuuencis
Præualidis pronus scindit, aut implicat vlmos
Vitibus, aut texit sepes, aut virgea septa
Caprigeno pecori suit, aut aluearia lento

Vimine

Vimine grata apibus, donec Sol cedat Olympo.
Quàm ſunt ô manuum Pater alme opera alta tuarum
Auguſta, & præclara; modis ſunt condita miris
Omnia, quæ cælo ſubſunt, ſupráque relucent.
Quin etiam haud tantum fœcunda eſt vbere frugum
Munere terra tuo; verùm & maris vnda repleta eſt
Illo eodem dono, quo tellus: nam freta gentes
Squamigeræ ventoſa tenent: hic nauita pontum
Audax puppe ſecat tumidum, nec flamina curat
Aſpera, & aduerſo venientes agmine fluctus.
Feciſti & cete, quæ temnunt monſtra ſub vndis
Omnia mole ſua, quòd non ſint viribus æquis.
Tot cæli volucres, & tot feræ monſtra profundi,
Tótque feræ ſiluas habitantes pabula quærunt
Apta ſibi, quæ das ſemper largáque piáque
Ipſe manu; terræ fructus, prædámque miniſtras.
Sed ſi fortè aliò te verteris, ilicet illis
Spiramenta animæ eripies, paßímque iacebunt
Exanimes ſtratæ in terram, in cinerémque ſolutæ.
Idem ſi cineri aſpires, in prima redibunt
Corpora, quæ fuerant iam lethi addicta tenebris:
Vel noua formabis, facies erit & noua terræ.
Hoc igitur tam clarum opus, & mirabile ſemper
Oſtendit tua iam virtus, qui concutis orbem
Terrarum ſolo aſpectu, nutúque ſupremos
Si tangis leuiter montes, valléſue, repentè
Emittent trepidi conuexa ad ſidera fumum.
Te ſolum laudare Deum me terra, fretúmque

 Audiet,

Audiet, & cæli longè signa ardua; donec
Ingrediens terris vitali hac luce morabor,
Decedit cùm Sol, & cùm se tollit ad auras;
Inq; nouum tellus infusa luce colorem
Migrat, & obducta sese caligine soluit.
Atque vtinam mea vota tibi sint grata, meúmque
Carmen, vt æternùm poßim gaudere, Deum te
Has nostras audisse preces de vertice cæli.

In diem Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis.

AD HIERONYMVM GARIMBERTVM EPISCOPVM GALLESANVM.

ARGVMENTVM.

DEVS non immemor eorum, quæ Patribus nostris fuerat pollicitus; ministrum cælestem misit, qui Mariæ nunciaret, Diuinum verbum ex ea carnem, salua ipsius virginitate, suscepturum. cui iucundissimo nuncio illico, vbi Maria assensa est, Deum in vtero concepit.

VER

VER *erat, & tepidos ducebant ſidera ſoles,*
Frondibus atque nouis ſeſe, viridíque colore
Veſtibant nemora, & tellus lætata recentem
Ob partum, gremio flores, & gramina alebat:
Cùm Deus omnipotens verſans promiſſa ſub alto
Pectore, quæ dederat patribus, qui celſa colebant
Oppida Judææ, & ripas Jordanis, & vrbes
Samariæ, cæli ſtatuit demittere ab arce
Æqualem ſibi progeniem. mora nulla, miniſter

Æterni

Æterni qui ferre ſolet mandata parentis
Aſtitit, atque libens eadem data mente recondit.
Ille igitur nitidum ſcindens gemmantibus alis
Æthera, deuenit Galilææ ad Virginis ædes
Exiguas: mox exequitur mandata, Mariámque
Alloquitur (quæ tunc vates de more legebat,
Regali quondam qui oriturum ſtirpe canebant
Dauidis intacto ex vtero, & ſine labe pudoris
Virginei infantem IESVM:) *Salue ætheris ingens*
Gloria: namque in te ſola eſt diffuſa parentis
Gratia: cæleſtis tecum eſt Deus. Illa repentè
Obſtupuit, dictis animum turbata loquentis
Talia; quæ ſecum dum mente euoluit, ab oris
Interpres miſſus cæli, ſic ora reſoluit:
Parce metu, Virgo ante alias accepta parenti
Æterno: tu concipies lætiſsima prolem
Ætheriam, nono paries quam menſe, vocabíſq;
Hunc IESVM, *qui magnus erit, ſummíque parentis*
Unica dicetur proles, ſceptrúmque tenebit
Dauidis, inq; domo Iacob dominabitur, & non
Meta erit illius regni. Tunc aurea Virgo
Credidit hoc, dixitque: Viam tu effare, modúmque
Quo ſint hæc ventura mihi; téque inſuper oro,
Ne dubiam, incertámque tuo ſermone relinquas:
Nam mihi virginitas eſt cordi certa; Deo quam
Rectori quondam ipſa animóque, & mente ſacraui,
Paruula cùm primum rationis ſigna ſubirem.
Tum ſic veridico reſpondit nuncius ore:

Ille superueniet cæleſtis Spiritus in te,
Atque te obumbrabit virtus diuina, tegétque
Fecundámq; aluum (dictu mirabile) reddet.
Tunc Rex ætherius intra tua viſcera ſumet
Humanos artus, liquidáſq; exibit in auras
Virgineo ex vtero, Solymisq; habitabit in oris.
Hæc tua progenies diuina vocabitur, alti,
Cæleſtiſq; Patris dilectus Filius: & nunc
Fert vtero promiſſam olim cognata virilem
Eliſabet tua iam ſobolem, procedit & illi
Inualidæ hic menſis ſextus; quamquam illa ſit æuo
Iam pridem confecta graui, ſteriliſq; vocetur.
Nec mirum, ô Virgo, quia res nulla omnipotenti eſt
Ardua, difficiliſq; Deo, qui cuncta creauit
Ex nihilo: teque vllo etiam ſine ſemine matrem
Efficiet. Tunc ſic excepit regia Virgo:
En Domini ſum ancilla humilis; qui miſit ab oris
Te mihi ſidereis: promiſſáq; compleat in me
Ille idem. nec ferre notos magnum per inane
Hæc mea diuini permittat gaudia partus.
Tunc Patris æterni dilectæ in Virginis aluo
Vnica progenies mortales induit artus.

Hæc cecini his ſacris, ô Garimberte, diebus,
Annua concelebrat dum templo feſta, tenet qui
Æterni in terris Chriſti ſedémque, locúmque.
Hic vbi erant quondam celeberrima templa Mineruæ;
Ritè Palæſtinæ ſed nunc ſacrata parenti,
Quæ genuit populis fontem pietatis IESVM,

Et nos vnanimes vnà cantabimus almæ
Virginis, & pariter matris, Hieronyme, laudes.

In Visitationem B. Mariæ virginis.

AD CÆSAREM GAMBARAM EPISCOPVM TERDONENSEM.

ARGVMENTVM.

BEATISSIMA virgo Maria, cùm ex cælesti nuncio cognouisset, Elisabet ætate iam graui, ac sterili concepisse; eam inuisit. Narrantur hîc, quæ Elisabet Spiritu sancto repleta, in Mariæ laudem dixerit: quæque ei Maria, omnia in Dei laudem conuertens, responderit.

DVM

DVM populum Terdonensem regis, optime Cæsar
Gambara; cui cura est sacrarum credita rerum,
Qui tibi commissas mala gramina pascere siluis
Non permittis oues, duce te, taxíue sub umbra
(Iria qua riguis fœcundat cursibus agros)
Ducere funerea somnos, precor accipe quæ nunc
Virginis in laudem cecini; suppléxq; precari
Sis memor assiduè Patrem, qui cuncta regítque,
Et fouet; ut longè strepitantia conterat arma
In nos Turca ferox cùm primùm castra mouebit.
Tuq; rates defende tuas, ô Christe, tua quæ
Bellantur pelago pro relligione, ruúntque
In sæua arma tuo pro nomine; nósq; gementes
Respice præteritas clades, venturáq; damna
Intacta postquam sobolem concepit in aluo
Ætheream Virgo Solymis prælata puellis,
Atque magis dilecta Deo (qui eduxit ab oris
Hebræum Phariis populum, Pharaonis & arma
Immersit pelago) memor & quæ dixerat olim
Nuncius æterno cæli patre missus ab alto,
Decreuit celsos Iudææ ascendere montes,
Atq; ætate grauem cognatam inuisere: quæ tunc
Progeniem (mirùm) sterili gestabat in aluo;
Quam nunquam ob senium poterant sperare parentes.
Sicut enim magni lacrymas miseratus Abrami est,
Et sine pignoribus mæstæ connubia Saræ,
Ambobus Deus hæredem concessit habendum:
Hoc illis ita permisit. castissima Virgo

Actutum comitante Deo: quem læta ferebat
Ipsa Maria vtero, properans iuga celsa petiuit,
Elisabetq́; ingressa domum, de more, salutat;
Atq; vbi iunxerunt dextras, collóq; dederunt
Brachia, tunc proles latitans sub ventre senili
Aduentum sensit Christi, exultauit & intra
Viscera, sed perflata fuit cum numine mater
Elisabet, nouítq; Dei mysteria, dixit:
O Virgo gentis Judææ haud gloria tantùm;
Sed cæli decus æternum! tu tecta subire
Es famulæ dignata tuæ; quæ ventre Deumq́;,
Atq; hominem grauido portas sine labe pudoris
Amißi: at postquam rupisti pectore vocem,
Lætitia puer ingenti perfusus in aluo
Gestiit, atq; nouos sensi sub pectore motus.
Sed quoniam mandata Dei, quæ detulit alto
Aliger è cælo iuuenis tibi, credidit vltrò
Mens tua, nil dubitans: omnes te laudibus olim
Astra super tollent gentes; quæ littus Eoum,
Hesperiúmque colunt, nec erunt dicta irrita Patris
Æterni; sed eris omni admirabilis æuo.
Tunc Virgo his dictis mentem lætata, animúmque,
Talibus ora modis soluit: O conditor alti
Ætheris, & terræ; meus hic te spiritus à te
Dependens cumulat laude; & iam numine plenus
Ipse tuo, longè exultat: quia mitis Olympo
Me Pater omnipotens humilem respexit ab alto.
Propterea dicent venientia secla beatam

Femineam

Femineam me ſtirpem inter: conceßit enim rex
Magna potens mihi dona vltrò, ſanctumq́; vocabunt
Perpetuò illius nomen: nec limite clauſa
Vllo erit illius pietas metuentibus ipſum.
Quin etiam faſtu, atq; animis, vel diuite regno
Elatos dextra infernas detruſit ad vmbras.
Affluere atque humiles opibus dedit ille, & egenos
Haud aluit parco victu: dehinc reppulit auro,
Et latis dites fundis, promiſſáque voluens
Olim animo Patribus noſtris, ſobolíq; futuræ.
Suſcepit populum cara de ſtirpe parentum,
Ducentem genus egregium. ſic fata morata eſt
Eliſabet laribus, ter Lunæ cornua donec
Orbe nouo coiëre ſimul, mox læta receßit,
Atq; viam carpens patrias deuenit ad ædes.

In natalem Christi.

AD IOANNEM MORONVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

CHRISTI, qui nobis viam ad cælum patefecit, natalem celebrat. deinde eum orat, vt nobis opituletur: Turcarum classem perdat.

PROGENIES *diuina nouem iam mensibus actis*
Prodiit in lucem Virginis ex vtero.
Hæc nox clara magis, quàm Sol cùm surgit, & orbem
Lustrat, & Eoi marmoris vnda nitet.

Lætantur

Lætantur cœli ſublimia regna, nouumq́;
Diffundunt Solis lumina clara diem.
En ſua paſtores læti magalia linquunt,
Cœleſtéſq; chori myſtica ſacra canunt.
Humano verum reſidet ſub corpore numen,
Natalíque ſuo numina falſa fugat.
Hic puer eſt, quem venturum dixêre priores
Concordi vates carmine veridici.
Hic hominem patriis tranſcribit ſedibus alti
Ætheris, atq; aperit lucida ad aſtra viam.
Per te igitur, matremq́; tuam noſtras, precor, audi,
Quas tibi non ficto fundimus ore preces;
Turcarumq́; acies, & iam data vela per vndas
Sancte puer rapidis merge ſub æquoribus.
Sic faciat Morone Deus, qui temperat oras
Ætherias, terræq́; ſolum, & maria alta; ſuúmque
Ob numen ferat auxilium ſulcantibus æquor
Turbatum, nobis miſeris; animóſq; potentum
Diſcordes nunc, accendat capere arma, tyrannúmq;
In nos Iſmarium terra, pelagóque ruentem
Pellere in extremos tractus, quà currit Hydaſpes,
Et quà gemmiferis Indus defertur arenis.
Hoc Pater omnipotens præſta mortalibus ipſum,
Qui te rite colunt, tua qui mandata faceſſunt.

In

In natalem Christi.

AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

IOSEPH cum Maria prægnante in Bethlehem venit: vt, ex edicto, nomen suum, ac familiam profiteretur. quo loco, incolumi virginitate, Maria Christum peperit. quem mox vicini pastores, cælesti nuncio moniti, adorauerunt.

NON *voco Pierides vos in mea carmina: namq;*
Sunt vobis ignota, meis quæ versibus edam.
Christus erit nostri princeps, & carminis auctor:

Quem

Quem tellus colit, & celsi plaga lucida cæli:
Quem semper pennata cohors circunuolat: & cui
Gaudentes plaudunt manibus cùm carmina dicunt.
Vos memorate manus Medeæ sanguine tinctas
Natorum, & fratris: certamina & impia fratrum,
Quos Thebana tulit tellus in luminis auras.
Ne nos quod canimus incestet fásq;, piúmque
Musa suo celebrans inhonesto carmine laudes.
Tu verò nostri columen, rerúmque mearum
Præsidium Farnesi ingens, nunc perlege quæ iam
In Mariæ partum cecini: quæ sola Deumq;,
Atque hominem dedit in lucem: nostræq; salutis
Auctorem certum peperit, rerúmque parentem.
Farnesi ipse igitur referam, te iudice, quem non
Tanta latent arcana: legis dum scripta sacrorum
Tot vatum, & voluis fidei fundamina nostræ.
Tendebat, cùm iam rediens bruma aspera montes,
Atq; vrbes, campósque simul nix alta tegebat,
In Bethlem Iudæ sola cum coniuge Ioseph
Regali referens deductam à sanguine gentem.
Cyrino vtq; suum nomen memoraret, & à quo
Principium ipsius soboles, noménque teneret.
Nam scribi Augustus populos mandauerat omnes:
Et pax æquoreos tractus, terrasq; colebat.
Instarent sed cùm iam debita tempora partus
Virginei, atque locus tota non esset in vrbe
Ob gentem innumeram, quæ tunc properabat ad vrbem,
Imperio Augusti vt parens noménque, geniúsque

Ederet ipsa suum. Subierunt protinus ambo
Desertam, atq; humilem sedem ingredientibus: hícque
Infantem Maria incolumi est enixa pudore:
Cùm medio cursu iam sidera voluebantur;
Fessáque carpebant dulces animalia somnos:
Quæ nemora alta colunt, seu stagna, marísque profundi
Exesas cautes: & agri, siluæq; silebant.
Ut rubus ille, foret quanquam circundatus igne
Ingenti: senior Moses quem vidit ab ulla
Non tamen exustum flamma: sic illa reluxit
Post partum incorrupta, nec ullum passa dolorem.
At postquàm puerum peperit castißima Virgo,
E summo lux clara polo demissa repleuit
Speluncam obscuram, & cæcis nox atra fugatis
Effulsit tenebris, magè quàm si sole recenti
Manè foret perfusa nouo; circumq; canentum
Auditæ aligerûm voces, & plausibus æther
Insonuit, cælóque ignes micuere sereno.
Tunc lætata nouo Galilæa puerpera partu,
Diuinum admirans puerili in pectore numen,
Infantem supplex submisso poplite adorat;
Atque ulnis venerans puerum complectitur, insitq;:
O salue humani generis spes sola, salúsque,
Digne puer meliore loco: te non tenet aula,
Nec muros aulæa tegunt, non regia pubes
Te natum obseruat regem, sed nasceris antro,
Quo tener æthereas fudisti in luminis auras
Vagitus primos pecora inter inertia, vilíque

Effultus

Effultus ſtipula. totis quæ gaudia terris
Expectate dabis? quas grates ipſa rependam?
Duxiſti qui nunc me tanto munere dignam,
Vt mater tua dicar, & vbera dem tibi nate,
Nate Deo, Deus *ipſe, poli cui regia paret.*
Sic Virgo, vultum roſeo ſuffuſa rubore,
Auctorem peperiſſe ſuum lætatur: at ille,
Attollens oculos ad dulcia verba parentis,
In matris tacitum inſpirat noua gaudia pectus.
Dúmque acies geminas admirabunda teneret
In puerum, humano ſub corpore numen habentem
Diuinum, immenſum referentémque ore parentem,
Aſsiſtit pennata cohors paſtoribus alta
Arce poli demiſſa, canúntque per aëra cultos
Ore modos dulci, & magalia lumine multo
Paſtorum luſtrant, qui tempore noctis agebant
Excubias, pecudúmque greges, armenta ſupérque;
Pectoribus quorum terrorem iniecerat atras
Per noctis lux illa prius non viſa tenebras;
Tótque chori aligerûm cæli per inánia cantus
Edentes ſtabulum ſupra, quo læta latebat
Coniuge cum Maria *alma ſuo. Cunctantur, & hærent*
Paſtores, trepidíque ſuis in ouilibus aſtant.
Vnus at illorum, cælo dum pendet in alto,
Balantum tali compellat voce magiſtros:
Ne vos paſtores (inquit) timor vrgeat vllus:
Namq; ego ab æthereа ſum miſſus nuncius arce,
Vt vobis (nec vana loquor) noua gaudia pandam.

Infantem Virgo peperit ſub paupere tecto
Sub noctem hanc mediam; quem tot cecinere viciſsim
Veridici vates venturum in luminis auras:
Qui genus humanum cœli deducet ad alta
Atria veſtrorum, & tollet commiſſa parentum:
Quique ſuum populum à tenebris mox transferet almam
In lucem, cœlique domos, optatáque regna.
Ite alacres, tantóſq; metus deponite vos, ô
Paſtores, quibus eſt conceſſum cernere primùm
Virgineo ex vtero ad præſepia vilia natum
Regémque, genitúmque Deo, *mortalia membra*
Indutum, cùm ſit Deus *immortalis. At illi*
Torſerunt iter ad tanti cunabula Regis.
Ut venêre, vident diuini ſigna decoris
In puero, ſeniórque illorum verſus ad illos:
Hic puer eſt Deus, *ô ſocij (nec fallor) ab alto*
Deducens genus egregium. mox lumina vertens
Ad matrem: Felix, inquit, Virgo inclyta, namque
Non vultus tibi mortalis, non greſſus, & ipſa
Non hominem tua vox ſonat, ô ſanctiſsima Virgo.
Nos quoque felices erimus, quibus ora tueri
Conceſsit Pater omnipotens ſub tegmine agreſti
Infantis, téque ante alios vidiſſe parentem;
Alipedúmque choros iuuenum aſpexiſſe, domúmque
Hanc humilem ſupra, patris, natique canentum
Certatim tantas non vno carmine laudes.
His dictis, humiles, lætíque ex ordine flexo
Poplite adorarunt puerum, rerúmque parentem.

Sed

Sed cùm pallerent nondum vaga ſidera, ob ortus
Purpureos ſolis, rediere in virgea ſepta,
Sat notum per iter campis, lætíque viciſſim
Perpetua æternum celebrabant laude parentem.

In Epiphaniam Domini.

AD ALEXANDRVM RVFINVM,

HIERONYMI FILIVM ROMANVM, EPISCOPVM MELPHIENSEM.

ARGVMENTVM.

DICIT eo die tria contigiſſe miranda: & Chriſtum à Magis fuiſſe adoratum, & à Ioanne baptizatum, & aquam ab eo in nuptiis in vinum conuerſam. Deinde ad Magos rediens, dicit: Eos Chriſtum adoraturos veniſſe primùm Hieroſolymam: deinde ab Herode in Bethlehem miſſos: vbi Chriſtum & adorauerunt, & allatis muneribus donauerunt.

HÆC *Rufine dies ſummo eſt gratiſſima cælo,*
Qua canimus, Chriſtum ad præſepia vilia natum
Cùm videre Magi, & puero ſua dona dederunt.
Quos ſtella Eois radians deduxit ab oris.
Hac ſua membra etiam Chriſtus Jordanis in vnda
Luce ſacra tingens, mortalia vulnera lauit,
Et primi remouens labem, culpámque parentis,
Humano generi cæleſtia regna recluſit.
Hac etiam conuertit aquas in vitea Chriſtus
Pocula conuiuas inter, tedáſque iugales.
Ipſe Magos referam ductos à ſidere ad vrbem,
Qua Chriſtum ediderat Virgo Galilæia partu.
Hac igitur noſtra labente ætate precemur
Cæleſtem Patrem vnanimes, vt nos quoque ducat

In cæli lætas sedes, vbi funeris atri
Expertes erimus cuncti, tristísq; senectæ:
Hic vbi plena Deo *sunt omnia, & omnia luce*
Incircumscripta fulgent, & gaudia sedes
Æthereas æterna tenent, vbi lumina nostra
Clauserit obscuram in noctem; sicut noua duxit
Stella Magos niger à terris, quas incolit Indus,
In terras, Galilæa, tuas, quibus edidit almam
Progeniem Virgo ante alias electa, Deóque
Grata magis: tu, quæ petimus, concede, nec vlla
Te moueant commissa, piis ast annue votis
Amborum, donec veniat meta vltima vitæ
Omnipotens hominum rector, rerúmque creator.
Hesperiis fama Eois, & didita terris
Detulerat regnatorem terræq;, marísque
Vitales hausisse auras prope fluminis vndam
Ante alias gratam gustu Iordanis amœni,
Tres liquere Magi multis comitantibus oras,
Exoriens Sol ante alias quas lumine primo
Illustrat, densásq; fugat per inane tenebras
(Non famam, ast veterum vatum monimenta secuti)
Qui rerum varios casus, & sidera norant;
Stella quibus monstrauit iter non cognita cælo
Effulgens, pueri venissent limina donec;
Parua quidem, sed quæ terræ, pontique tenerent
Hospitio Dominum *regali ab origine natum.*
Hi primum Solymorum arces venêre, tenebat
Quas tunc imperio nulli feritate secundus,

Agrestíque animo Herodes, sedémque requirunt,
Qua superas cæli Christus prodiret in auras.
Has verò vt spargi voces audiuit iniquus
Herodes, sensitq́ noui incunabula regis,
Territus obstupuit: mox in diuersa trahebat
Infelix animum dubium: namque ille putabat
Limine se pelli nato sub principe, quem tot
Venturum vates cecinere. Atq; hæc vbi secum
Euoluit, iubet ipse Magos in celsa vocari
Atria Mygdoniis centum subnixa columnis:
Atque illos statuens media testudine tecti:
Dicite vos, quæ causa viæ? quò tenditis? & quid
Quæritis his nostris regionibus? inquit. At vnus
Illorum senior defigens lumina terræ,
Cunctatúsque moram exiguam facit, oráque contra
Sustulit Herodem, breuitérque hæc edidit ore:
Non errore viæ, casúue has venimus oras,
Stella viam è cælo nobis monstrauit, & huc nos
Duxit, iter flammis signans, arcésque superbas.
Huc alacres animis ferimur, vatumq́ sacrorum
Veridicis olim dictis, & munere tanti
Sideris, vt regem liceat spectare potentem
Terrarum, cælique Deum, quem tempore longo
Tot per terrarum tractus, tot perq́ labores
Quærimus, vt meritos regi impendamus honores,
Donáque nobiscum tulimus offerre parati
Huic puero. mora nulla, vocat clam in tecta tyrannus
Sacrarum rerum gnaros, templíque ministros,

Et

Et quærit, quibus ille puer nascatur in oris,
Quem Christum appellant vatum monimenta piorum.
Talia primores templi responsa dederunt:
In Bethlem nasci Christum, sit mœnibus illa
Parua licèt. tunc dißimulans rex talibus infit:
O gens ante alias felix, quibus ora tueri
Concessum est nati regis, cui seruiet ingens
Orbis, & ætherei tractus, pelagúsq; profundum,
Atq; per innumeras deduci à sidere terras!
Ite, agite, ô memores nostri; vestro mihi grata
Nuncia ferte precor reditu, lactentis vt almos
Conspiciam pueri vultus, & lætus adorem,
Dignáque dona feram mecum. nec plura locutus;
Sed dextra, læuáque manu deduxit ad alta
Limina regalis tecti, nunc dulcibus illos
Colloquiis, & nunc promisso munere mulcens.
Vt liquere Magi regémque, domumq; superbam,
Ad Bethlem læti contendunt mœnia parua.
Tunc subitò emicuit stellæ iubar, atq; iter omne
Flammis signauit solitis, ad limina donec
Virginis aduenêre: suo nam præuia cursu
Stella micans monstrabat iter; sidúsque secuti
Optatum tenuere locum: nam constitit astrum
Virginei partus supra (mirabile) tectum.
Ingreßique domum diuinum numen adorant:
Et puero ostendunt alacres sua munera; & aurum
Dant regi; tristémque homini dant munera myrrham;
Vt summo dant thura Deo. tum nocte quietem

Per placidam admoniti è cælo, non iussa facessunt
Herodis, magno infantis tum numine freti,
Ad notas rediere, alio sed tramite, sedes.

In Magos.

AD THOMAM ALDOBRANDINVM FLORENTINVM, AB EPISTOLIS, QVAS BREVES APPELLANT, Pij V. Pont. Max.

ARGVMENTVM.

ROGAT felices illos Magos, vt quem ipsi infantem in agresti tecto viderunt; eo nobis in sublimi sede sedente ipsorum Virginísque matris precibus in cælo æternùm frui liceat.

FELICES *ſaluete Magi, quos præuia cælo*
Stella viam docuit magni ad præſepia regis,
Quem partu dedit in lucem Galilæia Virgo:
Non longe quà Jordanis ſacra voluitur vnda.
Vos oro, vt ſicut tecto vidiſtis agreſti
Jnfantem poſitum, vitæ, noſtræq́; ſalutis
Auctorem, cui myrrham, aurúmque, & thura dediſtis
Vnanimes; pòſt ſublimi cùm ſede ſedebit,
Atq; tubæ totus clangore remugiet æther,
Confeſſ ímque animæ in ſua corpora prima redibunt,
Perpendet quas iudicio iuſtiſſimus acri,
Vnicuique ſuo pœnas pro crimine reddens,
Dignáque pro meritis perſoluens præmia iuſtis:
Sic olim liceat nobis hunc cernere eundem
Tranantem Solíſq; vias, cælique tenentem
Atria, nosq́; vnà ſecum ſuper æthera tollat,
Et ſtatuat iuſti quà fulgent haud ſecus ac Sol,
Adiutos precibus veſtris, & Virginis almæ,
Quæ talem partum ſuperas effudit in auras.
Scripſimus hæc tibi pauca tuo dulciſſime iuſſu,
O Thoma, quæ non Muſæ, non ſuetus Apollo
Dictauit: ſed blanda Dei ſpirantis in aures
Aura meas, aura è cælo demiſſa ſereno.

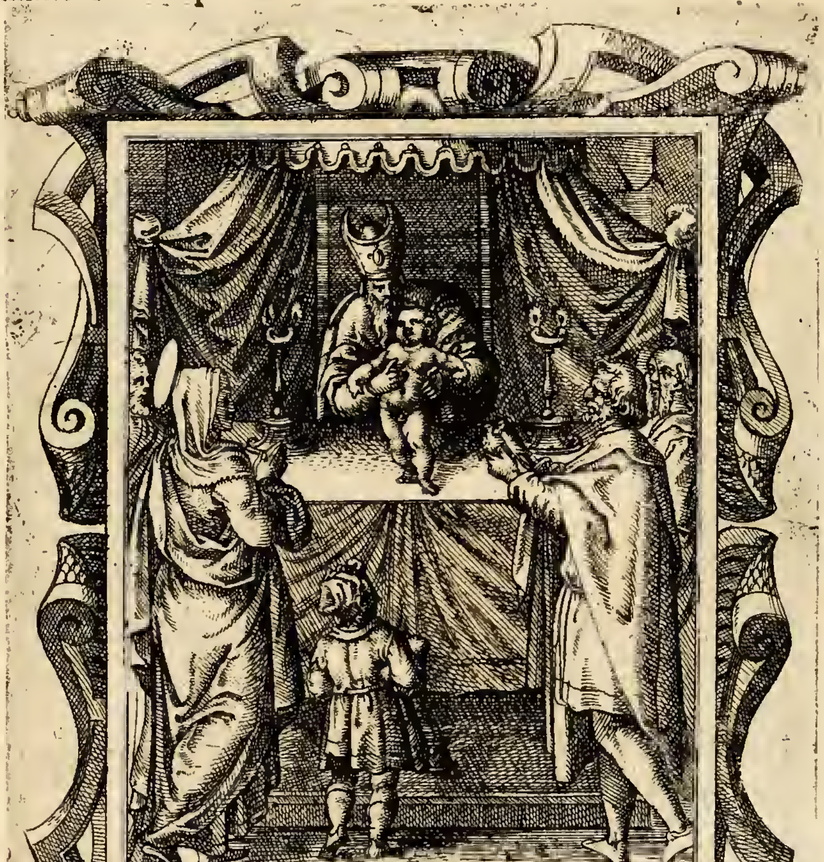
In

In Purificationem B. Mariæ virginis.

AD IACOBVM SABELLVM CARDINALEM S^{mi}. D. N. GREGORII XIII. VICARIVM.

ARGVMENTVM.

QVADRAGESIMO post Christi natalem die, Maria cum Ioseph abierunt in templum; vt, secundum legem, puerum Domino sisterent. Narrantur quæ Simeon optatissimo Christi aspectu recreatus dixerit.

NE *legere exiguum quamuis Iacobe laborem*
Hunc nostrum si fortè vacas à pondere rerum

 Tantarum

Tantarum te nunc pigeat. dum crimina discis
Et vitas hominum, Romanáque templa reuisis
Diuersis à principibus commissa, locum qui
Atque vicem tenuere Petri, tu poplite flexo
Et supplex mecum pariter cane sacra Mariæ,
Infantem Christum genitrix dum sistit ad aram,
Quam scio te toto venerari pectore, & illam
In tua vota etiam dubiis accire periclis
Ante alios, qui tecta tenent sublimia cæli.
Sol quadraginta cursu peragrauerat orbes,
Adiutorem hominum postquam Galilæia Virgo
Edidit in lucem Christum, cum coniuge venit
Egregiam in Solymorum vrbem, non immemor vnquam
Hebrææ legis prisco de more iubentis
Infantes offerre pias cum munere ad aras:
Immunísq; foret quamuis ea muneris huius,
Maiorum veteres ritus tamen ipsa secuta est,
Atq; volens puerum ad sacratam detulit ædem.
Tunc Simeon Solymos inter quo iustior alter
Non erat, in templum diuino numine venit:
Qui iam confectus senio exhaustúsque labore,
Diuinæ aurai responsum acceperat, annis
Iam multis, non visurum se limina lethi,
Non toruam mortis faciem, nisi cerneret olim
Illum, quem toties vates cecinêre, per annos
Præteritos Christum Domini; *quæ pectore secum*
Cuncta volutabat recolens noctésq; diésq;,
Aduentum Christi spatiis instare propinquis.

Vt

Ut verò ingressus templum est, viditq; Mariam,
Quæ solo comitata viro sacram super aram
Ponebat geminos pullos de more columbæ;
Continuò agnouit Christum, latéque frequenti
Exultans plausu puerum est veneratus, & vlnis
Infantem accipiens, atq; oscula plurima libans,
Atque hilari exclamans has fudit pectore voces:
Aduenit promissa dies lætissima seruo
Magne pater, qua tu Dominus me compede vinctum
Iam pridem dura, in pacem placidámque quietem
Dimittas; tu scis quoniam sat viximus, atque
Exactos fragilis vitæ protraximus annos:
Namq; tuum lumen viderunt nostra salubre
Lumina, cùm natum populis & gentibus illud,
Quæ votis petiere olim, Israëlis vt ingens
Cuncta per ora virûm volitet felicibus alis
Gloria, & excursu percurrat littus vtrumque.
Hæc vbi longæuus Simeon pia carmina dixit,
Ipse Deo dignas persoluit pectore grates.

Fuga Christi in Ægyptum, eiúsque reditus.

AD FVLVIVM VRSINVM IVLII FILIVM, EPISCOPVM SPOLETINVM.

ARGVMENTVM.

POSTEAQVAM Ioseph cum Christo & matre in Ægyptum profectus est, Herodes misit qui occiderent pueros, qui in Bethlehem & in eius finibus erant. quo impio rege extincto, Ioseph cum Maria & puero in Israël regressus, habitauit in Nazaret,

NVNC *quoniam nos haud comitari ad fertilis oras*
Tendentem Ægypti Christum cum matre, Josephúmque

Herodis

Herodis fugeret dum sæui iráſque, mináſque
Poſſumus; his vna ſaltem celebrabimus illos
Carminibus, Fului Vrſine, Fului optime, noſtris;
Dum tu paſcis oues, tibi quas commiſit alendas
Chriſtus in herboſis campis, quos irrigat vnda
Clitumnus formoſus aquis, ripáq; virenti:
Quæ duce te primáſq; niues, & prima liguſtra
Exſuperant candore ſuo; ſecuráque carpunt
Gramina; non aconita graui perfuſa veneno,
Non fontes cœno obductos, lymphámque paluſtrem;
Sed liquidos potant riuos, aut flumina viua.
Atq; vtinam nobis ſummi concedat Olympi
Rex, vt poßimus præconia digna referre,
Et meritas illi laudes, & reddere vota.
Æterni qui ferre ſolet mandata parentis
Alatus iuuenis Ioſepho apparuit altum
Per ſomnum, cum cuncta ſilent, tacitíſq; quieſcunt
In ſiluis, ſtabuliſque feræ, carpítque ſoporem
Optatum mortale genus; mox talibus infit:
Surge age, & actutum per amica ſilentia noctis
Carpe viam Ægyptum verſus, atq; accipe tecum
Et puerum, & pueri matrem: namque hora propinquat
Qua rex Herodes nulli feritate ſecundus
Bethlemiis nuper natum perquirat in oris,
Inuentum vt perimat gladio; verſátque ſub alto
Pectore nunc, puerum poßit quibus artibus ipſum
Perdere: ſed celerans vrbem fuge. Dixit, *& olli*
Iniecit deſiderium ſua linquere tecta,

Exilióque

Exilióque suas sedes mutare, domúmque.
Nec mora, cùm summo fulgerent sidera cælo,
Vrbe est Bethlemia egressus cum coniuge Ioseph,
Et puero, trepidánsq; Ægyptia regna petebat.
Interea infantes teneros mandarat iniquus
(Quos inter natum ipse suum quoq; perdere iußit,
Ne fletu, aut precibus foret exorabilis vlli)
Occîdi Herodes, vrbis qui tecta colebant
Bethlemiæ, & fines circum: sed tenderet oras
Dum Pharias Ioseph recolens mandata parentis,
Cum matre, atq; eius puero; iam maximus alta
Sidera pulsabat clamor sublatus ad auras
Femineum ob sonitum paßim per tecta, viásq;.
Sed sine quis posset lacrymis, gemitúque referre
Hoc immane nefas, infandúmque? æthera matres
Altum incendebant vlulatibus: illa capillos
Vnguibus; illa genas scindebat: pars sua pugnis
Pectora tundebant: pars multo sparsa cruore
Infantum perimi ferro per corpus adacto
Optabant, sociásq; suis sese addere natis.
Tantus erat clamor tota ingeminatus in vrbe.
Herodes post tot scelera exitialia, tandem
Crudeli occubuit morbo; qui fásq;, piúmque,
Subiecit semper pedibus, dum viueret, & qui
Nil nisi per noctem facinus crudele, diésque
Versabat mente, atq; animo; non sæuius illo
Vllum animal tellus aluit, non æquora ponti.
Quiq; etiam, cùm vitam ipsam exhalaret in auras,

Vrbis

Vrbis primores occîdi iußit, vt omnis
Mæsta domus foret ob cladem, cædésq; suorum,
Nec possent trepidi ciues gaudere suam tunc
Ob mortem, ast essent intenti ducere pompas
Funereas, & flere suos, & condere terra:
Humani sitiens adeò fuit ille cruoris.
Tunc Pater ætherei rex, & dominator Olympi,
Aligerum iuuenem cæli demisit ab arce
Confestim ad Ioseph, qui tunc velut exsul ab oris
Longè aberat patriis, Ægyptiáque arua colebat.
Vade age, & hæc, inquit, defer mea iussa per auras;
Et dic Iosepho, vt redeat, secúmque reducat
Cum puero matrem in patriam; quoniam furor, omnísque
Ira illaudati regis concessit; & vltrà
Ne timeat tenebrosa tenent quem Tartara regem
Illius egregia ob merita, præclaráq; facta,
Ense mihi æqualem prolem qui perdere ferro
Quærebat. Secuit subito celer ille volatu
Obscuræ noctis tenebras, sedémque petiuit
Iosephi, qui tunc stratis in vilibus altum
Ducebat somnum; fert & mandat a parentis
Æterni. coniux consurgens brachia tendit
Ad cælum afflatus cælesti, atq; excitus aura:
Atq; Deo grates agit, enarrátque parenti
Somnia; & accipiens puerum cum matre, reliquit
Ægypti externam sedem, in patriamq; refert se.
Jamq; Palæstinæ reduces confinia terræ
Contigerant; paßim cùm dedita fama ferebat,

F *Archelaum*

Archelaum regem patriis considere regnis,
Et premere imperio Iudæam. substitit, atque
Permetuit; Pater omnipotens solatus at illum est.
Qui somno admonitus Galilææ vertit ad oras
Lætus iter, tenuítque viam cum coniuge ad vrbem
Nazareth, & multos ibi vixit duriter annos.

Innocentum cædes.

AD HIPPOLYTVM ALDOBRANDINVM AVDITOREM ROTAE.

HIPPOLYTE, *euoluis dum sacra volumina legum;*
Nostri pars animi non parua; en accipe carmen
Iam toties tibi promissum, defensor, amansq́;
Iustitiæ, & recti columen. tu perlege, quæ iam
Dixerunt miseræ natorum in funere matres:
Quos frustra ferus, & nulli impietate secundus
Herodes iussit violento occumbere ferro.

ARGVMENTVM.

MAXIMAM quidem lætitiam attulit Christi natalis cælitibus: at ingentem luctum matribus, quæ Bethleem eiúsque fines incolebant. illorum enim infantum occisió, tanquam victima Christo infanti pro nobis occidendo debebatur. Deplorat auctor eorum necem: reférrque varias diuersarum matrum querimonias, miserabiles illas quidem, sed tamen lectu iucundas.

LÆTITIA

LÆTITIA *perfusus erat sublimis Olympus,*
Et chorus alatus iuuenum cælestibus oris
Exultans latè natumq;, patremq; canebant,
Cùm Maria enixa est vitæ, nostræq; salutis
Auctorem Christum: sed luctus matribus ingens
Illis indictus, Bethlem quæ tecta colebant,
Et fines: nam rex cæli in sua regna vocabat
Illarum pueros. hæc olim sacra futuro
Debita erant agno; qui labem sanguine fuso

 Tolleret,

Tolleret antiquam nostrorum ob prima parentum
Crimina. (proh dirum facinus!) per compita nati,
Pérque domos cecidêre, velut concisa bidentum
Corpora, Iudæi faciunt dum sacra parenti
Æterno, magnum exitium, spectacula sæua,
Sed neque visa prius, sceleratus stringitur ensis
Lethifer: inde cruor latè æstuat, & tamen illi,
Quem quærit rex Herodes malè perdere, nullam
Vim tulit: at matres flauos per colla capillos
Discerpunt; crebrísq; implent vlulatibus auras;
Et miseræ quantum quærebant condere natos
Infantes gremio, tantum quoque tendere contra
Districtos gladios illi, vultúq; feroces
Horribili intentare necem. vagitus ad auras
Undiq; sublimis fertur per inania cælo,
Milite cum forti pugnamq; edebat iniquam;
Nec pugnæ poterat natum subducere mater.
Ille trahebat atrox infantem, ast illa tenebat
Cunctorum auxilium implorans hominumq; Patrísque
Æterni, atq; oculos lacrymis rorabat amaris,
Sæue, petis, dicens, rigido mea viscera ferro,
Seruaui quæ non tales ego mater in vsus.
Lac frustrà tibi nate dedi, solatia quondam;
Nunc matri miseræ dolor ingens. ô vbi vultus
Siderei, nec non præstantis gratia formæ!
In Libyæ syrtes tulerunt mea gaudia venti.
Nunc ego te tantis confossum corpora cerno
Vulneribus: quid nunc restat mihi? nil nisi luctus,

Nil

Nil nisi & æternus dolor: hæc tua vulnera semper
Hærebunt animo, cædésque hæc facta per oras
Bethlemias, donec veniat meta vltima vitæ.
Ast alia has voces lacrymis dabat intermixtis:
Vnum tu miles tantum scelerate requiris,
Qui puer est, vnúsque, & iter quò verterit, & quæ
Tecta colat, nescis & adhuc reperire, nec illum
Illum vnum haud vnquam poteris: sed nunc tamen omnes
Das letho, tua prospiciunt quos lumina natos.
Quem genui, ad terram illidis, nec commouet vlla
Te pietas, matrísque dolor. dicebat & illa,
Sæue manum abstineas: non est hæc victima magno
Sueta Deo *offerri; non hæc sollennia templo:*
At venia est ætas pueri dignißima; non hic
Promeruit sic occîdi sæuißime miles.
Desine arenosis committere semina sulcis.
Quid flores nuper natos succidis? & illos
Sub pedibus teris, atque hortorum euellis honores?
Mæsta parens alia hæc lacrymis dicebat obortis:
Ense tuo miseræ pectus transfige volentis,
Si mea culpa necis causa est: namque hæc mea vita
Est inuisa mihi, nato moriente, superstes.
Ipse tuas maculare manus rex sanguine nostro
Immeritò iußit: crudelis tu quoque miles.
Crudelis num tu magis? an rex impius ille?
Impius ille quidem est, crudelis tu quoque miles.
Ast alia infelix tollebat ad æthera vocem:
Sancte veni, puer è cælo demisse supremo,

Veridici vates quem prædixere, diu iam
Venturum; & te ostende palàm, téque ipse videndum
Da turbæ huic, quæ te non cessat quærere; namque
Te viso cadet ad terram, suaq; arma reponet:
Incutiet tibi nec quisquam per membra timorem;
At pacem orabunt cuncti, & sua brachia tendent.
Sit satis effusus natorum sanguis ad auras.
Terra erat infantum largo tepefacta cruore,
Et matrum pariter luctu tepefacta gementum:
Illarum namq; ex oculis lacrymæq; fluebant,
Et via inundabat puerorum sanguine multo.

In Innocentes.

AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT beatos illos pueros, qui primi pro Christo sanguinem fudere: deinde inuehitur in Herodem, quem dicit apud inferos tantæ impietatis pœnas luere. deinde per eorum necem Christum obsecrat, vt impendentia à nobis pericula propulset. Postremò sanctis pueris familiam Farnesiam commendat.

SALVETE *ætherei flores, quorum haud vagus imber,*
Non ros nocturnus, non in conualle virenti
Vmbra olim eduxit cælo capita alta sereno:
Sanguine sed vestro perfusi, prima tulistis
Præmia, & ante alios primos meruistis honores.
Vos Pater omnipotens pro Christi nomine mortem
Oppetere elegit, cælique ascendere sedes.
Vos olim ornastis siluas, & prata colore
Purpureo; cui Narcissus, cui purpura cedit;

Limina

Limina nunc, celsiq́; domos decoratis Olympi,
Et superi vestris incingunt tempora sertis.
Vos quoque felices matres, quibus edere fœtus
Hos licuit, superis gratos, summóque parenti.
Tu verò infernis proles emissa latebris
Herodes, hoc ause nefas tam triste, iaces nunc
Infelix sontes inter, scelerúmque phalangas:
Hic vbi Sol non luce noua, non Luna tenebras
Depellunt, vbi flamma vorax, & viua per vmbras

Nigrantes

Nigrantes Barathri tetrum dant sulfura odorem.
At pueri insontes animæ, & felicia cæli
Agmina, celsa colunt latè fulgentis Olympi
Atria, sidereásque domos, lætóque fruuntur
Æterni Patris aspectu, téque aspra ferentem
Supplicia aspiciunt, & regna obscura tenentem,
Et sumit de te sceleratas impia pœnas
Gens olim depulsa polo omnipotentis ob iram,
Cùm primas cæli sedes, & Patris honorem
Posceret æterni. quam tunc detrusit ad oras
Dextra Tartareas, & cælo corruit alto.
Suppliciter proni ante aram te Christe precamur
Infantum pro vagitu, pro sanguine fuso,
Vt nos iactatos tantarum in turbine rerum,
Atque inter sæui funesta pericula belli
Defendas pietate tua: namq; arida tanquam
Nubila nos erimus sine te, quæ flatibus acta
Huc illuc Boreæ magnum per inane feruntur;
Et tanquam sine luce dies, sine frugibus agri.
Interea illustres animæ, Farnesia vestro
Tuta domus sit præsidio, quæ pectore toto
Vos colit obseruátque, & multa cum prece supplex
Accumulat sacras donis ingentibus aras.

In

In Ieiunium Christi.

AD ANTONIVM PERENOTTVM GRANVELLANVM CARD.

ARGVMENTVM.

QVADRAGENORVM dierum ieiunium à Patribus institutum, originem ducere ait à Christi ieiunio, quo ipse post baptismum in locis solis laborauit. Deinde sub Antonij Cardinalis persona orat Christum, ne se in incerto hoc vitæ curriculo deserat.

INSTITVERE *patres sancti ieiunia quondam,*
Qui Christi tenuere locum, quà Sol cadit, & quà
Tollit se, illius vestigia fida secuti.

G *Ipse*

Ipſe etenim petiit nemora aſpera, & inuia, pérque
Quadraginta dies expers potúſq; cibique
Vixit ibi ſolus inter caua ſaxa ferarum.
Poſtquam artus ſacros Iordanis tinxit in amne,
Findit Idumæos placidis qui curſibus agros,
Gemmanti Gange, atq; ipſo felicior Hermo,
Ardentes quamuis auro deuoluat arenas.
Namque ſuis artus meruit contingere lymphis
Illius, ſumma è cæli qui venerat arce.
Tu verò, mea ſit fragilis cùm vita, meíque
Meta incerta obitus, operum da Chriſte tuorum
Partem aliquam me poſſe ſequi, paritérque laborum.
Tuq; idem ſpes certa hominum, rerúmque potens rex,
Atque tui Patris æterni mirabile lumen,
Aſpice me, Antoníque tui nunc dirige greſſus:
Nam felix eſt ille, tuo quem Chriſte tueris
Præſidio, non humanos qui quærit honores,
Non magnas Orientis opes, aurúmque potentum,
Sed ponit ſpem certam in te Dominóque Deóque.
Próque tuis in me meritis, te laudibus vnum
Proſequar, vt teneor, nec erit nox vlla, diéſque,
In qua non referam meritas ante omnia grates,
Dum reget hos artus cæli ſpirabilis aura.

In Transfigurationem Domini nostri Iesu Christi.

AD FRANCISCVM ALCIATVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

DVM Christus in vertice montis Thabor Petro, Iacobo, & Ioanne præsentibus oraret, eius facies Solis instar reluxit: vestimentáque niue candidiora apparuere: tum vox summi Patris è cælo audita est, dicentis, Christum dilectum sibi Filium, eúmque audiendum.

TOT subeas Francisce licet nunc publica Romæ
Munera, & innumeros sacra pro sede labores
Gregorio sub, qui Christi sedémque, locúmque

Terrarum in toto orbe tenet: tamen hos lege versus
Quamuis incomptos; interdum & mitte frequentem,
Undantémque hominum turbam, téq; eripe, téque
Collige, feruoréſq; æſtatis falle legendo
Hos tenues verſus, ô recti aſſertor, & æqui,
Candide & interpres legum, rerumq; ſacrarum
Inter odoratos flores, quos educat aura,
Aura Quirinali veniens è colle propinquo.
Eſt felix regio, patiens & vomeris vnci,
Commodaq; armentis, & aquis vberrima; cui cùm
Sirius attollit ſeſe, & latè ingruit agris
Feruidus, & ſciſſa palleſcunt gramina terra,
Non deſunt fontes, inductaq; flumina campis.
Cùm per Iudæam, & felicem Chriſtus Idumen,
Atque Palæſtinam diuini ſemina verbi
Spargeret, & morbis afflictos redderet ægros
Incolumes, & ſpiritibus correpta malignis
Corpora ſanaret verbo, frugúmque referret
Non partem exiguam verbi de ſemine iacto;
Ad Thabor montis radices venit, ibíque
Subſtitit, & greſſus tenuit, ſociíſq; relictis
Aſcendit montem Petro comitante, vices qui
Poſt mortem illius tenuit, ſedémque, locúmque:
Sunt etiam gemini fratres ad celſa ſecuti
Culmina frondoſi montis, Zebedæia coniux
Quos olim partu effudit: ſed cùm iuga montis
Aſcenſu aërij ſuperaſſent, vertice Chriſtus
Conſtitit, & cælo palmas vtraſque tetendit,

Effuditq;

Effuditque preces magno, de more, parenti.
Dum verò oraret, lux cælo effulsit ab alto,
Atque infusa nemus latebrosum clara retexit.
Ipse autem effulgens mutato apparuit ore
Christus, & aspectu patuit Deus; *instar erat nam*
Illius facies Solis cùm surgit, & almum
Pulsa nocte diem secum vehit, & fugat astra:
Quiq; sacrum tenuis corpus vestibat amictus,
Sithonias candore niues anteibat, ob ipsum
Splendorem immensum manantem è corpore Christi.
Quin etiam gemini heroës, quorum vnus ab oris
Ægypti Hebræum populum pede per freta sicco
Duxit ad oppositum littus, desertáque regna,
Cui statuit leges: Alter cui cælicolûm rex
Scire futura dedit, quem portauêre quadrigæ
Ardentes celsam in sedem radiantis Olympi,
Mira apparebant hîc maiestate verendi.
Stabat & in medio illorum sublimis IESVS.
Dum verò inter se loquerentur de nece Christi,
Quæq; Hierosolymis illum subeunda manerent
Supplicia insontem, dum Patris iussa facesßit;
Intenta Petrus perceperat aure magistri
Funera dira sui, & Dominum *miseratus acerbam*
Ipsius ob mortem, sic inquit: Christe morari
Hoc nobis in monte bonum est; patiare precor te
Nunc ternas fabricare domos hoc culmine montis;
Quarum prima tibi dabitur, Mosiq; secunda,
Tertia & Eliæ Thesbitæ cedet, & altis

 His

His liceat nobis vitam producere siluis.
Dum Petrus loquitur, cælo delapsa sereno
Fulgida per tenues nubes apparuit auras,
Mortales illorum oculos, & pectora inumbrans:
Et subitò vox est è clara reddita nube:
Filius hic meus est, atque indubitata propago;
Et mihi ab æterno semper dilectus, & in quo
Complacui mihi: vos gentes, quæ littus vtrumque
Incolitis, solum hunc terris audite, nec vllum
Vllum alium. Vocem hanc comites hausère, metúque
In facies cecidere suas: dehinc ille timore
Concussos adiit, tetigítque, & talibus infit:
Surgite, nec pauor vlteriùs vos occupet vllus.
Tunc læti surgunt, oculos per cuncta ferentes,
Lustrantésq; caui montis latera ardua circùm,
Non vllum videre virum; sed vertice tantùm
Aërij montis Christum: nam ferre nitorem
Ingentem nubis, sparsámq; per aëra vocem
Illorum haud poterant sensus: dehinc Christus ab alto
Cum sociis vnà descendens monte per vmbras
Arboreas, iussit, ne visa, auditáque in ipso
Nuper monte palàm facerent mortalibus vllis,
Inferna donec surgens à sede rediret
Post ternos Christus soles, & victor Auerni
Indutus spoliis superas remearet ad auras.

AD

AD ASCANIVM SALIMBENVM VITERBIENSEM IVRISCONSVLTVM.

ARGVMENTVM.

CHRISTVS Hieroſolymam voluptatibus deditam defleuit; vt in maximum excidium non multo pòſt incurſuram.

CHRISTVS oliuiferi peteret cùm culmina montis,
Biſſenis illum ſociis comitantibus vrbem
In Solymam, quæ tum dixit, cùm cerneret illam
Delicias inter, choreis epuliſque vacantem,
Salimbene, audi, dum frigida Caprarolæ

Tecta

Tecta colis, loca Farnesio gratissima, cùm Sol
Feruet, & arescunt siccis iam faucibus amnes.
Venerat alma dies, proprio qua sanguine Christus
Humanum genus à noxa, barathríque profundo
Eriperet, remouens veteris contagia culpæ;
Qui Marthæ ut fratrem superas reuocauit ad oras,
Bissenis adiit sociis comitantibus vrbem
Hierusalem, sibi quos testes, sociósq; laborum
Delegit: sed cùm lassus frondosa subiret
Culmina oliuiferi montis, & cerneret vrbem,
Vrbem præclaram ante alias, opibúsque potentem,
Atque frequentantem positis conuiuia mensis,
Et festa lætas agitantem luce choreas;
Constitit illacrymans, rupítque hanc pectore vocem:
Hierusalem infelix, nescis tempúsque, meúmque
Aduentum; quo tuta fores, & libera ab omni
Pernicie hostili, funesta & cæde tuorum;
Ecce tibi veniet multis adoperta tenebris
Improuisa dies, quæ te, & tua mœnia latè
Euertet; tum strata solo tua tecta iacebunt:
Hierusalem longè infelix, quæ pœna manet te
Aspera, crudelisq́; tamen tibi debita; quam non
Effugies, misera ante alias: est namq; securis
Arboris ad radicem altam; quam sternere multis
Vulneribus parat ad terram, mox tradere flammis.
Ah quoties volui, si non heu læua fuisses,
Ipse tuos natos tegere, atque fouere sub alis,
Ut paruos gallina suos solet anxia pullos.

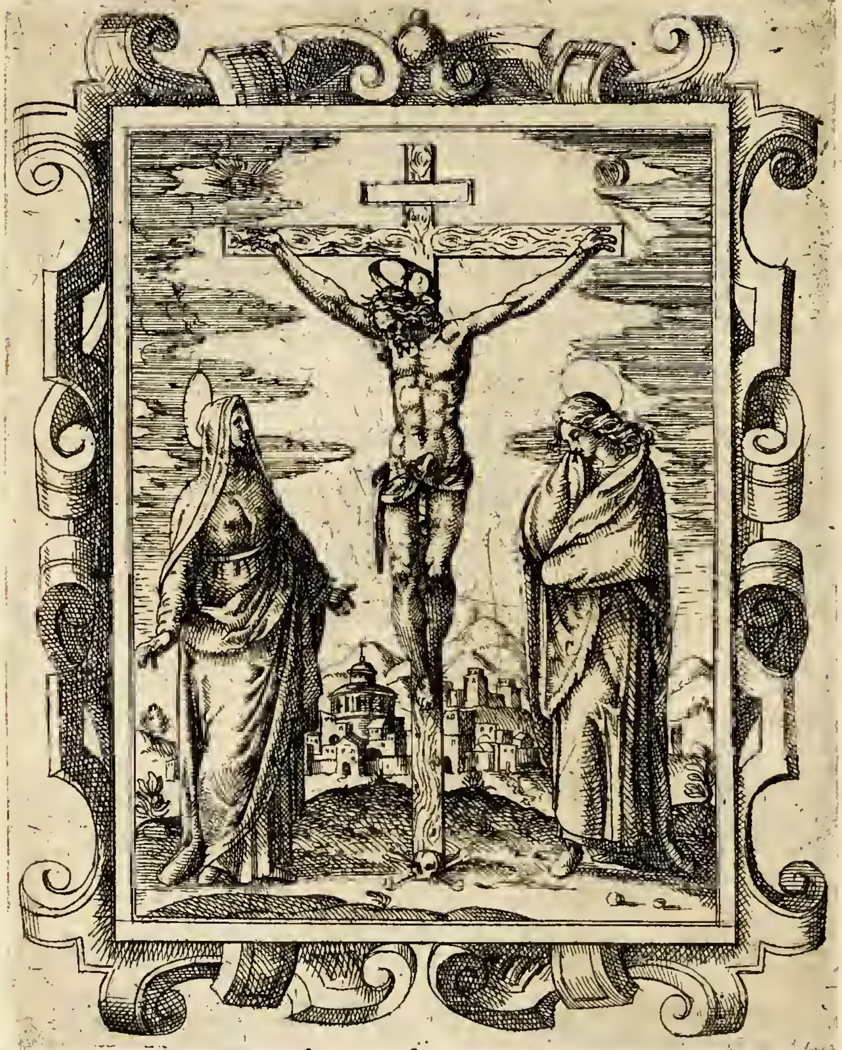
Ecce cades oblita Deum, cædésq; tuorum
Ante oculos, ſtragémque hominum, excidiúmque videbis
Vrbísque, templíque tui: ſed tu quoque tela
Inter, & arma virûm pugnantum, & corpora cæſa
Strata cades: tanto nec tempora longa ſuperſunt
Excidio: ruet ignis edax tua mœnia, & vrbem
In cineres vertet: nec non pars ipſa ſuperſtes
Ærumnis, bellóque, alias ducetur in oras,
Seruiet atque aliis dominis. tua dextera quem non
Vatibus è ſacris ferro eſt aggreſſa? dedítque
Horribili letho? & tellus madefacta cruore eſt
Innocuo. Tu non vltrà dominaberis; Eheu,
Heu Solyma infelix; qua nulla beatior antè
Vrbs fuit; æterno neque gratior vlla parenti:
Tu ſeruas patrios mores; tu me quoque quæris
Perdere nunc, poſt tot languentia membra ſaluti
Reddita, ſigna etiam poſt tot manifeſta per oras
Iudæas; quæ tu vidiſti ingrata: dabis ſed
Ob mentem læuam ipſa acri ſub iudice pœnam.
Dixit, & ingreſſus multis comitantibus vrbem eſt.

In Christum in cruce pendentem.

AD LÆVINVM TORRENTIVM ARCHIDIACONVM LEODIENSEM.

ARGVMENTVM.

DEPLORAT Christi mortem; enumerátque prodigia quæ in ea facta sunt.

TRISTIA *mortales unà vos dicite mecum*
Carmina, funereísque intendite frondibus aras:
Nam venit lugenda dies, qua purpureus Sol
Occuluit nitidos picea caligine vultus,
Et mundi hanc molem immensam sine luce reliquit;

Inq́ꝫ duas partes (visu mirabile) velum
Ingentis templi scissum est, discissáque multis
Saxa locis, vitáque etiam defuncta piorum
Corpora multa Patrum tumulis inclusa paternis
Ad superas rediere auras: tellúsq́ꝫ repentè
Illo eodem tremuit moriente inspersa cruore
Expirantis heri, sacro dum sanguine cernit
Concretos crines, & apertum pectus acuta
Cuspide, & ex spinis regem noua serta gerentem.
Te nunc ad lacrymas, téque ad suspiria crebra
Torrenti Læuine voco, cane tristia mecum
Carmina ob immeritam mortem pendentis IESV
In cruce; & alternis modulans tua pectora dextra
Tunde manu; Christíq́ꝫ alta super arbore vtrasque
Palmas, affixósq́ꝫ pedes precor aspice ferro,
Et madidum in pectus pendens caput: aspice sacrum
Sanguine respersum mixto cum puluere corpus.
Nos proni ante tuam multis cum fletibus aram
Christe te adoramus sub sextæ tempora lucis.
Tu nostras dignare preces audire, tuósque
Ærumnis mersos tantis, rerúmq́ꝫ tumultu
Ingenti, varióque: premit nam Thracius hostis,
Hinc, illinc effræna virûm gens, quæ colit oras,
Quas Aquilo tundit spirans strepitantibus alis.
Te, Læuine, Deus patrias perducat ad oras
Incolumem, sempérque regat: te lucida donec
Tecta tua fabricata manu, sedésq́ꝫ tenebunt.
Nec dubita, non te linquet Galilæia Virgo,

Cuius tu æthereos cecinisti Virginis ortus,
Vitámque, & sanctos obitus, superísque receptam
Sedibus ad dextram nati, magníque parentis.

In Christi resurrectionem.

AD GERARDVM EPISCOPVM LEODIENSEM.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT diem quo Christus post Patres ex inferis eductos resurrexit, Narrátque multis argumentis Christum resurrectionem suam declarasse.

O SALVE

O SALVE *ante alias anni ver pulchrius horas,*
Dignius & vatum cantu ſuper æthera ferri.
Te veniente etenim mortales induit artus
Christus, & occubuit ligno, victórque ſepulchro
Manè reſurrexit, cùm tertia fulſit Olympo
Orta dies; túque ipſa etiam pulcherrima, nec non
Admiranda dies, licuit cui cernere victa
Morte reſurgentem Chriſtum. vos plaudite cuncti
Mortales; illum celebrent volucréſq; feræq;,
Et quæ cæruleis pontus fert monſtra ſub vndis.
Túque diem qui Sol perfundis lumine; túque
Quæ noctem Luna illuſtras, vos aſtra, choríque
Cæleſtes laudate Deum: cùm regna pateſcant
Inuia, deſcendente Deo (nam ſede parentes
Inferna poſitos Pater eſt miſeratus ab alto)
Quorum animas ille inuiſit, quas carcere vaſto
(Pœnarum tamen immunes) ſpatioſa tenebat
Tunc regio, & latè denſis obducta tenebris.
Poſtquam autem ſuperas remeauit Chriſtus ad auras,
Sæpe & palmiferis Galilææ apparuit oris,
Et tecti intrauit foribus penetralia clauſis,
Vulneraq; oſtendit, ligno perpeſſus in alto
Quæ fuerat, ſociis vndenis, & iubet illos
Tangere corporeos artus, non corporis vmbram.
Illum accumbentem menſis videre, loquentémque
Vt prius æthereas cùm cæli carperet auras;
Namq; cibos vnà ſumpſit ſtagnantis ad vndam
Geneſareth, aſſos piſces, hyblæáq; mella

Cum sociis, seq́; esse Deum confessus in acta est.
Vidit eum genitrix, comites videre parentis,
Quæ Christi vacuum primæ aspexere sepulcrum,
Et iuuenem niuea fulgentem in veste, sedentémque
Ad tumuli caput, & referentem viuere Christum.
Tu verò Pater omnipotens, qui corda precantum
Aspicis, & fusis precibus placaris, & omnes
Turbine deprensos Libycis in Syrtibus audis,
Nos audi, famulúmque, sacra quem sede locasti.

In Ascensionem Domini.

AD ANTONIVM PERENOTTVM GRANVELLANVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

CHRISTVS quadragesimo post resurrectionem suam die in monte Oliueti, cunctis videntibus discipulis, se in cælum sustulit: ducens secum Patres, quos ex inferis eduxerat. Describitur & ingens beatorum omnium spirituum illi occurrentium lætitia.

CHRISTVS *vbi superas cæli remeauit ad oras,*
Infernásque domos, & tartara nigra reliquit,
Ille quater denos per soles Patribus olim,
Quos vltrò elegit, Galilææ est visus in oris,
Atque super regno cælesti est multa locutus.
Deinde ad Oliueti montem contendit, & illuc
Ad sese consanguineos, sociósq; vocauit,
Dilectamq; simul matrem, comitésq; parentis:
Æthereas vnde ad sedes radiantis Olympi
Ascensurus erat coràm, cælóq; locandus:
Qui iussi subitò Christi mandata facessunt;
Inprimísq; parens cœtu comitata piorum,
Qui Christi fuerant vestigia certa secuti,
Vertebántque graues in dulcia gaudia luctus:
Et superant alacres vicina cacumina montis.
Vtq; locum læti tenuere, redemptor IESVS
Effulgens radiis cælestibus astitit, & se
Ostendens illis, sic blando est ore locutus:
Hactenus, ô fratres, vobiscum ducere vitam
Fas fuit; at nunc me genitor in certa reuerti
Regna iubet, cælique domos. vobis ego pacem
Æternam linquo. Dehinc multa effatus, ab ipsa
Paulatim se tollit humo, vultúmque, manúsque

Ad

Ad cælum tendens cælestes fertur in oras.
Viderunt comites illum supera alta petentem,
Deuicta qui morte, poli fulgentia secum
Astra super, liquidíque vias ducebat Olympi
Felices animas, piceo quas carcere dudum
Æternis regio tenebris obducta tenebat;
Qui natum, Patrémque simul per læta canebant
Carmina, & illorum resonabat cantibus æther.
Quin etiam agnouere Deum, Dominumq́; paternas
Intrantem Christum sedes nitidissima cæli
Atria, & è cælo noua lux effulsit aperto.
Illi oculos fixos supera ad conuexa tenebant,
Donec se Christus nebula circundatus alba,
Digrediens terris superas remeauit ad oras.
Qui postquam aspexit sociorum corda recessu
Iam turbata suo, demisit ab æthere binos
Sublimis subitò ciues in vestibus albis;
Qui pauca hæc alacres placido sunt ore locuti:
Progenies Galilæa Deo dilecta, tueris
Quæ cæli æthereas intento lumine sedes,
Qualis victor ouans altum penetrauit IESVS,
Quem vos attoniti in cælum vidistis euntem:
Idem ad vos, cùm tempus erit, per inane redibit.
His dictis, cælum terris petiere relictis.
Parte alia aligeri iuuenes plausere per altum
Æthera, & ingenti latè exultauit Olympus
Lætitia, superúmque chori cecinere vicissim
Ante fores summi cælestia carmina cæli,

Funde-

Fundebántque sonos citharæ, dulcésque querelas
Alituum manibus percussæ, & tibia gratos
Curua dabat sonitus, non sibila rustica: namque
Aduentante Deo portarum claustra patebant
Stellantis, nec non summi spatia ignea cæli:
Quæ nunquam Sol prospexit, non candida Luna:
Sed Pater has nitidas sedes, lux ipsa, beatas
Lumine perfudit; Solem qui fecit, & astra,
Et circum sonuere nouis concentibus auræ.
Antoni hos etiam mittit tibi Gambara versus,
Queis Christum cecinit cælum ascendisse, Patrésque
Electos olim ad tutos duxisse receptus.
Atque vtinam ille idem Christus stellantis easdem
Nos vocet ad cæli lætas post funera sedes.

In diem Pentecostes.

AD MARCVM ANTONIVM AMVLIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

QVINQVAGESIMO post Christi resurrectionem die, super totam piorum turbam in vnum locum coactam descendit diuinus ille Spiritus ignearum linguarum instar: seditque super singulos illos, qui post illum cælestis Spiritus haustum, & omnium linguis, & sine timore vllo Christi nomen prædicabant.

QVINQVAGINTA *suos terris ostenderat ortus*
Aurora, & totidem cursu compleuerat orbes,
Carcere perfracto postquam, Patribúsque solutis
Victor ab infernis Christus surrexerat oris;
Cùm Patres numero bis seni, turbáque multa,
Femineóque parens Christi circundata cœtu,

Secreta quæ in ſede Sion collecta latebat;
Atque expectabant cæleſtia dona magiſtri
Iam promiſſa ſui: ſubitò cùm lux noua circùm
Viſa polo eſt (flammarum inſtar) deſcendere ab alto
Ingenti ſtrepitu, magnóque immiſſa fragore,
Et totam luſtrare domum, Patrúmque ſupremis
Verticibus viſæ ardentes conſidere linguæ.
Agnouere Dei *numen, promiſſáque dona*
Biſſeni Patres, paritérque electa piorum

Turba

Turba virûm: quibus infusum diuinitùs almæ est
Aurai æthereum lumen, mox numine pleni
Mentémque, pectúsque nouo, noua verba ferebant
Ad populum, & mira celebrabant laude parentem
Æternum, ac natum, diuini & numinis auram;
Egreßique domo, constanti voce salutis
Auctorem magnis referebant vocibus vltrò.
Hic aderant variæ gentes, linguísque, habitúque,
Quæ siluas habitant Medorum, & diuitis oras
Persidis, atque Arabum tractus, & inhospita Ponti
Littora, quæq́ bibunt Tiberini flumen, & vndas
Quæ scindunt Babylonem vrbem, Maurusia quæq́
Arua colunt, arua infrenis habitata colonis,
Quæ patrio audierant illos sermone loquentes.
Atque aliquis rerum sacrarum ignarus, & almi
Occulta virtute Dei venientis ab alto
Æthere, miratus stupet in nouitate, videt dum
Talia, & ingenti tecta insonuisse fragore,
Agnoscitque suæ distincta vocabula linguæ.
Aduenit tunc ille dies, quem dixerat olim
Numine cælesti mentem perfusus Ioël,
Diceret & quamuis hos vitea pocula vulgus
Hausisse, & ridens conuicia plurima in illos
Funderet. at postquam diuinum infudit amorem
Mentibus ipsorum sinceris Spiritus, alto
Descendens cælo, haud flammam, ferrúmue timebant
Bisseni Patres, & cetera turba piorum;
Intrepidi at mortem per vulnera mille petebant,

Spargentes populis diuini semina verbi.
Vnanimes Christum ante aras oremus Amulı,
Qui patriæ decora alta tuis virtutibus auges,
Pectoribus nostris ille idem Spiritus adsit
Infusus, Domino *in seruos demissus ab alto.*
Atq; vtinam Christus nobis concedat, vt ipsum
Regnantem cælo poßimus cernere, nostros
Post obitus, miseræ post tanta incommoda vitæ,
Viuentem postquam in terris non vidimus ipsum,
Versantémque homines inter, populósque docentem,
Iordanes quos irriguis interluit vndis.

In Assumptionem B. Mariæ Virginis.

AD MATTHÆVM CONTARELLVM GREGORII XIII. DATARIVM, VT VOCANT.

ARGVMENTVM.

MARIA, aduentante mortis hora, duodecim Apostolos, ex diuersis orbis partibus diuinitus illuc allatos; narrantésque quæ pro Christo fecerint, quæque passi fuerint, consolata; atque ad quaslibet acerbitates pro eo perferendas exhortata; sanctissimam Deo animam reddidit: quæ magna cælitum lætitia in summum cæli fastigium recepta est.

SCANDENTEM *postquam natum Galilæia Virgo*
Vidit Olympiacas sedes, atq; intima cæli
Atria, quà lux clara polo, latéque refulget
Splendidior Solis radiis, cùm surgit ab alto,
Et cælum, nitidaq; relucet lampade tellus,
Et recolens illum rediisse ad luminis auras,

Post

Poſt ternos ſoles barathri è caligine denſa:
Et tandem à nato ſeſe in ſupera alta vocari,
Ipſa parens ſtudio ingenti loca ſacra petebat,
Supplicibus venerans votis: nam vixerat annos
Bis ſeptem dulcis poſt nati funus acerbum:
Funere quo vatum monimenta antiqua videbat
Ad finem perducta ſuum, certámque ſalutem
Morte dediſſe ſua populis, ſtirpíque futuræ.
Multa animo euoluens miracula, nunc quibus ægris

Auxilium tulerit, viliq́ue exsurgere lecto
Jusserit, & digito surdas recluserit aures;
Oraq́, luminaq́, & gressus æquauerit ipsis
Haud pariles claudis, hominúmque è pectore monstra
Expulerit, monstra è cælo detrusa profundum
In barathrum: superas & quos reuocarit ad auras.
Hoc natum in templo ternas post denique luces
Quæsiuit mærens, etiam cùm sede sederet
Inter primores vrbis, templíque ministros,
Et patris æterni inuenit præcepta docentem.
Deinde locum accessit, vacua qua rupe labores
Non vllos experta, solet quos femina partu;
Nullum passa virum peperit, regémque, Deúmque:
Crediderim Christi matrem dixisse, priusquam
Desereret lucem hanc, nostrisq́ recederet oris,
Talia, deserto sistentem in limine gressus:
Ante alias felix sedes, & conscia nostri
Virginei partus salue; tibi cernere Christum
Fas fuit hoc antro natum, cùm luminis auras
Primum hausit puer ipse; noua cùm luce refulsit
Hæc sedes; quanquam nigranti inuoluerit orbis
Nox vmbra molem immensam: carménque canentes
Audisti aligeras acies, plaususq́ per altum
Æthera; pastorésque rei nouitate, nouáque
Attonitos luce in densis radiante tenebris
Vidisti. tu testis item quæ munera gentes
Attulerint, quas Stella micans deduxit ab oris
Auroræ, & puero dederint. Sed tu quoque salue

O nox,

O nox, quæ nobis tot gaudia læta tulisti:
Cuiq́; frui licuit diuinis cantibus. Et mox
Accelerans Solymam rediit: dehinc luce sequenti
Conscendit montem, quo nati corpus in alta
Exanimum cruce conspexit: dehinc anxia dixit:
Hoc te nate loco vidi, cùm barbara gens te
Duceret horribilem ad mortem; palmásque, pedésque
Transfixúmque latus, & spinea serta gerentem.
Hic tua prô turpi labentia lumina morte
Conspexi, & terram maculantem sanguine multo.
Et mox ad tumulum Christi vestigia flectens,
Hic ego te mærens, inquit, dulcißime nate
Ipsa sinu accepi respersum membra cruore:
Atq; nouo positum nocte adueniente sepulchro
Aspexi: hos Simeon luctus cecinit mihi, dicens:
Ipse tuum pectus transfiget lethifer ensis.
Aduenit tunc illa dies mihi amara, mihíque
Dura nimis matri his oculis tam sæua videnti.
His dictis, ad montis iter iuga frondea durum
Flectit oliuiferi; quæ postquam venit ad alta
Culmina, suspexit cælum, & sic ore locuta est:
Nate patris magni noua gloria; spésq;, salúsque
Certa hominum, duce quo cælum sperare iubemur;
Linquentem hic humiles terras, & regna petentem
Debita te Christe his oculis mea viscera vidi;
Atque choro procerûm magno comitante secantem
Æthera, cælestésq; vias stellantis Olympi.
Ast ego cur sine te his terris moror? accipe tecum

Hanc

Hanc animam, corpúſque iube, & me linquere ſedes
Has humiles, tecúmque poli in penetralibus æuum
Ducere perpetuum, promiſſáque cernere regna.
Talia dicebat tantos meditata labores.
Sed ſuprema dies cùm iam aduentaret, vt aura
Vitalis Mariæ mortales linqueret artus:
Diuerſis ſubitò rapti è regionibus adſunt
Biſſeni proceres, quos olim elegerat ipſe,
Ipſe ſibi comites Chriſtus, ſociósq; laborum.
Ille licet ſedes Italas, hic Perſidis vrbes,
Ille & odoratos felici gramine campos
Luſtraret, Septémque alij ſubiecta trioni
Arua licet, iuſſas vt quiſq; acceſſerat oras;
Vt Mariæ extremo decorarent funus honore
Protinus inuiſunt dilectæ limina matris,
Multa volutantes alto ſub pectore, & illam
Accedunt, illamq; alacres vno ore ſalutant.
Quos placido excepit vultu, lætatáque mentem eſt,
Cùm vidit ſocios, intentíſq; auribus aſtat,
Dum ſua quiſque refert, quæ ſit mala plurima paſſus,
Dum populis fidei iactat fundamina noſtræ;
Pérque manus illorum etiam miracula narrant,
Quæ fecit Deus omnipotens vulgata per oras,
Quas ingens mare circundat, atque alluit vndis.
Tunc Virgo grates egit pro munere Patri
Æterno; atq; illos ob nati numen acerba
Tot paſſos, & plura pati eſt hortata, necíſque
Omne genus, dicens illis poſt funera, quæ vos

Regna manent, nati ô comites dum viueret, & post
Illius mortem vestigia sancta secutos.
Ergo vbi vitales auras Maria alma reliquit,
Reddidit atq; animam solis radiantis amictam
Luce noua, septámque choro per inane canentum
Alipedum illius laudes, natíque, patrísque,
In cæli sedes Virgo est assumpta beatas.
Tunc latè insonuit variis concentibus æther,
Et noua lux cælo effulsit, plausúmque dedere
Tecta per ætherei ciues cælestia, suntq;
Diuinæ aduentu testati gaudia matris.
Hoc media cecini carmen testudine, qua se
Aërias templum Ludouici attollit ad auras:
Hic vbi claram vrbem scindit vetus Albula cursu,
Contarelle, decus Celtarum insigne potentum:
Hic vbi Mygdonio è saxo nunc construis ædem
Sacratam Mariæ Galilææ, quæ dedit almam
In lucem vnigenam Christum, nostræq; salutis
Virgineo auctorem partu. Salue inclyta Virgo,
Quæ cælum, & noua regna tenes, nósq; aspice Olympi
Excelsa de sede, viámque ad sidera nobis
Da facilem, vt tecum, postquam funesta dies nos
Limine depulerit tristis vitæ, astra petamus,
Cælicolûm digni aspectu, & cælestibus oris.
Túq; mei memor esse velis Matthæe, maris qui
Pacatas proscindis aquas sub principe tanto,
Qui rector ratis est Petri, quæ nunc maris æquor
Per placidum latè salsis exultat in vndis,

K Et

Et cælo caput attollit. nam Brixia, quæ me
Edidit in lucem, fuit olim condita ab alto
Sanguine Cenomanûm; quæ gens fuit aspera in armis:
Quæq; etiam Italiam factis felicibus auxit;
Vnde tuam sobolem ducis dignißimus idem
Inter auos, proauósq; pari cum laude reponi.

Iudicium extremum.

A D

AD ANTONIVM FACHINETTVM BONONIENSEM, EPISCOPVMQVE NEOCASTRENSEM.

ARGVMENTVM.

DICIT tremendum extremi iudicij diem, enumerans multa prodigia illud præcurrentia. quo die Christus magna cum maiestate veniens, hinc piorum benefacta, illinc impiorum scelera memorabit: hísque æterno igni traditis, illos ad cælestia secum, æternáque gaudia perducet.

MENTE *diem, Antoni, quoties magnam ipse reuoluo,*
Cùm iudex Christus sublimi sede sedebit,
Atq; tubæ totus clangore remugiet æther;
Confestímque animæ in sua corpora quæq; redibunt,
Perpendet quas iudicio iustißimus acri,
Vnicuique suo infligens pro crimine pœnas;
Dignaq; pro meritis persoluens præmia iustis:
Ossa quatit toties gelidus tremor, oráque miris
Pallent nostra modis, membris séque implicat horror.
Quis non horrescet, cùm toto sæuiet orbe
Pestis atrox, & dira fames, terrórque sub altis
Visceribus terræ infusus terrebit vtrumque
Littus, & arescent homines, ceu cæsa securi
Ligna solent æstu in medio? signa ardua flammis
Inq; voluta ruent, orbis soluetur in ignes:
Terrificos voluent maria aspra ad littora fluctus:
Et totum implebunt resonis stridoribus orbem:
Namq; erit illa dies iræ Dominique, Deíque;
Non hominis: cui dum terris sua vita, calórque
Vitalis miseros artus, & membra foueret,
Quod voluit semper fecit: nam fecerat illum
Esse suæ spontis dum viueret omnipotens Rex,

Rex cæli, terræq; simul, rerúmque creator.
Sed qui seruarunt summi præcepta parentis,
Non ausi fas atq; nefas miscere, piúmque,
Atque dolis capere insontes; & matribus arma
Detestata sequi; aut tedas violare iugales;
Ignotósque deos colere, & subuertere leges
Antiquas, moresque nouos inducere templis.
Qui sine labe agitat vitam, sine fraude, dolóque:
Qui loquitur quod sentit idem, iustique, bonique
Cultor, & in rebus cunctis studiosus honesti,
Instantis non horrescent hi signa ruinæ,
Sidera non delapsa polo, non murmura ponti
Insolita, aut rapidis agitata tonitrua ventis:
Lætitia sed perfusi noua gaudia mente
Concipient: adsuntq; alacres, felicia dicent
Tempora; quæ Christus sociis mortalibus olim
Prædixit; Solymis vitam dum duceret oris:
Cum virtute sua nos idem firmet, opémque
Afferat; in rebúsque potens adiutor egenis
Sit semper: quæ nos circunstant vndique, & vrgent.
Propterea non nostra metus, non terror habebit
Pectora, non mentes nostras; licet ilicet vnà
Ardua terrarum in medium mare transportentur
Sedibus è propriis conuulsa, & mixta procellis
Æquora, terrificísque notis reuoluta resultent.
At digni sontes scelerata ob crimina morte,
Lumina deiecti, vultúmque atq; ora pudore
Suffusi, lacrymis perfundent pectus amaris.

Non Sol ipse diem obscurus, neq; Luna nitenti
Lumine lustrabit noctem, nec sidera cælum.
Tunc apparebit medio crux aurea cælo:
Cuncta suis longè radiis quæ sidera vincet.
Et Deus aligerûm delectos ordine ab omni
Actutum æthereo iuuenes demittet Olympo:
Qui molem hanc mundi immensam clangore tubarum
Terrebunt resonantum auras, terrámque patentem:
Horrendúmque canent: Exurgite protinus omnes,
Funereis quorum tellus habet ossa sepulchris,
Vel cineres: Christus vocat omnes ante tribunal
Ipse suum: mora ne teneat vos vlla, tremendum
Iudicium quos expectat. Tunc protinus omnes
Consurgent tumulis: atq; in sua prima redibunt
Corpora: & intus alet vitalis spiritus illos.
Tunc omnes populi surgent, quos Africa quondam
Terra dedit nitidam in lucem; & quos Persidis olim
Terra tulit; & quæ septem coluere triones,
Consurgent gentes; quæq; vltima littora seruant,
Qua Sol decedens linquit mortalibus vmbras,
Et tenebris noctem inuoluit: dabit & mare cuncta
Corpora, quæ quondam tumidis immerserat vndis:
Illisit quorum scopulis, pontóque biremes
Incumbens pelago Boreásque, Eurúsque, Notúsque.
Hic aderunt Asiæ reges, domitórque Quiritum
Cæsar, Alexandérque ferox, Libyæq; tyranni:
Atque alij Heroes, quos gloria parta sub armis
Euexit cæli ad tenues septemplicis oras.

Aligerûm cunei iuuenum myſteria ſancta
Portabunt crucis in manibus: hic ſpinea ſerta,
Hic clauos, haſtamq; alius, qua pectus Ieſu
Transfodit: factam ex ſaxo geret ille columnam
Mygdonio: funémque alius, quo tractus acerbam
Ad mortem eſt: acri & madefacta feretur aceto
Spongia, quam ſumma ſeruabit cuſpide arundo.
In medio nebula candenti incinctus ab alto
Deſcendet cælo fulgentem lampadis inſtar
Solis habens faciem Chriſtus: quem mille ſequentur
Agmina cæleſtum circundata tempora ſertis:
Atque petet vallem, Ioſaphat quam nomine dicunt,
Iudicium in cunctos exercens. clamor amaro
Cum gemitu, & lacrymis hominum tolletur ad aſtra;
Et feriet tenues auras. ſcindetur & omne
In geminas mortale genus miro ordine partes:
Et ſtatuet dextra inſontes, ſontéſq; ſiniſtra.
In ſiluis veluti pecudes cùm paſtor ab hœdis
Diuidit; atque illos læua ſeponit; ouéſque
Dextra parte locat viridi ſecurus in vmbra.
Mox dicet Chriſtus iudex iuſtiſſimus: O vos
Felices animæ, felicia corpora, mecum
Scandite in æthereas ſedes, promiſſáque Patris
Regna mei, æternáſq; domos: vos namque dediſtis
Optatas epulas inopi: potúmque volentes
Poſcenti: triſtéſq; etiam donaſtis amictu;
Quo ſeſe nudi tegerent: morbóque leuaſtis
Languentes: & vos obſcuro in carcere plebem

Pauperie

Pauperie oppressam dura inuisistis: & illos
Hospitio errantes vos accepistis aperto.
Quódque meis vni ex minimis fecistis amici,
Hoc mihi fecistis: labor hic nec vester abibit
In ventos: sed certa manent vos præmia: mecum
Quare agite hinc superas læti conscendite sedes:
Vestrorúmque simul iam carpite digna laborum
Præmia. Vos autem sontes, scelerúmque phalanges
Perpetuas ite in flammas: quas mille ministri
Accendunt pulsi cælo: quia iussa rebelles
Spreuistis Patris æterni; dum dulcibus annis
Vitalis calor infusus sua membra regebat.
Tunc iusti noua regna petent, sedésq; parentis
Æterni, simul & nati sine fine beatas.
At contrà scelerata phalanx tradetur auerni
Ignibus; atq; illam pœnæ sine fine manebunt.

AD PROSPERVM SANCTACRVCIVM ROMANVM, QVI POSTEA A PIO IIII. PONT. MAX. IN NVMERVM CARDINALIVM COOPTATVS FVIT.

ARGVMENTVM.

HORTATVR Prosperum nunc Cardinalem, vt fratris mortem sapienter ferat. deinde narrat quo pacto Dauid Saulis & Ionathæ necem deplorauerit.

IVSTITIÆ *columen Prosper, luménque tuorum;*
Quem dolor amissum ob fratrem premit, & noua cura

Occupat

Occupat ob ſubitam cladem, paruóſque nepotes,
Quos ille in cunis liquit; dum tu colis vrbem
Pariſium, à ſummo Legatus miſſus ad ipſum
Pontifice Henricum regem, qui Gallica ſceptra
Felici ditione tenet, populóſq; volentes.
Nec te pœniteat, ſi non pia funera fratris
Duxiſti, aut lacrymans clauſiſti lumina dextrâ
Languida iam inſtantem ob mortem; nam debita iuſta
Soluimus Æneadum toto comitante ſenatu,
Atque illum tumulo patrum de more tuorum
Condidimus lacrymis madidi, & ſine fine dolentes.
Teq́; ſequi haud pigeat David, qui funera poſtquam
Saulis indoluit, lacrymis, luctúque recenti

Impoſuit

Imposuit finem, & belli se accinxit ad arma.
Nec dubita, attollet virtus tua te super omnes
Romulidas, licet egregios, quæ affectat ad alta
Astra viam factis semper felicibus aucta.
Ad montem castra indomiti posuere Philistei
Gelboën, armatásq; acies: Saul quoque gentem
Ipse suam has contra admouit. pars vtraque sed cùm
Prœlia pugnassent sæuißima, denique Saul,
Nec non tergemini fratres ante ora parentis
Pallida bellantum iaculis cecidere sequentum:
Namq; Philisteo tandem victoria ceßit,
Largo & inundarunt cæsorum sanguine valles.
Atque Amalechite David cæso hoste redibat
In Siceleth, secúmque viros, prædásq; ferebat
Hostiles, quas abstulerant, facto agmine, gentes.
Hanc cladem postquam accepit rex David, amictus
Discidit, & lacrymis oculos perfudit amaris;
Et ducibus circumseptus sic ora resoluit:
Vos populi, qui Iudæam, Galilæaq; tecta,
Quiq; Palæstinam incolitis, lugebitis, ora
Nil nisi vestra sonent lugubria carmina, quando
Militiæ flos interiit rex Saul, & vnà
Bellando illius nati, atq; exercitus omnis
Corruit, & nostro fœdata est sanguine tellus:
Cesset opus ruris, sileant tabularia, & omnis
Hierusalem, resonent lacrymoso mœnia luctu,
Atq; sui doleant crudelia funera regis.
Non choreas, non luce sacra conuiuia tectis

 Ducere

Ducere permittas vrbs olim assueta triumphis.
Parce & Idumæas vulgare ô fama per vrbes
Hanc pugnam: non Geth, non Ascalon impia nostras
Audiat ærumnas, ne læti gaudia toto
Pectore concipiant, & nostris cladibus hostes
Insultent, & fronde tegant sublimia lauri
Limina, & in mediis agitent conuiuia tectis.
Heu cecidit ferro Saul, ceu non foret vnctus
Quondam oleo in regem Solymorum: vos iuga Saul
In quibus & clypeus periit, atque Israël olim
Fama ingens, positis armis, aufugit opacas
Per siluas. heu quo arma modo victricia quondam,
Nunc victa, & suspensa alto sub fornice templi,
Prô dolor, Astarothi pendent; Ionathásque sagittis
Confossus; quos vita animo coniunxerat vno;
Hos tulit vna dies: vibrabat vulnera Saul,
Vibrabat Ionathas, armis metuendus vterque,
Et pariter bello insignes, ambóque feroces,
Ambo aquilis celeres magis, atq; leonibus. At vos,
O matres, miseræq; nurus, teneræq; puellæ,
Vos non palla tegat mæstas, quæ tincta colore
Sidonio fuerit, donísq; ornarit, arena
Quæ fert gemmifera Ganges, quæq; aurifer Hermus,
Quæq; legit scopulis rubri maris incola nauta.
Tu verò ante alios infelix Gelboë montes
Semper eris: tibi nec cælo ros decidat vnquam,
Néue exusta siti gelidis tua pascua lymphis
Fons riget, & lymphæ desint, & gramina siluis,

Truxq;

Truxq́ tuas Boreas vellat radicibus ornos;
Primitias commissa ferant neque semina sulcis;
Ver & odoratos flores effundere opaca
Valle neget; tibi nec spiret leuis aura tuorum
Per nemorum colles, cælo cùm Sirius ardet:
Abiectis quoniam clypeis, his procubuit rex
Collibus, & terram (indignùm) prono ore momordit,
Qui primus tenuit Iudææ regia sceptra;
Miles vbi aufugit bellantum territus armis.
Dixit, & orauit submisso poplite regem
Æternum cæli & terræ, ne linqueret illum
Inter tot rerum discrimina, tótque labores.

AD PTOLEMÆVM GALLIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

QVÆ dixerit Dauid post adulterium, & Vriæ necem, delictorum suorum à Deo veniam petens.

OBSCVRO *in thalamo, & tecti in penetralibus altis*
Æthercam lucem exosus, vitámque, suósque;
Regali haud chlamyde indutus, cùm sidera nondum
Pallida sunt luce Eoa; quæ fudit ab imo
Pectore rex, ducis Vriæ post funus acerbum,
Admissumq́ nefas quondam, ô Ptolemæe, Latinis
Audire haud pigeat numeris: nam tu quoque amabas
Ausonios vates, Graióśq; & dulcibus annis
Condebas felix, & non ignobile carmen:
Si fors ipse vacas, nec te tenet ardua moles

Tantarum rerum tanto ſub Principe, quo non
Eſt magè pacis amans quis, vel ſeruantior æqui,
Felſina quem genuit Tuſcorum regia quondam.
O facilis precibus flecti, lacrymiſque precantum,
Has voces audi omnipotens, quas fundimus ad te
Conſuetum lapſis veniam dare; & ablue ſordes,
Me miſerum, quibus immerſi: nunc & quia noſtrum
Vulnus eget magno auxilio, curáque ſalubri,
Ablue me ſemel, atq; iterum; nec deſice: namque
Peccatum admiſſum agnoſco, quod ſemper oberrat

Lumini-

Luminibus coram nostris noctésq; diésque.
In te magne Pater, & te spectante, nefandum
Commisi scelus, & si nunc tua tot benefacta
In me commemores, cunctis notißima quæ sunt,
Dicêris iustus: verùm ipse ingratus, & exlex.
Non ratione ipsa impulsus, sed corporis huius
Illecebris tunc succubui: nam fomite in isto
Progenuit mea me mater: quem semper in ortu,
Cùm primùm has haurit vitales luminis auras,
Fert secum mortale genus genitricis ab aluo:
Túque tuis armis tegis illos, conscia quorum
Pectora sunt veri, nec quenquam fallere norunt;
Meq; tuo egregium fecisti munere vatem
Omnipotens, & erant densis quæ occulta tenebris,
Et ventura olim nostrorum in sæcla nepotum
Fecisti manifesta mihi: verùm immemor huius
Muneris, & tanti meriti, tua numina læsi,
O rerum custos, haud vno crimine: sed tu
Da veniam, atque mei ex animo miserere precantis,
Sim licet ingratus. nam si me aspergine sacra
Hyssopi lustrabis, ero tum lætus, & atra
Labe carens, niue candidior; implebis & aures
Lætitia nostras, & languida robur in ossa
Ossa diu gemitu, & lacrymis consumpta redibit.
Ipse aliò sed flecte oculos, ne crimina nostra
Aspicias, ea me aßiduè sed respice flentem;
Atque animo sordes, curásq; expelle sequaces;
Et nouus ille habitet rationis Spiritus in me:

 Corq;

Corq; nouum mihi sit posthac; nec me procul arce
Alme tua Pater à facie; sed Spiritus auræ
Cœlestis semper faueat tuus; & mihi redde
Lætitiam, qua, dum colui te ritè, fruebar;
Auxilióq; tuo ne me Pater exue; mentem
Infirmam ratio imperitans fac firmet in horas.
Hoc si præstiteris, noctésq; diésq; monebo
Errantes homines à recto tramite vt ad te
Confugiant; & ero exemplar, præcóque tuorum
In me tantorum meritorum. ipse exime noxa
Me caput, auctorémque necis, scelerísque nefandi.
In laudes tunc ipse tuas mea plectra mouebo.
Tuq; aperi mea labra Pater, Pater alme, meúmque
Os de more tuas dicet tibi carmine laudes.
Si fieri vitula voluisses, scilicet aras
Victima multa tuas tinxisset sanguine: nec tu
Sanguine lætaris pecudum, dum sacra litamus:
Ast delicti animus sine labe, & fraude, dolétue
Crimina si sua quis lacrymans, vitámque nefando
Duxisse in luxu: Deus hunc haud despicis. at tu
Auxilio refoue Sion, vt mœnia posit
Iam collapsa diu sarcire, & condere carmen,
Ferréque sacra tuis templis, & nablia plectro
Percutere, & vitulos auidis imponere flammis.
Hæc tibi semper erunt cordi sollemnia sacra.

In

In duritiam cordis Iudæorum.

AD SERAPHINVM OLIVARIVM GALLVM, ROTÆ AVDITOREM.

ARGVMENTVM.

INVEHITVR in Hebræos; qui, cùm cælum, atque elementa omnia auctorem suum cognouissent; soli ipsi perpetua cordis duritia laborauerunt.

HEBRÆVM *meritò populum dominator Olympi*
Ceruicis duræ populum, Seraphine, vocauit:
Namq; deos coluit toties, quos sacra vetabat
Lex Mosis, Patre ab æterno descripta tabellis
Marmoreis. Deus omnipotens hunc duxit ab oris
Ægypti propius sedes, promissáque regna:
Illorúmque fuit Deus hostibus hostis, & illos

Protexit

Protexit ſemper clypeo, fouítque: nec orbe
Toto erat vlla magis gens ſummo grata tonanti.
Et tamen obliti meritorum externa colebant
Numina, & illorum redolebat odoribus ara.
Unde Deus multis olim ſi cladibus illos
Affecit, meritò affecit, liquítque: nec vlla
Illorum remanent veteris veſtigia regni.
Nec Chriſtum agnouit gens hæc incredula, quamuis
Extarent opera illius miranda, maríque,
Et terra: ſed præcipuè cùm feruida ventis

Æquora

Æquora placarat verbo; & vestigia claudis
Æquarat solito gressu: cernebat & ille,
Qui nunquam vidit lucem: & reuocabat ab oris
Infernis homines ad cæli luminis auras:
Præcipuè Marthæ fratrem, quem terra paterno
Exanimum tumulo iam quarta luce tenebat;
Et propè iam in terram gelidos mors verterat artus;
Iactabátque grauem putrefactum corpus odorem.
Hunc tamen ad superas oras reuocauit IESVS;
Quem circumfusæ gentes videre mouentem,
Tollentémque caput tumulo, & sua verba loquentem:
Viderúntque illum positis accumbere mensis.
Cognouere Deum præsentem elementa, polique,
Quem Virgo ediderat partu: nam regia cæli
Conspicuam extulerat stellam; quæ misit ab oris
Auroræ ad Solymorum vrbem, tunc terna ferentes
Dona Magos puero Mariæ. cognouit & æquor,
Calcandum cui se exhibuit; vestigia Christi
Abluit haud rapida vnda maris, licet ille per vndas
Ferret iter. tellúsq; illo moriente dedit tunc
Signa sui expirantis heri: nam victa dolore
Ingemuit, tremuítque sacro madefacta cruore
In cruce pendentis Domini. Sol insuper ore
Pallidus, æthereo cassum iam lumine Christum
Aspiciens, vultus texit, radiósq; micantes;
Liquit & obscurus picea in caligine terras.
Ingentes lapidum moles, ceu fissile lignum
Sunt partes scissæ in varias, velúmque sacrorum.

Reddidit & barathri sedes sibi credita quondam
Corpora multa virûm, quæ surrexere. Sed ipsa
Nesciuit Iudæa suum dominúmque, Deúmque;
Viderit illa licet templo, & per compita Christum
Clarè æterna Patris summi præcepta docentem:
Quem venturum olim Bethlem prope mœnia norant.
Viderat & regem externum frenasse potentem
Hierusalem haud miti imperio: quo tempore nasci
Infans ex Maria debebat Virgine Christus:
Illorum vt vates venturi haud inscius æui
Prædixit dicens, Non Iudæ regia linquet
Sceptra domus, donec veniat rex magnus ab oris
Mittendus superis, genitúsq; ex Virgine, & ipsum
Ipsum omnes gentes, quà Sol cadit, expectabunt,
Quaq; redit, rediénsq; diem fert lucidus orbi.
Hæc cecini Seraphine tibi, dum tu colis vrbem
Ante alias superis gratam, quam diuidit vnda
Thybridis, intortóque petit salsa æquora cursu:
Acceptúsque viris duodenis, qui sacra reddunt
Iura simul populis, quósq; aspicit auricomus Sol:
Túque tua te tollis humo probitate, tuóque
Ingenio, tendísque viam vaga sidera versus,
Iustitiæ pectus miro inflammatus amore.
Interea nostri non immemor hoc lege carmen.

AD AVGVSTINVM VALERIVM EPISCOPVM VERONENSEM.

ARGVMENTVM.

INDVCIT Hebræos Babylonicam captiuitatem deplorantes, Babyloníque malè precantes.

QVÆ cecini ad Mellæ ripam, Auguſtine Valeri,
Accipe; cúmque tua patrem ſimul vrbe precare,
Vt velit à noſtris ceruicibus ipſe malorum
Tantorum molem immenſam depellere, quæ nos
Deprimit incumbens humeris. viden', vt ferus hoſtis
Mille trophæa ſuis lætis ſucceſsibus addat,
Seu campis ſeſe credit, pelagóue patenti;
Threicius nam miles arat iam claſſe profundum,
Et petit Adriacas ratibus victricibus vndas,

Et dirum fert exitium, & bella aspera secum.
Quà vagus Euphrates Babylonem interluit vndis,
Illic nos iuxta latum consedimus amnem;
Fleuimus, & ripæ lacrymis maduere profusis,
Anxiáque erecto suspiria duximus ore
Ætheris ad conuexa: tui sed non tamen vnquam
Immemores dilecta Sion, vbi matris ab aluo
Egressi has puri nos luminis hausimus auras,
Et salicis trunco citharam suspendimus alto.
Tunc illi, qui nos rigida sub lege premebant,
Bellando Solymæ captos sub mœnibus vrbis;
Talia iactabant in nos ad fluminis vndam:
Eia agite, ô iuuenes, nobis cantate vicissim,
His ripis Solymæ gentis memorabile carmen:
Quo vestri laudare Deum iuuenésque, senésque
Hebræo proni ante aras de more solebant.
Sed nos, quo procurua modo prope flumina magni
Euphratis tristes, aliena atque vrbe morantes
Pectine diuinas laudes cantabimus aureo;
Irridénsq; sacros gens audiet impia cantus!
Namq; erat indignum non nostris carmina regnis
Aut canere, aut agili percurrere cymbala dextra.
Sed si Hierusalem templi, rerúmque tuarum
Oblitúsue tui fuero venientibus vnquam
Temporibus; mea dextra mihi sit inutilis; & qui
Est mihi dextra Deus, *solitúsq; afferre supremam*
Rebus opem nostris, ne me iuuet indigus & sim
Diuini auxilij, méque Africus obruat vndis

Clamantem,

Clamantem, ſuccurre Pater, ſuccurre precanti;
Et mea lingua meis ſimul hæreat arida ſiccis
Faucibus; ipſe tui ſi non per carmina ſemper
Noſtra recordabor, ſi non tot vana deorum
Numina deſpiciam, téq; vnum ante omnia dicam,
Siue polo cùm concedit, ſeu cùm remeat nox:
Atque meis niſi lætitiis, rebúſq; ſecundis
Prætulero te Hieruſalem, cùm mœnia quondam,
Et templum, atque vrbis tecta inſtaurata videbo.
Et cùm ſacra feram noſtro ſollemnia templo,
Gentis Idumææ memor eſto, ô conditor orbis,
Et miſeræ illius lucis, qua gens fera dixit:
Vos vaſtate domos, imóque euertite fundo
Mœnia, nec lapidi lapis hæreat, & cadat omnis
Hieruſalem, templúmque à culmine corruat alto.
Tu miſera ante alias Babylonis filia gentes,
Quæ noſtris nunc læta malis, noſtróque ſuperba
Seruitio exultas, venturæ aſt neſcia cladis;
Namque amnis, qui te placidis nunc diuidit vndis,
Tunc ſecum tumidis vehet agmina cæſa tuorum
Vorticibus, ſimul & madidum caput efferet alueo,
Admirans rutilare nouis ſua flumina flammis,
Rorantéſq; alto bellantum ſanguine ripas.
Quid dicam infelix Babylon? erit ille beatus,
Qui tibi damna dabit, quæ nos accepimus à te,
Et qui te bello euertet, dehinc inferet ignes,
Et dulci matrum amplexu, gremióque gementes
Auellet natos, ſaxóque illîdet acuto.

AD ANSVINVM POLAM TARVISINVM.

ARGVMENTVM.

ORAT Deum, vt impendentia à nobis pericula propulset. Mox deplorat Domini vineam à Luthero vastatam.

CVM *furor armorum, & longè belli insonet horror,*
Ducat & infernas pestes, & sæua malorum
Semina Tartareus tenebrosa è sede tyrannus;
Tu mecum Ansuine preces dic candide Pola;
Quas nuper cecini Patris omnipotentis ad aras.

Ipse

Ipse vides quæ Turca ferox, atque impius in nos
Arma paret, Pater omnipotens, terráque, maríque.
Nec satis hoc, tua iam populantur ouilia gentes,
Quæ rectas liquere vias, iustúmque, piúmque.
Hæc vacuos tondent saltus, dumetaq́ue siluæ
Hercyniæ, gelidíque bibunt quæ flumina Rheni:
Quósque ferus versat pastor per prata Britannus.
Insuper & mortem intentant. tu disiice campis
Instructas illorum acies, turmásque feroces.
Quin & in opprobrium nostri, tua vinea, quam tu
Ipse tuis manibus seuisti, strata recumbit
Ad terram, tribulos inter, lappásque, rubósque:
Quam ferus est depastus aper, eductus ad vndam
Haud liquidam, tumidus quà defluit Albis in æquor:
Nam si respicies læto nos lumine, tuti
Tunc erimus, nec erit nostris timor vllus in oris.

AD FERANDVM FARNESIVM
EPISCOPVM PARMENSEM.

ARGVMENTVM.

MARIAM Virginem amplissimis laudibus celebrat.

DVM *colis egregiam quam Parma interluit vrbem,*
Inuisisque tuos populos, templíque ministros,
Quo pastore greges carpunt bona gramina siluis:
Atque bibunt liquidos subter nemora ardua fontes:
Optatósque ineunt vicina ad flumina somnos:
Assiduè quos fida canum custodia seruat:

Ferande

Ferande hoc ſacras mecum dic carmen ad aras,
Virginis in laudem Galilææ: quæ dedit almam
In lucem auctorem lucis: quò ſola refertur
Noſtra ſalus: via qui recta eſt ad lucida cæli
Atria, & ad ſuperas ſedes radiantis Olympi.
Sim licet ingenio tenui, nec diuite vena
Contexam tales verſus, quales ſacer olim
Condiderat Dauid nulli pietate ſecundus,
Summum concelebrans æterna laude parentem.

Alma

Alma Dei genitrix Virgo, vt cecinere beati
Tot vates, ne sperne preces, quas fundimus ad te
Vnanimes, & thura tuis quæ incendimus aris.
Aspice, dum templi postes ornamus odoris
Floribus, & foliis bene olentibus: & benefacta
In nos dum canimus tua, te & veneramur ad aras.
Aspiráque piis votis: nam certa salutis
Es via tu nostræ: quæ nunquam fallis amantes
Te, puerúmque tuum. Summi tu sola potentem
Concilias nobis cæli, terræq; parentem.
Et tu stella maris, quæ non se condit, vt astra
Cuncta solent: toto irradias tu semper Olympo:
Cui cedit splendore nitens Luna, & rutilus Sol:
Ille diem terris quanquam vehat; & vehat illa
Sidereæ noctis clarum pulcherrima lumen.
Tu demisso animo es puteus Virgo alma profundus:
Túque eadem insigni virtute es turris ad astra
Te tollens; & sidereis te sedibus infers.
Te supera alta colunt: sedésq; inferna tremiscit:
Te genus obseruat mortale: vocátque parentem
Intactam: partu quamuis hominémque, Deúmque
In lucem claram edideris Dauidica proles.
Túque choros elata super sanctißima Virgo es
Alituum, qui regna tenent cælestia. Túq; es
Cedrus odora velut; quæ pridem educta supremo
In Libano, summum sublimi vertice vincit
Aëra; & aëreis sese ardua nubibus infert.
Purior es Solis radiis; cùm surgit, & oras

Luce noua primùm Eoas, dehinc littora nostra
Illustrat. Tu palma etiam pulcherrima siluas
Inter Idumæas. Oleæ tu fertilis arbor
In campis speciosa nites. Tu flumina ad alta
Se tollens platanus frondoso vertice. Tuq́ue es
Pæstano rosa nata solo, Hiericóue rubenti.

Tu nitidi Solis radios induta. premísque
Tu Lunam pedibus. Et te duodena coronant
Sidera. Tuq́ue etiam radianti incedis amictu,
Virgineo comitata choro. Tibi plausibus æther
Insonat: & cæli fundunt noua carmina ciues;
Atque tuas celebrant laudes. Tibi nec draco soli
Antiquus nocuit, quamuis capita ardua haberet
Septena; & species foret illi corporis ingens.
Túque pudicitiæ speculum mirabile: namque
Nulla in te macula est. Cæli tu pulchrior astris.

Gloria tu vatum; quondam qui carmine Christum
Ex vtero cecinere tuo sub luminis auras
Venturum. lucem insolitam mortalibus ægris,
Errabant qui tunc tenebris Virgo alma tulisti.

Te iuuenum pennata cohors plaudentibus alis
Concinit: & lætis concentibus insonat æther.
Tu Iessæ virga es: tu cæli ianua, quæ iam
In nato patefacta tuo est. Tu perpetuus fons
Ex quo dulcis aquæ leni cum murmure riuus
Effundit sese: & fecundos irrigat hortos:
Quos nostri coluere patres: quos & colit omnis
Gens, seruat quæ nunc summi præcepta parentis.

Æterni tu sponsa Patris. Tu mater IESV,
Mortales maculas fuso qui sanguine tersit.
Pro nobis Maria alma tuum natúmque, Patrémque
Æternum exora: nos vt post funera dignos
Efficiat pietate sua cælestibus oris:
Quas optamus, vti vigiles, qui tempore belli
Noctis agunt taciti excubias in turribus altis;
Et nitidos ortus, optatáque lumina Solis
Expectant: dare quo poßint sua membra quieti.

In D. Ioannem Baptistam.

AD IOANNEM BAPTISTAM STELLAM BRIXIANVM, VINCENTII FILIVM, MONACHVM ORD. S. BENEDICTI CASSINATENSIS.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT Ioannem Baptistam, quòd è matre sterili diuino miraculo natus sit. quòd adhuc puer in deserta loca secesserit. quòd plurimos, & in iis Christum in Iordane baptizauerit. Postremò deplorat eius necem, quòd longè omnium præstantissimi vatis caput meretriculæ filia in pretium vnius saltationis acceperit.

TEMPORE, *quo sceptra immitis Iudæa tenebat*
Crudeli imperio Herodes de semine turpi
Cretus Idumæo, nec adhuc adiutor ab aluo
Virginea Mariæ Christus prodisset in auras
Æthereas; claro de sanguine Zacharias
Vir fuit, & celebris vates, & diues in vrbe
Hierusalem: coniux erat huic sanctißima matres

Elisabet Solymas inter de sanguine Aronis:
Quæ sterilis longum mærens transegerat æuum:
Quos multa circum fundebat tarda senectus
Canicie, prolis spes & defecerat omnis;
Quamuis sæpe piis precibus, lacrymísq; profusis
Orassent superos optatæ munera prolis.
Amborum tandem miserans pia vota, precésque
Audiit omnipotens: festa nam luce sacerdos
Cùm faceret sacra in templi penetralibus, atque
Ferret thura Deo peragens mysteria, sacri
In dextro altaris cornu pulcherrimus ore
Nuntius effulgens, veluti Sol, cùm redit ad nos,
Pulsa nocte, nouumq; diem fert lucidus orbi,
Astitit haud vlli visus, nec cognitus vlli.
Perculsus subitò obriguit terrore Sacerdos;
Et concussa metu mens est. Tunc talibus illum
Nuntius alloquitur roseo pulcherrimus ore:
Ne trepida longæue senex, ast excute vanum
Corde metum: nam te cælo Deus audiit alto
Orantem precibus vnà cum coniuge: coniúxque
Elisabet tua, sit senio licet obsita longo,
Tuq; simul, tibi concipiet tamen illa virilem
Progeniem, partu puerumq; enixa parentem
Te faciet, quo nec maior, nec sanctior inter
Vllus erit tunc mortales. dehinc pauca locutus
Sustulit in cælum se versicoloribus alis.
Ast vbi promißi venerunt tempora partus,
Luxq; optata diu cælesti effulsit ab arce,

Infantem Elisabet genitrix effudit ab aluo.
Undique conueniunt consanguinitate propinqui:
Totáque Iudææ pubes montana peragrans
Confestim tendunt ad limina Zachariæ,
Et teneri cupiunt pueri sacra tangere membra;
Atque insperatæ celebrant natalia prolis,
Lautáque dispositis ducunt conuiuia mensis.
Vix puer interea teneros expleuerat annos,
Cùm liquit patriam, & nemorum deserta petiuit;

Hic vbi silueſtris ſugebat pabula mellis:
Præbebant victum fructus, quos ſilua ferebat:
Sedabántque ſitim fontes; durúmque cubile
Inſtratum ramis antrum præbebat in alta
Rupe patens: non veſtis erat ſaturata colore
Sidonio; at corpus totum veſtibat amictus
Conſutus villis temerè, vlla haud arte, cameli.
Poſtquam illum firmata virum iam fecerat ætas,
Ætherei Patris monitu nemora alta reliquit;
Et liquidi accelerans Jordanis venit ad amnem:
Atque homines vitæ exactæ commiſſa monebat
Delerent lacrymis, ſpargens fluuialibus vndis;
Deinde redemptoris Chriſti venerabile corpus
Abluit, atque illum tollentem crimina mundi
Exclamat, monſtrátque Deum certiſsimus index:
Quem Virgo peperit nullos perpeſſa labores:
Quem toties Solymi vates cecinere per oras
Iudææ, venturum olim de ſemine Dauid,
Deleret primi qui mox peccata parentis,
Atque fores clauſas, ſummi & penetralia cæli
Panderet, atque hominem è terris transferret Olympo.
Dum verò Herodem argueret de crimine, qui tunc
Vxorem fratris thalamo ſociarat iniquo,
Inſidias odio mulier ſtimulata parabat,
Perderet vt vatem tanti ſibi conſcia probri.
Ac dum rex mediis ageret conuiuia tectis
Natali redeunte ſuo; choreáſq; puella
Exerceret ouans inceſtæ filia matris,

Docta

Docta mouere pedes, & se conuertere multos
In gyros, regi placuit, cœtuq́ virorum.
Tunc dapibus, vinóque madens rex talibus infit:
O virgo forma insigni; tu nunc pete quod vis,
Ipsa licet poscas à me, dulcissima; regni
Dimidium, nullam patieris spreta repulsam.
Illa caput petiit, referens mandata parentis,
Carcere preclusi dudum Ioannis: & esset
Quanquam rex tristis, iussit tamen ilicet ense

Ioannis

Ioannis caput abſcindi: quod læta puella
Attulit ad matrem diſco fulgente repoſtum.
Crudelis pateram potuit qui ſanguine plenam,
Abſciſſumq́; caput iuuenis venerabile tales
Cernere conuiuas inter, menſámque, dapéſque
Illa luce, hauſit qua primum luminis auras.
Lugete, ô virides ſiluæ, & reſonæ conualles,
Antráque, & exeſæ rupes, quas ille colebat
A teneris annis, primóq; à flore iuuentæ:
Nam nece Ioannes raptus vos liquit, & vltrà
Fas erit haud illum ſiluis audire canentem
Æterni Patris laudes, veniſſeq́; pacis
Auctorem, luciſq; Deum ſub paupere forma,
Verum occultantem numen, caliginéque atra
Aduenisse homines reuocare ad limina vitæ.
Hæc ſunt quæ cecini flauas ad Tibridis vndas
Illius in vitam, & mortem; quem nomine reddis
Ioannes Baptiſta, tui non immemor vnquam:
Nam veluti cunctos cæleſtes diligis inter
Præſtantem meritis Baptiſtam: ſic ego ſemper
Te colui, ſempérque colam venientibus annis,
Donec me cæli ſpirabilis aura fouebit.
Tu quibus officiis me iuueris abdita ſeruo,
Scilicet æternùm memori ſub pectore gratus
Naturáque tua facili, doleóque carere
Colloquiis me, Stella, tuis, pari térque parentis.
Sed vice ſermonum tibi erunt hæc carmina noſtra
Exoptata tibi, donec me Brixia, tuq́;
Poſt hanc inuiſam æſtatem, ſoléſq; videbis.

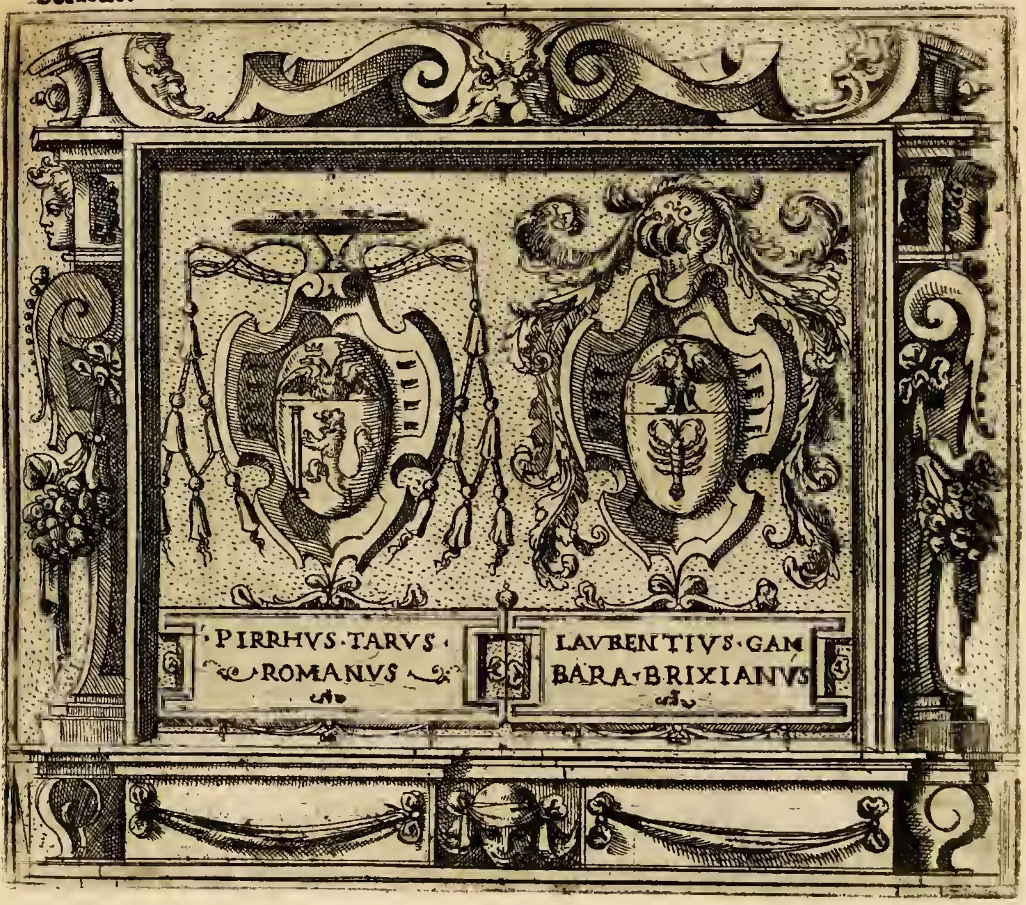
In

In D. Petri vincula.

AD PYRRHVM TARVM ROMANVM.

ARGVMENTVM.

NARRAT quo pacto D. Petrus ab Herode in carcerem coniectus, diuinitùs sit liberatus.

HERODES *vlli haud hominum feritate secundus,*
Scilicet vt Solymo tumidus præcordia regno,
Maior Iacobus ferro postquam illius auras
Vitales morte indigna, & sine crimine liquit:
Iudæis morem vt gereret, mandauit & ipsum
Includi insontem tenebroso in carcere Petrum,
Festa volens illum demens post proxima genti

O *Hebrææ,*

Hebrææ, populóque simul producere, eúmque
Supplicio afficere horrendo. mora nulla ministri
Ardentes Petrum latebroso in carcere condunt,
Quem duo custodes seruabant compede vinctum
Hinc, atque hinc positi, posita & custodia portæ.
Interea comites cum femineo comitatu
Vnanimes regis templum Salomonis adibant,
Fundebántque preces submißi poplite flexo
Ætheris ad regem supremum: ne caput atro

Linqueret

Linqueret ipsorum coniectum in vincla Simonem
Carcere: sed spatiis cùm nox æqualibus altum
Humida diuideret cælum, & sopor altus haberet
Per terras mortale genus, pecudésque, ferásque,
Vellet & Herodes illum producere primo
Mane, necem ad sæuam; summo demissus Olympo
Aliger est iuuenis, iussu Patris omnipotentis,
Humanam speciem referens, & carceris atras
Ingreditur latebras: quo protinus ipse refulsit
Luce noua aduentante locus, altóque sopore
Excitat oppressum Petrum, dextráque iacentis
Percutiens latus, hæc dixit: Surge eia age Petre.
Ad vocem illius subitò se erexit, & alto
Corripuit sese è somno, manibúsq; catenæ
Confestim fluxere, dehinc ita nuntius infit
Aliger: Ipse tuis nunc te indue vestibus, & me
Actutum sequere accelerans. tunc impiger illi
Paruit, hærebátque pedi pes illius, & iam
Æquabat iuuenis gressus properantis ad ipsam
Carceris æratam portam, quæ spectat ad vrbem:
Olli quæ subitò patuit; Petrúsq; putabat,
Dum iuuenem sequitur, se somnia vana videre.
Cúmque vrbis partem transissent, ductor in auras
Aërias properè pansis se sustulit alis.
Cæleste auxilium summo de vertice cæli
Demissum agnouit Petrus: nam reddita postquam
Illius menti lux est, vmbræq; fuerunt
Discussæ, in sese rediit, dixitque: Ego verè

 Nunc

Nunc ſcio me ereptum imperio, manibúſq; ferocis
Herodis, populique ſimul; qui noſtra videre
Funera ſperabant, cùm primo lumine rebus
Redderet alma dies terris infuſa colorem.
Non ope mortali factum eſt, non arte magiſtra
Hoc opus. ipſe Deus cæli de ſedibus altis
Demiſit iuuenem alatum, qui vincula rumpens
Ferrea, me in lucem nigranti è carcere duxit.
Tu mecum dic Pyrrhe ſacras hæc carmina ad aram
Iuſtitiæ cultor Pyrrhe, & fidiſsime legum
Interpres, candore animi non vltimus inter
Mortales, quibus eſt cordi rectúmque, piúmque.
Chriſte, tuæ nobis pateant orantibus aures:
Vtq; Petrum picea duxiſti è carceris vmbra
In nitidum cæli lumen, mortíſq; periclo
Eripuiſti illum: da ſic euadere nobis
Hanc belli peſtem accenſam terráque maríque.
Tu rege nos, donec veniat meta vltima vitæ
Oppreſſos longo ſenio, multóque labore:
Nam dulces abiere dies, ceu verſus ab Euro
In tenues auras montano in vertice fumus,
Et tanquam torris rapido conſumptus ab igni.

In Diuum Laurentium, cuius templum ad Ollium flumen IOANNI FRANCISCO GAMBARÆ Cardinali commiſſum eſt.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT Laurentij pro Chriſto ſuper crates ferreas necem: eiúsque in diſtribuendo Xiſti theſauros in pauperes pietatem.

DIVE *magis lauri Laurenti digne coronæ*
Quàm qui duxerunt reges, populóſq; reuinctis
Poſt tergum manibus, claróſq; habuere triumphos.
Atque aliquis quæ nunc refero ſi fortè negabit,

Conferet æternis idem mortalia rebus:
Namque alia expectas ab eo, qui sustinet axes
Cælestes, infusa tuos dum flamma per artus
Exurit positum supra (miserabile) corpus
Ignitas crates, transuersáque robora ferri;
Atque alias tu morte tua cælestibus oris
Victor agis pompas, alia insuper ipse trophæa.
Flectere te haud Decius potuit precibúsve, minísve,
Imperij qui tunc Romani sceptra tenebat;
Quin tu thesauros Xisti, cui cura sacrorum
Credita erat, Petríque vices de more subibat
In terris, Christi dederis pro nomine egenis,
Prodigus & vitæ, & temnens fera iussa tyranni.
Dum tua Laurenti celebramus sacra quotannis,
Franciscus commissa sibi quæ Gambara seruat
Non procul à viridi ripa, quà labitur vndis
Ollius irriguis, quà sunt tibi templa dicata;
Ipse refer laudes Patris omnipotentis ad aures,
Quas canimus, licet indignæ sint nomine tanto:
Effice, vt illum ipsum noctésque diésque sequamur,
Vt solet vmbra hominem, quacumque incedit; & illi
Grata simul quæ nunc facimus, sint vota precésque.
Et tu Christe tuum populum ne linque, tenet qui
A te demissum nomen, qui mæstus ad aras
Cælum onerat votis (dum templo sueta ministrant
Sacra Sacerdotes) animóque & mente precatur,
Vt sese à diro defendas hoste, tenet qui
Arma manu, & nostros fines inuadit, & atros

In

In nos, exitiúmque tui fert nominis ignes,
Quod minitans delere parat, nisi tu Pater illum
Auertas virtute tua, & cœlestibus armis,
Optatæ & nobis reddas læta otia pacis.

De Faustino, & Iouita Martyribus.

AD VINCENTIVM STELLAM BRIXIANVM, I. V. DOCTOREM.

ARGVMENTVM.

FAVSTINVS, & IOVITA Brixiani multa prius pro Christo sub Traiano tormenta passi, tandem sub Adriano capite plexi, martyrij palmam adepti sunt.

VINCENTI, *qui posthabitis iam legibus, omnem*
Applicuisti animum studiis, quæ sidera ad alta

Perducunt

Perducunt homines, vbi pax, vbi lumine puro
Regna beatorum fulgent, datur atque tueri
Ora Patris, Patris æterni, qui condidit olim
Omnia, & è nihilo formans, miro ordine fecit.
Dum tu difficiles nodos exoluere quæris
Scripturæ sollers sacræ, lege quæ tibi nuper
Non studiis aliena tuis, Stella optime, misi
Pauca, licet tu sis dignus grauiore cothurno.

Qua te laude feram, genitrix mea Brixia, cæli
Astra super, tu quæ fidei duo maxima nostræ
Lumina clausa tenes tumulo? tu namque Iouitam,
Tu Faustinum eadem tenues in luminis auras
Fudisti; quorum exemplo subiere beatam
Tunc mortem largo perfusæ sanguine gentes
Ob Christi nomen, quas tellus Itala alebat.
An referam quas sub Traiano rege per vrbes
Ausoniæ pœnas, & tetro carcere passi?
Vos etiam iniecti flammis; sed flamma recessit
Hinc atque hinc faciem in montis, nec corpora vestra
Læsit edax ignis: nam vos seruauit ouantes
Incolumésque Pater cæli, rerumque creator:
Obiectique feris trucibus; sed non sine vinclis,
Non sine verberibus multis; subitóque feroces
Ipsæ animos posuere feræ, atque immitia corda;
Vestra nec inflicto presserunt corpora morsu.
Mox Mediolanum ducti, vinctique catenis,
Carcere & inclusi tenebroso horrenda tulistis
Supplicia, obscœnámque famem sub iudice sæuo.

Nec vos pœna, licet grauis esset, terruit vnquam:
Nec violata fides quondam promissa parenti
Æterno fuit, at creuit. tum denique ducti
Parthenopen, vincti manibus post terga, pedésque
Compedibus, vos in vastos, rapidósq; profundi
Proiecere maris fluctus: sed conditor alti
Ætheris auxilio fuit, immisitq; repentè
E cælo alatos iuuenes, qui corpora vestra
Mersa mari eriperent tumido, & fluitantibus vndis.
Nec mora, iussa citi faciunt, atq; aëra tranant
Remigio alarum, freti almi numine Patris.
Dehinc freta salsa petunt, & vos è gurgite vasto
Eripiunt, manibúsq; suis ad littora curua
Incolumes eduxerunt, mirabile visu.
Sed cùm turba virûm, quæ circumfusa tenebat
Littora, prospexit stantes in littore viuos,
Et nouitate rei attonita, admiratáque factum
Insolitum, vos & Patris præcepta docentes,
Nec non cælestis vitalia semina verbi,
(Vt prius) hæc dixere palam: Nos numina falsa,
Atque Iouem vanum colimus; manifestáq; signa
Vidistis miseræ ô gentes. Tu, tu Deus alta
Sede sedes cæli in medio; te conditor orbis
Maxime adoramus: dominum, regémque potentem,
Atque viam, lucémque hominum, vitámque fatemur:
Et pro te cupimus tormenta subire, necémque.
Quæ postquam trepidans turbato pectore vidit
Parthenope Præses, timuitque, & iussit vtrumque

P carcere

Carcere concludi obscuro; dein luce sequenti
Illos in patrias sedes, vrbémque reduci:
Hadriano qui sub mortem subiere cruentam;
Sanguinéque effuso terram tinxere parentem.
Tu verò Faustine sacer, túque alme Iouita
Transcripti cælo ciues, numeroq́ue colentum
Atria celsa poli; vos nunc de sede superna
Aspicitis, qui nunc meritis vos laudibus alta
Tollimus astra super; vos magni Patris ad aures
Ferte preces nostras, vt tanto in turbine rerum,
Et belli vestros ciues defendat, & vrbem
Immeritam, quæ vos aluit, paritérque sacrauit
Vestra ob gesta Deo Patri venerabile templum
Æterno, ob meritas laudes, posuitque ministros
Custodes templi ingentis, rerúmque sacrarum.

In D. Hieronymum.

AD ANTONIVM HÆLIVM PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANVM.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT D. Hieronymi vitam sanctissimè actam, eiúsque scripta. deinde precatur Christum, vt Turcarum classem perdat.

O STRIDON *vrbs ante alias accepta parenti*
Æterno, quæ sunt positæ per pinguia culta
Dalmatiæ: namque ille tuus fuit incola, ciuísque
Eloquij fons illimis Hieronymus, acer
Defensor veri, atque pij, rerumq́ue minister
Sedulus, & longè per quem scriptura relucet

Sacra,

Sacra, velut cælum, pulsa quod nube serenat
Riphæis veniens Aquilo violentus ab oris.
Namque aperis sollers diuina volumina multis
Haud rectè intellecta locis. tu falsa refellis.
Tu Syriæ longo coluisti tempore siluas,
Bethlemiásq; domos senio confectus, ibíque
Sacris intentus studiis, sine labe beatam
Duxisti vitam in terris, semotus ab omni
Cura animum; & vitæ cursu defunctus, Olympo

Nunc frueris, spectásq; Deum, qui præmia reddit
Digna tuis meritis, miro quem semper honore,
Atque humili coluisti animo, & nunc cernis ab alto
Æthere Threicium regem tua tecta tenentem
Imperio, atque Italas iam nunc conuertere ad oras
Mille equitum cuneos, peditúmque, ratésq; parantem.
Huic tu Christe tua primo in certamine dextra
Occurrens, immitte fugam; voret vnda biremes
Ismarias, milésq; ferus nostro cadat ense.
Tuq; tuum, Antoni, ciuem cum fletibus ora,
Æternum roget vt Patrem, nostri vt misereſcat
Inter tot rerum discrimina, tótque labores.

In D. Antonium Abbatem.

AD ANTONIVM PERENOTTVM GRANVELLANVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

DVRAM Antonij in desertis locis vitam describit. Exin nomine Perenotti Card. rogat eum, vt Deo pro se preces fundat.

ANTONI *nemorum cultor, cui pocula lymphæ*
Fontis erant, paruóque sopor magè gratus in antro,
Quàm molli recubare toro, gemmísq; corusco,
Dum coleres loca senta situ, siluásq; palustres:
Nunc sacras hederis orno bicoloribus aras,
Limináque intendo templi, postésque superbis
Exquiliis positos lauro, myrtóque virenti,
Narcisso pro purpureo, calatháque, rosáque,
Accensásq; faces teneo de more vetusto

Ante

Ante aram ſupplex, ego qui te nomine reddo
A teneris, & te veneror, pater optime, ne te
Pœniteat Patrem æternum, natúmque precari,
Vt me reſpiciat, longúmque extendat in æuum
Hanc vitam, ſine labe tamen, ſine crimine, qualem
Duxiſti quondam in Phariis nouus incola ſiluis.

In Diuum Benedictum.

AD SERAPHINVM FONTANAM MEDIOLANENSEM, PRÆLATVM MONACHIS D. MARIÆ FARFENSIS.

ARGVMENTVM.

BENEDICTVS Nursiæ ortus in Sublaci deserto durissimam vitam duxit: deinde Casinum montem cum suis Monachis incoluit: vbi multa miracula edidit; multa prædixit. Celebrat deinde auctor religionem illam, vt à tanto Patre institutam, multisq; & Martyribus, & summis Pontificibus, & Regibus illustratam.

LVCIFER *vt cælo effulget cùm surgit; & almum*
Nunciat aduentare diem mortalibus ægris:

Sic

Sic laude effulget merita Benedictus in oris
Exoritur quà Sol, & quà nos linquit, & ingens
Consurgit nox cincta caput nigrantibus vmbris.
Nursia quo genitrix tanto lætatur alumno:
Et se sideribus cœli sublimibus infert.
Sublaci hic petiit rupem iuuenilibus annis:
Tunc diris loca plena feris, nunc regia sedes.
Atq; ibi caprarum succinctus corpora pelle,
Continuos illis ternos in cotibus annos
Exegit: vitamq; cauo vigil egit in antro,
Assiduè voluens animo præcepta Parentis
Æterni, & seruans tenui ieiunia victu
Dura: ministrabat primo quem mane Sacerdos
Ad procurua habitans Anienis flumina, vitæ
Integer, atq; illis probitate insignis in oris.
Edidit ipse pater miracula plurima: mox &
Aërium magno montem comitante Casinum
Deuenit comitum cœtu sub tempora Veris.
Templum erat hic donis opulentum, & numine Phœbi:
Quod gentes Italæ posuere in vertice montis.
Delphica non aliter coluere oracula Graij,
Quàm templum indigenæ hoc gentes, populíque propinqui.
At postquam hanc ædem intrauit Benedictus, & aram
Muneribus, multóque auro prospexit onustam,
Atq; Sacerdotes templi, rerúmque ministros:
Ingemuit lacrymans, & ficti numinis aram,
Cælatam & Phœbi effigiem de marmore fregit:
Quæ collapsa solo passim confracta iacebat:

Sacra-

Sacratumq́; illi lucum conuoluit in ignes.
Sustulit & vanos ritus: regique dicauit
Sublimes cæli nutu qui temperat oras.
Nec quisquam illorum tantis se opponere cœptis
Est ausus, qui seruabant templúmque, locúmque:
Sed subita attoniti formidine remq́;, domósque
Liquere; & cursu terras tenuere propinquas.
Hanc sedem pater incoluit Benedictus: ibíque
Cum sociis vixit quos secum duxerat, & quos
Ipse sua insigni pietate attraxerat olim,
Ipsius vnanimes vestigia sancta secutos.
Non solùm hic fecit miracula multa: virósque
E tenebris nitidæ reuocauit lucis ad auras:
Corporibúsq́; hominum sæpe expulit horrida monstra,
Monstra polo summi iussu deiecta parentis.
Depulit & tristes languenti è corpore morbos:
Sed varios rerum euentus, perituraq́; templa
Prædixit: multa & Totilæ, qui barbara castra
E Scythia in Latias audax traduxerat oras
Bellator. tandem & vita sine labe peracta,
Prædixit sibi iam lucem aduentare supremam,
Corporeis sese qua posset soluere vinclis,
Et petere optatas sedes fulgentis Olympi.

O tua quàm felix est tali nata parente
Relligio Seraphine; patrum & virtute tuorum
Aucta diu: fuso quondam qui sanguine palmam
Æternam meruere suo, sedésq́; supernas:
Quiq́; Petri subiere vicem, sedémque, locúmque:

Deposito

Deposito Reges sceptro, & qui rexerat orbem
Terrarum imperio: spreta ditione, suisque
Posthabitis vitam sub tanto egere magistro:
Ausoniæ fasces, & opes, & regna perosi.

In D. Mariam Magdalenam.

AD CHRISTOPHORVM ROBVSTERVM TARRACONENSEM, AVDITOREM ROTAE.

ARGVMENTVM.

MARIA Magdalena, dum ad Christi tumulum fleret; eum videns, non agnouit. Narrantur quæ ipsa Christo, quæque Christus ipsi dixerit.

PRO *meritis in ſe tantis tibi Gambara ſemper*
Debebit: donec veniat meta vltima vitæ,
Et reget hos artus cæli ſpirabilis aura.
Tanti erit ille igitur meriti non immemor vnquam
Chriſtophore. ad tumulum nunc triſtem, & multa gemẽtem
Magdalenam audi, dum flet pia funera Chriſti:
Quam thalamo pictam mæſta ſub imagine ſeruas.

Ad Chriſti tumulum dum Magdalena ſederet
Jllacrymans, læuumq; genu complexa teneret
Suſpenſum iunctis manibus; per colla, humeróſque
Sparſa comam: geminos candenti in veſte ſepulchrum
Seruantes vidit iuuenes: vbi corpus IESV
Depoſitum nuper fuerat: aſtabat & vnus
Supremam ad partem tumuli, partem alter ad imam:
Qui dicunt, Miſera ex oculis cur fundis amaros
Cum longo fletus gemitu? tunc illa: Meum quòd
Abſtulerint Dominum *è tumulo: ſumq; inſcia, vbi nam*
Sit poſitus: dixit. conuerſaq; vidit IESVM
Non procul aſtantem: læti quem credidit horti
Cuſtodem: non illum ipſum, quem mæſta per omne
Quærebat montis ſpatium ſub lumina Solis.
Magdalena etenim cunctis abeuntibus, ipſo
Non diſcedebat tumulo: vacuumq; vbi vidit,
Diſcerpſit manibus flauos nullo ordine crines:
Atque locum gemitu impleuit, mentémque dolore
Deuicta, & mœrore graui, dum credit ademptum
Mæſta redemptorem mundi. tunc Chriſtus ad illam
Se vertens, tali compellat voce dolentem:

Quid

Quid lacrymis misces gemitus? quidue anxia quæris?
Illa, meum, dixit, Dominum, *si fortè tulisti;*
Pande vbi sit, quæso, sacratum corpus: vt illud
Sustollam, & tumulo condam; & pia funera ducam.
Tunc ipsam aspiciens Christus: Maria, inquit. at illa
Conuersa; atque ipsum agnoscens, mox læta pedes se
Ad Domini *sacros subitò proiecit. at ille:*
Non licet, ô mulier, tibi me nunc tangere: nondum
Conscendi æthereas sedes, & lucida cæli
Regna: neq; accessi ad Patrem, cui paret Olympi
Regia stellantis, tractus terræq;, maríque.
Atque refer pauca hæc sociis; quos feruida cura
Sollicitat, tristésq; tenet ob funera nostra.
Tu rerum solare inopes; & pectora solue
Plena metu: amissóque illos solare magistro.
Dic etiam: Ascendo ad Patrem vestrúmque, meúmque;
Atq; Deum vestrum, atque meum. nec plura locutus,
Candenti lætam præcinctus nube reliquit.
Magdalena gradum celerans deuenit ad ædes
Ob Iudæorum insidias, quibus ipsa latebat
Gens vero dilecta Deo: *& plorantibus infit:*
Aspexi Dominum *his oculis: atque hæc mihi dixit.*
Nec solita illius facies, aut forma fefellit
Concaua me multum lacrymantem ad saxa sepulchri.

In D. Catharinam.

AD GVLIELMVM SIRLETVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

CELEBRAT Catharinæ in repudiando regno, magnanimitatem: in ſuperandis Philoſophis, ſapientiam: in contemnendis cruciatibus, & morte, fortitudinem, atque conſtantiam.

TV noſtro Sirlete etiam memorabere verſu:
Quem ſemper laudare ſoles, & tollere ad aſtra.
Accipe, quæ cecini Catharinæ in virginis almæ
Et vitam, & mortem pariter: dum ſcripta ſacrorum
Tot vatum, & Solymos libros, monimentaq́ Graiûm,
Et noſtra euoluis ſummo, vigilíque labore.

O Virgo,

O Virgo, dum te canimus, gratißima summo
Cælicolûm Regi, voces, quas fundimus audi;
Amborúmque refer Patris omnipotentis ad aures.
Tu rege nos, Pater alme, tua pietate, tuóque
Nos tege nunc clypeo, qui in te confidimus, in te
Qui spem nostram omnem, mentémque locamus, & vnum
Te colimus, seu cùm ostentat se purpureus Sol;
Seu cùm decedens linquit mortalibus vmbras.
Qua digna te voce canam, satis inclyta virgo,
Doctáque? quæue tuas poterit memorare, licet sit
Ferrea vox, meritas laudes? tu filia regis,
Fertilis Ægypti imperio qui sceptra tenebat.
An dicam te pauca super? quamq; alta tuarum
Me rerum moles premat, & perterreat; & sim
Non dubius partem exiguam vix dicere posse?
At dicam, vt genitor tenera te ætate docendam
Ingenuas artes, nec non exordia rerum
Curauit: pater impleuit sed post vbi vitæ
Curriculum breue, tu regni tibi debita sceptra
Spreuisti, ceu vilem algam, Catharina, deósq;
(Inscia gens olim veri quos illa colebat)
Et tot opes, magnásq; vrbes, tedásq; tyranni.
Atque tuum robur animi videre ministri
Inuictum, te dum pœnis non cedere acerbis
Conspiciunt. tu non lauri de fronde coronam
Exspectas; verùm duplicem post funera palmam.
Sanguinis effusi fuit altera, & altera casti
Corporis, ac vitæ. tu pectore dedita toto

Cælicolûm regi, quondam perpessa famémque,
Vincláque, crudeléſq; rotas, non territa pœnis
Innumeris; docto ſuperas ſermone diſertos,
Inſignéſq; viros vario in certamine; qui tunc
Vana tuo eloquio liquerunt numina, tecúmque
Occubuere ſuo perfuſi ſanguine cuncti.
An referam cùm te inuiſit regina ſilentem
Sub noctem, comitata vno, caua ſaxa iacentem
Inter, & horrentes te vidit carceris vmbras?
Téque ipſam miſerata, tibi ſuaderet vt atro
Carcere te eriperes, & ferres ſacra tonanti?
Sed commota tuis coniux eſt regia verbis:
Voce Deum & clara verum eſt confeſſa; maritum
Nec regem verita eſt, nec vincula ſæua, necémq;
Et Ioue adorauit ſpreto lætiſsima Chriſtum.
An dicam caput abſciſſum, ſpectante tyranno
Lictoris gladio? quo vulnere non cruor ater
Effluxit, niuei ſed lactis copia, & ipſa
Tincta colore nouo eſt (viſu mirabile) tellus.
Aligeri aſt animam iuuenes ſuper æthera cæli
Virginis attulerunt ſubitò, Patríſq; locarunt
Sedibus æterni: aſt alij venerabile corpus
Exanimum Sinæ frondoſo in vertice montis
Portarunt, alacréſq; nouo impoſuere ſepulchro.

AD MARGARITAM STELLAM, VINCENTII I. V. DOCTORIS FILIAM.

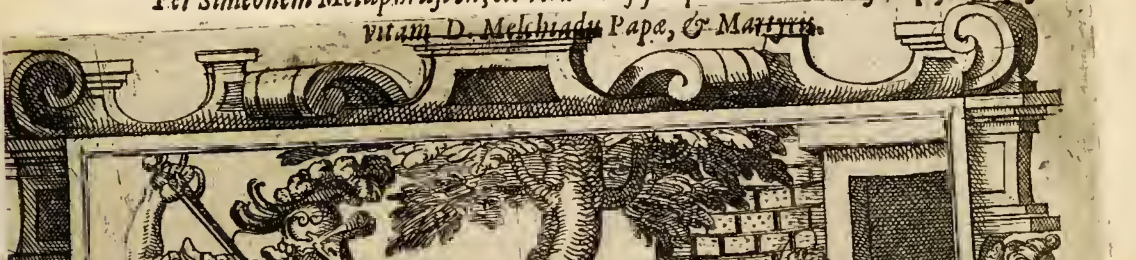
TV Margariten referas cum nomine, quam tu
Longè vna ante alias teneris veneraris ab annis,
Perlege quam cecini magni omnipotentis ad aram
Virginis inuictæ sæuo sub iudice cædem.

In D. Margariten.

ARGVMENTVM.

MARGARITA tenella adhuc ætate, Christi fidem suscepit. Mox adolescens ab Olibrio Præside deæ Syriæ sacrificare iussa; nec minis territa, nec promisso coniugio allecta, ei obsecuta est. tandem post multos cruciatus, abscisso capite martyrij coronam consecuta est.

Per Simeonem Metaphrasten, ex vitis Aloisij Lipomani Veronensis Episcopi, post vitam D. Melchiadis Papæ, & Martyris.

ELORVE-

FLORVERAT Syriæ proceres Theodoſius inter
Diues opum, proauiſq; potens: ſed tecta colebat
Ruſtica, & agreſtum ſiluis inglorius altis
Degebat placidè cara cum coniuge vitam,
In mare quà rapidos latices deuoluit Orontes:
Cùm genita eſt forma pulcherrima Margarite:
Quam pater admirans nutrici lætus alendam
Mandauit, donec plenis pubeſceret annis:
At nutrix Chriſti obſeruans venerabile numen,
Clam Margariten Chriſti præcepta docebat,
Quam prius abluerat ſacrato in fonte ſacerdos.
Tunc genitor facti non inſcius æſtuat ira,
Atque odiis natæ infenſus procul alta relegat
In iuga nutricem, dilectáque pignora quondam
Quà mons per noctis tenebras de vertice ſummo
Caſius ardenti proſpectat lampade Solem
Naſcentem, noctémque alia de parte, priuſquam
Lucifer exoriens multa cum luce patentes
Oceani percurrit aquas, & littus Eoum.
At virgo quamuis laribus foret acta paternis,
Téctáque nutricis coleret, puróq; leuaret
Fonte ſitim, victúmque darent ſilueſtria poma,
Veſtéque ſe indueret tenui: tamen illa deorum,
Et vani ſimulacra Iouis, ritúſq; nefandos
Sacrorum horrebat, Chriſtúmque immota colebat,
Et valle exiguum, ſpreto genitore, ſub alta
Cum nutrice gregem paſcebat: & Alcimedonta
Spernebat ſub valle Palen, Dryadáſq; canentem.

Interea superis (sic indignatus) ab oris
Conceßit genitor: virgo cùm paruula nondum
Explesset denos habitans in vallibus annos,
Defossóque foret quamuis ditißimus auro,
Et mille innumeris inuerteret arua quotannis
Vomeribus, multíq; greges, & mille iuuenci
Tecta sub occasum Solis proauita subirent:
Hæredem tamen hanc non vlla in parte reliquit.
Dum verò regni certas inuiseret vrbes
Olibrius (erat imperij suprema potestas
Quem penes) ibat iter, quà flexo semita calle
Ducit in aërium montis nemus, & iuga celsa:
Ducentem hanc pecudes vicina ad pascua vidit
Bis septem cui vix ætas adoleuerat annis,
Et vix ille oculos perpulchræ in lumina torsit
Virginis, accepit subitò cùm turbidus ignem
Oßibus, & sensit labi per membra furorem.
Illicet hanc iubet acciri, patriámque requirit,
Et genus, vnde domo. Tunc sic virgo orsa repentè est:
Quid frustrà genus, & patriam, nomenq; requiris?
Serua ego sum Christi: cui mens obnoxia seruit,
Cui mea virginitas deuota est: nam mihi testis
Ille sua est nostra qui nos à morte redemit.
Protinus hanc famuli vicina ad mœnia ducunt,
Vrbis vbi clarúmque genus, noménque parentis
Commemorat, seseq; fidem, & vestigia Christi,
Sanctáque iussa sequi. cæco tunc carcere Præses
Includi iubet hanc cùm noctem sidera ducunt.

Et iam Sol rebus infusa luce colorem
Reddiderat, solióq; sedens Olibrius alto
Vicinos circùm proceres in templa vocabat,
Fictæ templa deæ Syriæ, quam gens colit omnis,
Quæ circum regna ampla habitat, tunc ducitur ingens
Victima; quam Syriæq; deæ, Phœbóque Sacerdos
Ornatus palma crines in limine mactat.
Parte alia iuxta celsi penetralia templi
Fronde coronatus cedri, myrtóque iuuencus
Marmoreum effuso tingebat sanguine limen,
Atque alius pecudem intonsam iugulabat in ignes,
Thuraq; panchæis miscebat odoribus. & iam
Finis erat, & honos aris iam factus, & omnis
Gens ibat; memor inclusæ cùm virginis heros
Olibrius iubet hanc ad publica sacra vocari,
Et Margariten dictis compellat amaris:
Hos cedri ramos adole rerum inscia virgo,
Imbuéque aurato cratere altaria, nec iam
Nutricis data te moueant mandata furentis,
Aut morere ante aras, veluti noua victima, summo
Grata Ioui, & sacro persolue in limine pœnas;
At (de more) coles cæso si sacra cruore,
Te mihi connubio, & felici fœdere iungam,
Ostróque, argentóque teges tua corpora, & auro,
Et Syriæ incedes magnas noua nupta per vrbes.
Tunc virgo geminas acies erexit ad altum
Æthera, cælestémque Patrem sic voce precata est:
Da mihi, magne Pater, cui mens mea cognita dudum,

Omne

Omne genus nunc posse necis perferre, minásque,
Et sciat ille Jouis quàm sit spernenda potestas:
Et quæ me teneat Christi fiducia, cernat.
Tu verò illusas auro sæuißime vestes,
Donáque, parce tuis, si qua est tibi cura tuorum,
Æqualésq; tuo generi ne despice tedas.
Tunc Præses grauiter dictis commotus in iras
Exarsit, tristésq; parat de virgine pœnas
Sumere: tunc illam spoliant, scindúntque flagello
Corpora, marmoreósq; sacer cruor abluit artus.
Non aliter tenero manant de corpore guttæ
Sanguineæ, quàm riuus aquæ labentis ab alta
Rupe ciens raucum campi per scrupea murmur.
Verberibus famuli instabant, dum vincla satelles
Necteret, vt vinctam traherent Iouis ante nefandum
Et vanum numen: virgo sed nulla recusat
Vincla pati pœnásque, neget dum sacra, Jouémque,
Temnátque immundis positos altaribus ignes.
At proceres tenera conceptum in virgine robur
Mirati, & subita moti pietate rigabant
Ora piis lacrymis, sanctósq; inflectere sensus
Quærebant Margaritæ: mæstíque tyrannum
Poscebant veniam pro virgine, quos tamen omnes
Voce graui increpuit: nec non consulta refellit.
Auertit Præses oculos, nec cernere quiuit
Sanguine respersos artus, & liuida membra
Verberibus. tunc sede sedens sublimis eburna,
Hanc vinctam includi tenebroso in carcere iußit.

Ecce autem virgo in tenebris dum clausa iaceret,
Cælicolúmque preces Regi (non territa cæco
Carcere, suppliciísq;) inflexo poplite fundit:
Illi monstrum ingens exerto apparuit ore,
Ore vomens atros flammati sulfuris ignes.
In spiram serpens mox se collegit, & ora
Pandit, ut ore fero sacros absumeret artus.
Ipsa sed horribili nec quicquam exterrita monstro,
Non animo cecidit, sed se cruce signat, apertásque
Ingreditur fauces, & viscera laxa draconis.
Nec mora, perfractis (visu mirabile) costis
Procumbens iacuit per humum. illa illicet aluo
Exilit, ingentes & agit seruata parenti
Æterno grates, concussáq; pectora firmat.
Ter denos iacuit soles inclusa sub alto
Carcere, & assiduis lacrymis, precibúsq; vacabat;
Ut mentem, virésq; sibi daret omnipotens Rex,
Sublimes cæli nutu qui temperat oras,
Aduersus Syriæ proceres, & iussa tyranni.
Iámque alias illa ad pœnas, atque horrida lethi
Supplicia, atque Iouis rursus deducitur ædem:
Pinguis vbi multo taurorum sanguine passim
Terra madet, tectúsq; sacer velamine custos
Purpureo canos crines sollemnia templis
Sacra facit, scelerúmque simul donaria seruat.
Stabat odorata ex cedro testudine templi
In media Iouis effigies: & eburna tenebat
Sceptra manu, fulménque pedes radiabat ad imos

Ex auro. tunc ipsa comas resoluta nitentes,
Ut stetit in medio consessu, proripuit se,
Inseditque fores templi, Nabathæáque summo
Thura Ioui dare iussa, Iouem despexit, & omnes
Assyriæ gentis diuos; quos illa negauit
Esse deos, sed monstra imo damnata profundo.
Olibrius grauiter neglecta ob numina sæuit:
Non aliter quàm sæuus aper graue vulnus in armo
Accipiens, cùm mortiferos euadere morsus,
Oráque aperta canum nequit, & iam tendere in altos
Non audet saltus, nec sese opponere telis
Venantum, mouet arma acuens in prœlia dentes.
In pœnas sic mentem acuit Syrus asper, & iras
Aggerat, vlciscíque deos, quos illa negarat,
Decreuit demens. mora nulla, bitumine tedas
Ardentes afferre iubet, spoliántque ministri
Hanc veste, & corpus flammis crepitantibus vrunt,
Et flamma ambesos artus in flumine tingunt:
Et liquor insinuans sese per membra dolorem
Gigneret occultum magis, & magis illa doleret:
Horror enim, pacémque animi, labefactáque furtim
Membra quatit, sensus concreto sanguine torpent:
Quos vapor ignis edit, infusaq; lympha per artus.
Crudelis, dirúmque nefas te posse putasti
Virgineos artus admotis vrere tedis,
Aut fluuio frigentis aquæ dissoluere nexus
Corporeos? tu frustrà animos spe tollis inani,
Tu Margaritæ cælestis præmia vitæ,

Thesauróſq; paras cæli ſublimibus oris.
Sic ait. at virgo patitur dum immobilis vndas,
Terra fragore graui mugit, tremefactaq; templi
Tecta, trabéſq; labant. at virgo illæſa tyranni
Conſtitit ante pedes, exutaq; brachia vinclis
Suſpexit cælum. mentem formidine cuncti
Demittunt proceres, & mox per inane columba
Lapſa polo ſertum ore tulit viridantis oliuæ,
Et Margaritæ crines redimiuit, & alis
Ingenti plauſu tollens ſe in nubila, fugit.
Sed dum tendit iter pennis ſublime per auras,
Confeſtim nituere leues radiantibus auræ
Luminibus, circúmque humeros vaga flamma reluxit.
Vt volucrem populi conuentus vidit ab alto
Labentem cælo, & cæli regna alta petentem,
Virginis intactóſq; artus, & labe carentes,
Tollebant proni palmas, Chriſtúmque canebant:
Ob Chriſtum nec vincla pati, mortémque negabant.
Ille inſperatas multo cum murmure voces
Hauſit vt, & populum tendentem ad ſidera vultus,
Et patrios clara ſpernentem voce penates,
Quattuor actutum damnauit millia morti
Olibrius, cædíque iubet. Tunc protinus vltrò
Vnanimes obiere diem, nec barbara quiſquam
Iuſſa horret, commiſſa timens; ſed ne ſibi Præſes
Regna faterentur Chriſtum, iubet ocyus enſe
Virginis abſcindi caput, abſciſſumq; reponi
Ante oculos, gaudétque tuens delubra profano

Facta

Facta Ioui iam virgineo resperſa cruore,
Et mentem nequit expleri, dum cæſa virorum
Corpora tot templi ſcelerato in limine cernit.

AD BERNARDINVM RISIVM DE CVPPIS, EPISCOPVM AVXIMATEM.

ARGVMENTVM.

ARBOR infanti Chriſto prætereunti incuruata.

Ex Hermia Sozomeno Salaminio lib. v. cap. x x. incip. Illud profectò dicetur à me.

BERNARDINE

BERNARDINE *audi factum admirabile Christi*
Infantis: qui dum furibundi Herodis & arma,
Atque minas fugeret, peterétque Ægyptia regna:
Illi ingens arbor sese incuruauit, & imam
Actutum tetigit deuexo vertice terram.
Mirum equidem plantas, fabricatáque numina saxo
Agnouisse Deum; Solymorumq́ impia corda
Nunquam cognouisse suum, rerumq́ parentem.
Admonitus Patre ab æterno, dum carperet atram
Sub noctem somnos Ioseph, vt tenderet oras
Cum puero in Pharias tacitus, puerique parente:
Herodes statuebat atrox nam quærere Christum:
Vt letho daret infantem. consurgit auitis
Sedibus, & piceæ per amica silentia noctis
Ad iussum se accingit iter, patriamq́ relinquit,
Ægyptumq́ petit. Postquam autem venit ad ipsam
Thebaidis paruam Hermopolim, portámque patentem
Accessit: qua sese arbos tollebat ad auras
Maxima, frondosum caput, & sua brachia pandens,
Quæ responsa dabat populis, gentíque propinquæ:
Ceu concussa foret Borea, vel fulmine ab alto
Tacta polo, sese inflexit, tetigitque comanti
Vertice prona solum: veluti venerata tremendum
Prætereuntis heri numen, nostræq́ salutis
Auctorem Christum infantem, pariterque parentem.
Quæ sic curua diu mansit, lætissima donec
Terra ministrauit vires, illique vigorem
Infudit solitum plantæ: mirabile vt esset

Testis

Testis in hoc factum cunctis mortalibus. Olim
Indigenæ hinc populi in dubiis responsa petebant:
Quæ quondam è cælo depulsus Lucifer, illis
Reddebat: recti quem gens ignara colebat.
Aufugit subitò ille furens; vt vidit ab alto
Vertice deuexas toto cum stipite frondes.
Falsorúmque deûm effigies de marmore, & ære,
Perculsæ Christi aduentu cecidere repentè
Per fora, pérque domos, nec non per templa, viásque.
Arboris at folia, & fructus, cortéxq; solebant
Confestim cunctos hominum depellere morbos:
Si quis læsa super membra imposuisset, & vnà
In sua vota Deum lacrymis, precibúsq; vocasset.

AD IACOBVM PACTVM SICVLVM MAMERTINVM.

ARGVMENTVM.

MIRIFICA herbæ vis Christi statuam contingentis.

Ex Eusebio Pamphilo Cæsareæ Palæstinæ Episcope lib. 7. cap. XIIII. Iisdem temporibus.

NEC *tu carminibus sacris indictus abibis*
Pacte mihi; ob candorem animi, & mirabile acumen
Ingenij, omnigenásq; artes gratißime cunctis.
Nonnihil hæc etenim debent tibi carmina: nam tu
Hæc argumentis ornasti insignibus: illa
Scripta tibi quamuis calamo properante fuissent.
Hæc igitur lege, quæ cecini prope Thybridis vndam:
Et statuæ mirare sacræ miracula mecum.

S *Mortales*

Mortales vitam Christus dum viueret inter;
Et modò Idumæas, modò Iudæ inuiseret oras:
Et claram modò Hierusalem, vicináque circum
Oppida tot, spargens diuini semina verbi:
Solueret atq; hominum linguas, aperiret & aures:
Tolleret & morbos, primique piacula patris.
Tunc fama tantorum operum commota, reliquit;
Eoas nam fama procul penetrauerat oras;
Paneadem mulier patriam; populósq; petiuit
Iudææ horribili morbo correpta, diuq;

Languida:

Languida: quam miseram quæsitæ haud montibus herbæ
Iuuissent, medicæue manus: confisaq; Christi
Auxilio tantum, turbæ se immiscuit, optans
Sacratæ digitis limbum contingere vestis;
Quo tactu rabidam vim morbi euadere posse
Sperabat. tanta hanc tenuit fiducia: quæ non
Illius mentem, atque animum, curámue fefellit.
Vidit vt hæc longè Christum: qui fortè caterua
Ingenti comitante virûm pergebat in vrbem:
Miscuit huic turbæ sese: Christíque fluentem
Extremam tetigit vestem: qua protinus illi
Contacta effeto stetit ipso in corpore sanguis:
Confestímque illi fugit dolor omnis in auras:
Et solitæ vires membris rediere, abiitque
Pallidus ore color: atque illam cura reliquit
Anxia. dehinc patriam rediit; Christíque verendam
Ex ære effigiem fieri mandauit: eámque
Illa domus propriæ ante fores, liménque locauit.
Ænea vestis erat tenui circundata limbo.
Effigies Christi dextram tendebat in ipsam
Phœnissam: quæ sese etiam formauerat ære
Illo eodem; & manibus iunctis, & poplite flexo:
In Christum fixos oculos lætata tenebat;
Atque videbatur Domino persoluere grates:
Qui sese cura nuper, morbóque leuarat,
Incolumem, ac lætam reddens patriæq;, suísque.
Inter erat namque illa suos non vltima ciues
Progenie: quæ rem in medicos effuderat omnem,

Sanguineum fluxum biſſenos paſſa per annos.
Ante pedes ſacræ ſubcreuit imaginis herba,
Herba ſalutifera, & morbis immitibus apta;
Vertice ſed tantum tetigit poſtquam æra virenti,
Et partem extremam lænæ: namque herba potentem
Vim tactu limbi ſubitò ſumebat; & omnes
Languentes variis morbis, aut febre leuabat
Lethali, exiguo madefacti graminis hauſtu.
Antè autem, veſtis quàm vertice tangeret oram
Extremam; penitus nullis erat apta medendis
Corporibus. faciéſq; herbæ non viſa, nec vlli
Nota prius, Libani nec nata in vallibus altis.

Hebræus puer incendio liberatus.

AD FRANCISCVM BRONDINVM PICOLHOMINEVM, ARCHIEPISCOPVM SENENSEM.

ARGVMENTVM.

HEBRÆVS puer, quòd Chriſti corpus ſumpſerit, à patre irato in fornacem proiectus; à beata Virgine incendio liberatus eſt.

Ex Gregorio Epiſcopo Turonenſi, in vitis ſanctorum Patrum Aloiſij Epiſcopi Veronenſis.

DVM *canimus puero allatam Franciſce ſalutem,*
Quam tulit, & quam ferre etiam mortalibus ægris
Alma Maria ſolet poſitis in Syrtibus, audi:
Nam tanti ſeriem memorabo ex ordine facti.
Dum tu Senenſem factis felicibus vrbem
Illuſtras, vitáſq; audis, & crimina, & omnem

Ritè doces populum diuini ſemina verbi
Commiſſum tibi, nec patriis ſuccreſcere campis
Permittis lolium, atque malas radicitùs herbas
Euellis per humum ſpargens: & præmia reddis
Certa viris, Domini queis ſemper vinea cordi eſt,
Quíque laborarunt in ea: quos frigus, & æſtas
Non vnquam vetuit malè olentes ſtringere ramos:
Atque hominum longè auertis contagia dira:

Hunc clypeo Pater alme tuo nunc protege: nec non
Huic da Christe tuas & oues ita pascere: quæ nunc
Arbiæ potant latices & pabula tondent:
Commissas olim vt valeat tibi reddere, nullæ
Infectas scabie, non vellera cana peresas
Illuuie, at tanquam fluuio demersa salubri
Exuperent parium marmor candore, niuésque.

Armeniæ Iudæus atrox Vitarius vrbem
Cæsaream florentem opibúsque, virisq; colebat.
Mascula progenies erat huic: quæ sola parentum
Spes erat, & denos quæ vix impleuerat annos.
Cùm foret ætate hic tenera puer, addiderat se
Tunc comitem nostris pueris, qui par erat illis
Moribus, atque æuo parili: vicinia namque
Iunxerat hos: & dum Mariæ sollennia templo
Sacra Sacerdotes facerent: puer hic quoque templum
Cum sociis (ducente Deo) est ingressus: ibique
Iisdem cum sociis sacratum corpus ad aram
Oblatum Christi assumpsit; quo protinus ille
Lætitia ingenti perfusus sacra reliquit,
Et comites; lætúsq; suas remeauit ad ædes.
Tunc pater admirans: Vnde hæc noua gaudia, dixit,
Euenere tibi? dic ô dulcissime nate.
Cui puer: Hanc facti seriem pater optime dicam.
Vicinum accessi templum, quò certa frequentant
Sacra Sacerdotes non nostræ gentis: ibique
Cum sociis, Christi sacratum corpus ad aram
Assumpsi: assumpto noua gaudia pertentarunt,

Vt cernis, animum. Tunc verò percitus ira,
Plura loqui haud passus puerum pater, ilicet illi
Sic succensus ait: Non ô sate sanguine nostro,
Atque oblite sacri Mosis mandata, patrísque,
Qui te alui: meritas nunc nunc puer improbe pœnas
Crimine pro tanto solues; legémque paternam,
Et tantum scelus vlciscar. Sic fatus, auita
E sede eduxit puerum: ardentémque petiuit
Fornacem: atque illum medios proiecit in ignes:
Arentésq; super fasces coniecit, vt artus
Inuisi teneros pueri consumeret acris
Flamma magis. Sed non cælestis defuit illi
Gratia, & auxilium magni Patris æthere ab alto
Demissum: qui tres pueros de sanguine cretos
Hebræo, iussu proiectos regis in ignes
Olim etiam pesti eripuit: qui nunc quoque septum
Ignitis vri ramis, flammáque furenti
Absumi haud passus puerum est. At territa nati
Infando genitrix casu, quem nuncia ad aures
Attulerat fama, atq; suas penetrauerat ædes;
Euolat, atque locum petit: & diffusa capillos
Per colla, implebat lacrymosis vocibus vrbem.
Atque vbi peruenit, quò nati corpus in ignes
Iecerat indignans genitor: tunc mæsta maritum
Aspiciens, illum dictis onerauit amaris.
Dilectum quondam puerum tu sæue dedisti
Ignibus infelix: qui nostræ sola senectæ
Spes erat, & quem tu toties laudare solebas.

Ab

Ah qualis te pœna manet scelerate! nec vlla
Te mouit pietas, nec amor natíque, meique.
Hanc lucem moror inuisam te nate perempto:
Namque tuum haud potui funus producere: nec te
Amplecti morte in misera, nec flere, oculósque
Claudere, supremúmque vale nec dicere: cùm sis
Exiguum in cinerem versus: nec noscere possum
Ipsa tuum cinerem infelix, nec condere in vrna.
Quo gemitu fit concursus non paruus ad ipsam
Vndique fornacem passim, populique, patrúmque.
Tunc genitrix animum ingenti turbata dolore,
Coniugis occultum facinus detexit: & vnà
Reclusere fores fornacis turba virorum:
Ignibus extractis puerum & videre iacentem
Flammam inter, molles ceu plumas inter, & ostrum:
Parte aliqua haud læsum non vestem. tum simul omnes
Vt puerum videre viri: laudare parentem
Æternum, atque alto palmas attollere cælo,
Atque implere locum magnis clamoribus: atque
Triste ad supplicium iuuenésque, senésque vocare
Auctorem tanti sceleris. mora nulla, requirunt
Vitarium: atque illum fugientem per loca cernunt
Proxima: corripiunt diuortia nota petentem:
Et captum in medios ignes misere trementem,
Abrahamúmque patrem auxilio, Mosemq; vocantem.
Illius tunc flamma artus, atque ossa redegit
Candentem subitò in cinerem spectante virorum
Multorum ingenti cœtu, populique ruentis.

Scitari

Scitari è puero ciues, rerúmque ministri
Sacrarum: Quis te defendit ab ignibus? ille,
Pulchra suo, dixit, mulier me texit amictu:
Quæ gremio infantem puerum portabat: & à me
Dimouit crepitantem ignem, rutiláśq; fauillas:
Ne teneros flamma alta meos exureret artus.
Illi persimilis mulier: mihi quæ super aram
Æde sedens visa est vestra. Tunc credidit ipse:
Credidit & genitrix pueri: & gens numine sancto
Afflata ardebat sacris se mergere lymphis;
Atque sequi Christum: fuso qui sanguine gentem
Morte sua humanam barathri de faucibus atris
Eripuit: summóque illam transcripsit Olympo.

Baculus Gregorij Neocæsariensis Episcopi in arborem.

Smo. D. N. GREGORIO XIII. PONT. MAX.

ARGVMENTVM.

CVM Lycus fluuius magno cum indigenarum damno sæpe campos inundaret: Gregorius in eius ripa baculum fixit. nec fluuius terminum illum transgressus est: & baculus statim in arborem creuit.

ALME *pater fidei tutamen & anchora nostræ,*
Quem Deus omnipotens, totiúsq; arbiter æui
Inter diuersos populos patrémque capútque
Constituit, sacroq; caput diademate cinxit;
Cuiq; dedit supra rerum moderamina reges:
Gregorio quæ pauca super noua carmina feci,

Nomine quem sacro reddis, factísque, dicaui,
Ut teneor, pater alme, tibi: sitq́ hæc mea quamuis
Rustica vena; tamen scit te sua carmina nunquam
Fastidisse; agit vnde tibi pater optime grates
Immensas, gaudétque legi se à principe tanto;
Qui tenet in terris Christi sceptrumq́ locúmque:
Sub quo lætitia tollit se Dardana Roma
Astrorum ad rutilos cæli septemplicis ignes.
Gregorius Neocæsareæ rector fuit vrbis,

Et

Et tanti columen regni; curamq́ gerebat
Sacrarum rerum, & sacris sollennia templis
Sacra ministrabat populo, populúmque docebat
Æterni præcepta Patris, quæ dixerat olim,
Duceret his nostris vitam dum Christus in oris.
Tempus erat, quo terra tumens genitalia poscit
Semina; & ob lapsos piceis è nubibus imbres
Tecta natant paßim plenis agrestia foßis;
Fluminaq́ alta secant ruptis nemora ardua ripis.
Tunc Lycus oppositas rapido cum gurgite moles
Saxorum ingentes, connexaq́ robora vinclis
Innumeris, stagnum in magnum, vastamq́ paludem
Traxerat; hibernis tumidus quam fecerat vndis.
Tunc adeunt trepidæ tanto in discrimine gentes,
Quæ Neocæsaream, vicinaq́ rura colebant,
Gregorium, cuius totis notißima terris
Fama erat, & probitas vitæ, & miracula certa
Mortali non facta manu, non carmine, & herbis;
Ast ope diuina, & summa virtute parentis,
Qui cælum ex nihilo, terramq́, fretumq́ creauit.
Postquam autem vidêre virum, precibúsq́ rogarunt,
Jllorum vt feßis rebus succurreret; vtq́
Egregiam eriperet tantis terroribus vrbem.
(Namque aliò montem aërium traduxerat, ædem
Conderet vt Patri æterno, rerumq́ parenti.)
Tunc senior solita motus pietate, suorúmque
Excidio, rapidum subitò contendit ad amnem
Per campos secum nemora, atq́ armenta trahentem

Cum stabulis strepitu horrisono, & torrentibus vndis;
Non vllo subuectus equo, currúve sonanti,
Ast innixus iter baculo confecit acerno.
Atque vbi conspexit fluuium fecisse paludem
Immensam, & vasta indigenis cultoribus arua,
Illacrymans longum ingemuítque, Deúmq; vocauit
Auxilio positis genibus prope fluminis vndam
Gregorius: mox sic inquit: Da nunc Pater aures
Alme tuas faciles nobis: namque omnia solus
Tu potes, & solus ventis, pelagóq; tumenti
Imperitas, gentísq; tuæ miseratus acerba
Exitia, & duros casus, demersáq; rura,
Affer opem, iube & hos campos ne flumen inundet
Vlterius: tumidi nam tu maris æquora rubri
Curuasti in montis faciem, quò gens tua siccis
Transiret pedibus, littúsq; intacta teneret
Ægypto oppositum, Pharaonis & agmina pontus
Obrueret, Phariósq; duces, currúsq; volantes:
Iordanísq; tuo iussu placida vnda retrorsum
Flexit iter, tenuítque suos exterrita cursus,
Transiret donec populus tuus in noua regna,
Regna Palæstinæ cunctarum vberrimà frugum,
Et lacte vbertim, liquidóque fluentia melle.
Cúmque suum fluuius iam deflexisset in alueum,
Hic tunc Gregorius supplex defixit in imam
Tellurem dextra baculum, quem ferre solebat.
Quid referam? dicto citius frondescere cœpit
Ille nouis foliis indutus, cortice, & vdo;

Aq́; acta radice comas tollebat ad auras,
Et sua curuatis huc illuc brachia densa
Pandebat, serti in morem viridantis, & atra
Currentis fluuij ripas induxerat vmbra:
Qui veluti limes positus fuit inter & agros,
Inter & vndantem fluuium, vastamq́; paludem;
Quæ solidam in terram, visu mirabile, versa est
Triticeæ & meßis, viniq́;, oleæq́; feracem.
Et quoties tumet hibernis siue imbribus amnis,
Seu niue tunc liquefacta vdo sub vere quotannis,
Ille suos intra fines se continet, & non
Arua, domósq; vltrà cursu deformat, & vndis:
Nam Deus hunc cæli audierat de vertice summo
Fundentem de more suo lacrymásq; precésque.

In direptionem vrbis Nicosiæ.

AD NICOLAVM ORMANNETTVM EPISCOPVM PATAVINVM.

ARGVMENTVM.

DEPLORAT Cypri vastationem, Nicosiæque direptionem. Dein Christum rogat, vt iram suam à nobis auertat, eámque in impios Turcas conuertat.

NVNC *quoniam Ismaria Turcarum rector ab arce*
Extulit, & belli signum, & crudelia bella
Mouit in insontes Venetos: quos fœdere rupto
Impius inuasit; dehinc Cypri vexit ad oras
Bellantum turmas, vrbémque obsedit, & illam
Diripuit: tu casum vrbis, plagámque recentem
Mecum vnà desle, cladem miseratus acerbam

Ormannette; ſuas cui tradidit ætheris auctor
Paſcendas pecudes, quæ mollia gramina tondent;
Téque bibunt liquidos fontes paſtore, leuéſque
Medoaci carpunt ſecura ad flumina ſomnos.
Turca ferox, animíſq; furens, infenſus, & hoſtis
Nominis ille tui, nunc clementiſsime Chriſte
Florentem Cyprum inuaſit furialibus armis,
Euertítque tuam gentem, fuſoq; tuorum
Sanguine inundarunt foſſæ; ceu flumina multis
Imbribus aucta ſolent ripis ſpumare; viróſq;,
Femineúmque genus, prædámque abduxit ad oras
(Relliquias belli) quà Boſporus inſonat vndis

Helleſpon-

Hellespontiacis, iacuere inhumata per agros
Corpora pugnantum, nec erat qui rostra ferarum,
Aut volucrum arceret, nec qui tellure iacentes
Obrueret terra iniecta; tua templa tuorum
Sanguine fœdauit miles pharetratus, & ense
Horridus, & nostri sitiens, auidúsq; cruoris.
Tu verò Pater omnipotens miserere gementum
(Qui summo tristes fundunt suspiria cælo)
Quos vinclis tenet ille (suæ ludibria genti)
Et (sint multa licet) tamen obliuiscere nostra
Crimina, nostrorúmque patrum, procedere nec tu
Longiùs hanc iram permittas; quæ velut ignis
Est accensa, tuas (in nos sed mitis) habenas
Effunde irarum in Turcam, qui téque, tuósque
Despicit, atque alium, non te vocat in sua vota,
Nec fundatorem cæli, terræq; fatetur;
Numen adumbratum sed adorat, & insuper illi
Templa dicat; precibúsq; idem tua templa nefandis
Polluit, atque tuas sceleratis ritibus aras.
Affer opem, dicat ne forsitan hostis: Vbinam est
Illorum Deus? & dictis insultet amaris.
Hunc tu sterne solo, gentíque obsiste feroci;
Nostráque conspiciant vindictam lumina, qua tu
Disperdes meritis infensos cladibus hostes.
Tunc tua dicemus sacro facta inclyta templo
Ante tuam positi multis cum laudibus aram.

AD GVIDVM FERRERIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

ORAT Deum, quem cuncta beatorum agmina continenter laudant; vt nos à Turcarum rabie protegat.

FERRATAM *dum tu Guido colis optime Cryptam,*
Otia Farnesi & cunctis loca grata poëtis,
Et medicis circumseptus tua corpora curas,
Reddis & assuetum robur, sollérsq; saluti
Consulis ipse tuæ, & morbo iam liber ab omni

Debita

Debita vota Deo ſoluis, Mariæq́ dicatum
Ingrederis templum poſt mœnia Tuſcula bello
Diruta ab Æneadum turmis populóq́ Quirini,
Atque ibi ſacra facis candenti in veſte Sacerdos;
Tu mecum hoc ſacras ſupplex dic carmen ad aras.
Quem nos eſſe Patrem haud factũ, & ſine fine fatemur,
Et ſine principio; quem nos & credimus ipſum,
Illum ipſum è nihilo terras feciſſe, fretúmque,
Et cælum, cælíque domos, hominéſque, feráſque,
Quo ſine nec folia vlla mouent: Nos reſpice ab alta
Sede Pater, vbi te aßidua celebrántque, canúntque
Laude acies iuuenum aligerûm, vatúmque piorum,
Incaluere Deo quorum ſacra pectora; & illi
Te laudant, quorum inſonuit terráque, maríque
Vox, quà Sol oriens, & quà decedit, & altum
Æthera, terrarúmque orbem ſine luce relinquit:
Quíque etiam effuſo meruerunt ſanguine palmam:
Et muliebre genus, cuius fuit aurea cordi
Virginitas, & amor, & mens imbuta pudore;
Namque choros hic eſt caſtos gratißimus inter
Virgineos Patri æterno, ſuperíſque, tenétque
Sublimem ſedem, cuius caput eſt pia Virgo,
Qua Chriſtus naſci voluit, felixque erit ille,
Qui mundi illecebras ſpernit, illáſq́ peroſus
Contendit fœdo nunquam ſe ſubdere amori.
Atque tibi æqualem natum, verúmque perenni
Laude canunt, nec laude ſacer tuus eſt ſine magna
Spiritus. Ad dextram ſed tu dum, Chriſte, parentis

Æterni venerande sedes, nos tu quoque ab alto
Respicias, pretio ipse tuo quos sanguinis olim
Emisti, facilémque manum ne subtrahe nobis
Consuetam ferre auxilium: nam cernis Olympi
Alta sede sedens, in nos quæ nunc ferus arma
Impia Turca paret miseros terráque, maríque;
Quásque Asiæ vires secum vehat, & vocet omnes
Thessaliæ populos, Thracúmq; in bella cateruas,
Littora quæ seruant rapidi maris Hellesponti.
Hic dirum fert exitium, & bella horrida secum;
Armorum sonitus, belli & furor increpat omnis.
Hunc tumidis, Pater alme, immerge in fluctibus hostem,
Haud secus ac regem Ægypti, dum per freta gentem
Ille tuam ferróque petit, cursúq; fatigat.
Respice nos pressos tantorum mole malorum:
Namque erimus sine te, tanquam ratis acta per æquor
Turbine, & horrisonis ventis, piceáque procella:
Nempe tuam imploramus opem, velut arida longo
Tempore terra solet, quam deseruere cadentes
Nubibus è nigris imbres, quæ mæsta, notósque
Imbriferos sicco ore vocat, dum cernit aperta
Prata per, arentes herbas, sua pignora quondam.
Te freti in te vno spem nostram ponimus omnem:
Te nostras audire preces, te vota precamur;
Desere tantarum ne nos in turbine rerum,
Atque inter sæui funesta pericula belli:
Sit satis immitem toties egisse triumphos;
Nec semel, heu, nostras vrbes vexasse nefandis

Excidiis,

Excidiis, & victorem spolia ampla tulisse,
Bosporus angusta qua personat horrifer unda.

AD ALOYSIVM ATESTIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

HORTATVR Aloysium Card. vt secum celebret admiranda Dei opera: rogétque eum, vt nos protegat, Turcas profliget.

INSERVISSE *meis Aloysi nomina chartis*
Me tua non pigeat; quamuis sint digna cothurno

Sublimi, non his nostris dicenda cicutis
Ob longam ætatem attritis; age nunc cane mecum
Hoc carmen sacras æterni Patris ad aras:
Namque vides, quæ Turca ferox in nos ferat arma;
Quem nostra haud unquam poterit subiungere classis
Bellantum ob numerum, nisi nos Deus adiuuet, & nos
Ipse suo clypeo tegat, & cælestibus armis
Tutetur, Thracúmque acies effundat in vndas.
Omnia dependent à te, cui summa potestas,
O Pater, est rerum, quas ingens circuit æquor.
Quis Solem, Lunæq; globum consistere iussit
In medio cæli spatio, dum sternere gentes
Oppositas Iosue incubuit? vel in æquore rubro
Quis mersit Pharias vnà cum rege phalangas,
O Pater omnipotens, nisi tu? nam tu quoque solus
Astrorum innumeros ignes, cælumq; creasti;
Et Solem, Lunámque. Patrem te maxima tellus
Atque suis cum fluminibus, magnísq; fatetur
Æquoribus; manuúmque omnes opera alta tuarum
Concelebrant. quis nam, te excepto, rector, & auctor
Est orbis? tu te radianti lumine vestis,
Non trabea intertexta auro, non murice tincta.
Solus inaccessam nam tu colis ardua lucem
Astra super; quæ in te nostros intendere visus
Non sinit: haud secus ac, si quis sub sidere Cancri
Figere in aduersum Solem sua lumina vellet.
Ventorúmque superueheris per inania pennas.
Ipsa tuo iussu stat terra immota, cadúntque

Monti-

Montibus è celſis rapido caua flumina curſu:
Quæ gelidum tendunt iter in maria alta; nec æquor
Littoribus curuis ſpumat, nec rumpere fines
A te præſcriptos audet. tu fulmina mittis
In terras, non Æoliis fabricata caminis,
Vt vani referunt Vates, tonitrúſq; coruſcant,
Atque cadunt altis per te de nubibus imbres
Munere quo veniunt ſata læta, & montibus alni;
Atque hortis flores, & gramina mollia ſiluis:
Quæq; etiam repunt, ſquamoſáque corpora ponti,
Et cæli volucres, hominéſque, feráſque creaſti.
Omnia quæ pelago, & terra paſciſque fouéſque:
Nam pater es rerum, atq; opifex, & denique cuſtos
Solus, & omnipotens. tu quas nunc fundimus audi,
Et ne ſperne preces; hoſtis namque impius in nos
Arma mouet, rate & ingenti ſulcabit apertum
Æquor; vbi ver exoriens tepefecerit altum
Æthera, nec Boreæ turbabit ſpiritus vndas;
Armatáſque acies terra peditúmq;, equitúmque
Iam parat, & noſtros armis inuadere portus.
Has pelago tu merge rates ſator optime rerum.
Aut quatere audebit ſi noſtras molibus arces,
Nobiſcum aut campis acie decernet apertis:
Hunc ſternat tua dextra ſolo, ſæuáſq; cohortes;
Haud ſecus ac quondam rapidi Ciſontis ad vndas
Siſara cùm cecidit, Iabínque, atque impius Ammon.
Namque Palæſtinæ gentes cecidere tuorum
Pugnantum gladio, & cæſæ iacuere per agros,

Et tumuli ſine honore, velut cinis, & fimus aruis:
Cognoſcant vt te eſſe Patrem, Dominúmque, Deúmque.

ANTONIO PERENOTTO
CARDINALI GRANVELLANO.

ARGVMENTVM.

PRECATVR Deum pro ſacra claſſe contra Turcas.

TV *mecum Perenotte, regis qui littus vtrumque*
Auſoniæ, magno poſitum ſub rege potentis
Heſperiæ, Tagus auriferis quam ſcindit arenis
Aureus, exequeriſq; tui mandata Philippi;

Tendere

Tendere se classis dum sacra accingit in hostem,
Ante aras effunde preces de more vetusto,
Ad cæli terræq; Deum, rerúmque parentem,
Vt iuuet auxilio classem hanc, ventísq; secundis;
Atque manus armet nostrorum in prœlia, & illos
Edoceat, dextráque tegat, viresq; tyranni
Viribus ipse suis obtundat, & obruat vndis.
Illos deficiant vires, animique, nec vlla
Spes illos alat vlteriùs: redigantur at omnes
Ad nihilum; exiguus ceu currens riuus arenas
Per bibulas, cùm Sol campos salis vrit, & æther
Feruet ob Icarium sidus, passímque per agros
Languescunt herbæ, & rimas agit arida tellus.
In nos illorum nec vulnera dirigat ensis,
Nec mortem turbatæ acies, peditúmque manipli
Effugiant miseram: sed cùm bella aspera ponto
Permiscent, animam expirent fluitantibus vndis.

AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARDINALEM.

ARGVMENTVM.

GRATIAS Deo agit, quòd nostræ classi victoriam tribuerit: mox eum multis laudibus celebrat. Deinde Ioannem Austrium supremum in eo bello ducem ei commendat. Postremò Alexandro Gard. de Farnesij iuuenis ex eo bello reditu gratulatur.

IAM *tandem, Pater omnipotens, dignatus ab alto*
Es nostras audire preces, gemitúsque tuorum,
Ferre & opem nobis tantarum in turbine rerum,
Et post bellorum tam sæua incendia, tótque

Excisas

Excisas ferro gentes, amissáque regna:
(Nam nec erat spes vlla fugæ) furibundus & hostis
Terruerat pontum, & terras victricibus armis,
Et classe Adriacas valida penetrauerat oras,
Oppidáque & pelago, & terris inuaserat vrbes:
Atq; inimicum ignem secum, cædésque ferebat.
Induerat quos se in laqueos, nec senserat; & nec
Quid posset, Rex ô cæli, tua dextera, norat.
Vnde agimus tibi nunc tanto pro munere grates,
Et templis pia thura damus: per templa, viásque
Debita sacra tibi canimus: nam dextera partim
Threiciam classem tua mersit in æquore: partim

In

In nostras impulsa manus est, te duce; & ingens
Turcarum intepuit respersus sanguine pontus.
Nam nec habet certas tua magna potentia metas,
Nec præscripta tibi est: sed tu potes omnia solus,
Tellurem & pelagi liquidas conuertere in vndas,
Et mare tellurem in solidam. tibi paruit æquor
Æquor Erythræum; Isacidæ dum robora gentis
Transirent vasti sicco pede marmora ponti,
Atque minas fugerent duri Pharaonis, & arma:
Namque tuo iussu discessit tunc maris vnda,
Hinc, atque hinc saxi in faciem durata repentè,
Hebrææ inferrent gressus qua parte phalanges;
Quæ retro tunc deinde fluens, coniunctáque currus
Inuoluit pelago, Mareotidáque arma sequentum.
Nunc verò non se pontus diuisit: at vnda
Strata, siléns que (tuo sed non sine numine) ventus
Auxilio nostris fuit: & tot clara per annos
Præteritos virtus, & formidabile nomen
Turcarum in ventos abiit. tunc gentis Iberæ,
Atque Italæ ad cælum bellando gloria sese
Extulit, inuictámque olim per cærula classem
Haud nostræ timuere rates: non impetus illos
Barbaricus iuuit, sparsúsq; per æquora clamor.
Nam nostra haud Lunæ speciem vexilla ferebant:
Sed cruce pendentem Christum palmásque, pedésque,
Traiectúmque latus ferro, paritérque parentem
Aspera dilecti miserantem vulnera nati.
Gloria tota tua est: neque enim victoria nostro

Consilio, aut armis parta est, aut viribus vllis.
Et miles ferus ille suo sperabat in arcu,
Et gladio; quo iam toties cæso hoste triumphos
Egerat, & victor prædas portarat ad oras,
Insonat angusta quà Bosporus horrifer vnda.
Quid dicam, ô Asiæ regnator sæue? Deus te
Quem colimus, meritòque sacras veneramur ad aras,
Proteret, haud aliter quàm læti graminis herba
Cornipedis pede pressa gregis. dicámque ego: Vidi
Regem Asiæ florentem opibus, regnísque potentem,
Elatumque animo, & tumidum præcordia fastu;
Non secus ac cedri alta comas sublimibus arbor
Nata in verticibus Libani: sed luce sequenti
Dum redeo, rex non vsquam: sed nec leuis vmbra
Corporis illius, nec gloria parta sub armis
Vlla erat, aut rerum vestigia facta suarum;
Ceu flos æthereas quem sustulit Eurus in auras.
Et nunc tempus adest, quo te sulcasse pigebit
Ionios fluctus, & classe intrasse profundum
Adriacum: tuáque arma armis concurrere nostris
Permisisse: Deus cùm nos nunc protegat, & nunc
Pro nobis (vt tu ipse vides) bella aspera pugnet.
Tunc ego lætitia ingenti cumulabor; & axes
Vertice contingam cæli: dehinc ora resoluam
In laudes, ô Christe, tuas, magníque parentis;
Qui per te pontum, & tellurem condidit; & non
Se folia vlla mouent tanti sine numinis aura.
Cessabo & nunquam tua facta intexere nostris

Carmi-

Carminibus, paritérque tuos memorare triumphos:
Nam victi cecidere hostes; paucíque (cruore
Aspersi tamen) ad sedes rediere paternas:
Et sua viderunt versis vota irrita rebus.
Te mare, te tellus, cæli te regia laudat,
Cælestésque chori, lætæque per oppida gentes
Europæ, quæ te dominum, patrémque fatentur
Cunctorum; & magna celebrant te laude, tuúmque
Nomen; & annales condunt, quibus inclyta facta
Describunt, quæ dextra potens tua fecit in vndis
Joniis; nostri vt poßint hæc scire nepotes;
Téque colant vnum, penes est quem quicquid ab alto
Aspectat cæli cùm Sol tenet arduus oras:
Jstiúsque sacræ memores sint lucis, & aras
Ante tuas tibi digna canant præconia laudis.
Tuque illorum animas, fuso qui sanguine pro re
Romana, sacrísque tuis, patriáque ruenti
Vulnera per mortem insignem petiere sub armis,
Sidereas supra sedes, quà fulget Olympi
Regia, duc tecum, & tuta statione repone.
Et vos ætherei fontes, quos non vagus imber
Verberat; aut pedibus turbat fera, vel grauis æstus,
Aut ramis folia arboreis delapsa: sed estis
Perspicui, gelidíque; Deum laudate, manu qui
Pro nobis valida nostros pugnauit in hostes.
Tu quoque Sol, qui vidisti sublimis ab alto
Æthere pugnantes pacata per æquora puppes:
Et nunc tu canere, atque vrbis per compita pompas

Ducere sollemnes lætus nos aspicis: heu quàm
Exiguæ sunt, & tenues, te iudice, grates
Pro tantis in nos meritis, quæ contulit ille,
Ille sator rerum, & tanti certaminis auctor.
Iam circum septem colles, quos diuidit vnda
Thybridis, & cursu præclaram interluit vrbem,
Lætitia magna exultant: atque ardua voces
Terrarum lætas ad sidera lucida iactant,
Atque nouis resonant paßim concentibus auræ.
Ipsa coronatis Tuscum mare cornibus intrant.
Flumina, quæ currunt de fontibus Apennini;
Certáque venturis declarant gaudia sæclis.
Tu verò ante alios Venetûm clarißime Princeps
Nunc longè es felix, sub quo Deus optimus hostem,
Hostem opibus, simul & terra, pelagoq́ue potentem,
Mersit in Ioniis vndis; qui fœdere rupto
In vos insontes Venetos iam verterat arma;
Et Cypri regno expulerat, victorq́ue tenebat
Totius pelagi imperium. Sed det tibi tantum
Omnipotens vitæ spatium, quò cernere poßis
Illum amittentem terras, amisit vt æquor,
Et dantem meritas effuso sanguine pœnas;
Pacatum & videas lætis succeßibus orbem.
Tu iuuenem, Pater alme, tua pietate, tuúmque
Ob numen serua incolumem: quem bella gerentem
Indomitas contra gentes, populósq́ue rebelles
Vidisti totiès ad curui flumina Bætis:
Germanique simul referentem in regna Philippi

Victri-

Victrices aquilas, & cæsis hostibus arma:
Atque ipsum hanc etiam voluisti ducere classem,
Atque illi summam voluisti credere rerum;
Effice, vt ipse etiam terras in regna reducat
Æneadum amissas olim: lauróque reuincta
Roma comas, Macedûm populis, Bactrísq; subactis,
Quíque colunt Libyam, & Nilum, det iura, iugúmque
Excutere impositum possit, violentáque fræna.
Huic etiam, Pater omnipotens, da, maior vt ipso
Sit patre; bellando quamuis tot vicerit vrbes,
Viderit & captos reges, fusásq; phalanges,
Et regno sumptis in regna reduxerit armis
Expulsum regem, quà Bagrada currit in æquor.
Hæc tibi Alexander cecini, dum tu colis oras,
Vmbrosis gelidus quas Farfarus irrigat vndis,
Commissisq; tibi populis ciuilia reddis
Iura tuis, ritúsq; sacros, & templa reuisis;
Crimináque, & vitas discis: tu perlege quæ iam,
Iam toties votis optasti, & gaudia mecum
Tu cape, & ante aram pronus suppléxque age grates
Immensas Patri æterno, qui mersit in vndis
Ioniis Turcarum acies, inimicáque vela;
Atque alias summo grates persolue parenti,
Qui charum in patriam, sedésq; reduxit auitas
Farnesium iuuenem, qui te quoque nomine reddit,
Duxerat ad bellum quem clarus auunculus armis;
Illius virtutem animi, roburq; iuuentæ
Admirans, puer aduersos dum tendit in hostes.

AD BARTHOLOMÆVM FERRIVM LVGIENSEM, ORDINIS PRÆDICATORVM, INTERAMNENSEM EPISCOPVM.

ARGVMENTVM.

INVEHITVR primò in Selimum, eius atrogantiam irridens. deinde in Constantinopolim nostris spoliis diuitem. Postremò precatur à Deo, vt nobis auxilietur, Turcas perdat.

VRBEM præclaram dum tu colis optime Ferri,
Sulfurea quam Nar albus præterfluit vnda:
Atque doces populum diuini semina verbi:

Quo

Quo duce commissæ pecudes noua gramina carpunt;
Optatósq; ineunt subter nemora ardua somnos;
Atque bibunt puras vicini fluminis vndas:
Turcarum contra regem quæ carmine dixi;
Ionio postquàm persensit in æquore classem
Amissam; & nostros victricia signa tulisse
In proprias sedes, intentis auribus audi.
Quæ tibi mens Selime fuit, postquam æquore classem
Ionio amissam nuper, stragemq; tuorum
Audisti? qua confisus te posse putabas
Non solùm Adriacos fluctus, Tyrrhenáque ponti
Cærula, & Hesperij maris æquora, sed quoq; vastos
Cannibalum penetrare sinus, victórque referre
In patriam prædam ingentem: regésque, ducésque
Ante tuos currus captiuos ducere, & vrbem
Per mediam, rapida quam Bosporus alluit vnda,
Ire inuectus equis, auro, gemmísq; superbus;
Poscere & æthereos Patris omnipotentis honores.
Namque mare vndabat bello, atq; iniecerat atrum
Tunc hominum terrorem animis tua barbara classis:
Sed nunc, en quantum tua te spes vana fefellit,
Atque incerta, vides: quoniam sic euenit illi,
Qui numero bellantum audax spem collocat omnem
In regnis, opibúsq; suis; nec cogitat iram,
Quam Deus in sontes, atque in secla impia vertit.
Et nunc à Venetis Epiri in littoris ora
Audisti euersas arces, fusásq; phalanges:
Ne dubita, ipsa manus Domini fortísq; poténsque,

Quæ gentem, classemq́; tuam, mox te quoque victum
In nostras eadem ipsa manus, Turca impie, tradet.
Atque manus geminas vinctus pedes ibis ad alta,
Permixtus seruis, Capitolia, non sine dura
Compede, & insignes iuuenis aget ille triumphos
De te sublimis curru; qui nuper in vndis
Ioniis (ducente Deo) classémque, tuósque
Ductores pugna nauali vicit: & ira
Tum magna Pater accensus, noménque genúsque
Delebit Selime tuum; veluti per aperta
Plana lutum, valido aut puluis disiectus ab Euro.
Inq́; tot ærumnas commissa ob nostra tyranne
Crudelis nos incidimus, quarum haud tua classis
Causa fuit, non turmæ equitum, peditúmque cateruæ:
Sed Deus ipse tuas, nobis iratus, in iras
Nos miseros toties concessit, & oppida, & vrbes.
Et nunc, cùm sit nos cælo miseratus ab alto,
Et precibus nostris non obstruat, vt priùs, aures:
Iras in te acuet, quas olim exercuit in nos.
Atque etiam tantis vrbs quondam assueta triumphis,
Nostrorum & spoliis diues, quam nunc ferus ille
Selimus premit imperio, tu turturis instar,
Quæ nuper thalami consortem amisit, & implet
Flebilibus nemoris nigrantem questubus vmbram;
Mortua nauali pugna, disiectaq́; ponto,
Et monstris laniata auidis tua corpora defle,
Et pro gemmanti palla te vestibus atris
Indue, & obscuris lacrymans te conde tenebris,

Tantæ

Tantæ insperatæ cladis testata dolorem
Insolitum: dehinc lætitiam, ludósque repende
Exactos gemitu mæsto, casúque recenti.

AD SILVIVM ANTONIANVM ROMANVM.

ARGVMENTVM.

PRECATVR Deum, vt Turcarum classem in nos paratam perdat, nostram tueatur. Selimi impietatem execratur. Dei Opt. Max. ex quo cuncta pendent, opem implorat. Hortatur Christianos Principes ad suscipiendum cum Turcis bellum. Postremò inuehitur in hæreticos.

A TENERIS *miro coluisti semper amore*
Et Phœbum, & faciles, ô Silui candide, Musas.
Et memini te cantantem vidisse sub vmbra
Populea dignum Musis, & Apolline carmen
Thybridis ad patrij ripas. Musisq; relictis,
Applicuisti animum studiis maioribus, & te
Orantem coram Romano Principe vidi,
Purpureo Patrum toto admirante Senatu.
Nunc mecum has effunde preces. nam vanus Apollo,
Et chorus Aonidum nostris longè exulat oris.

ZANCLÆOS *liquit portus tua classis, & oras*
Trinacrias Pater omnipotens, noua bella parantem
Turcarum contra regem, tellure, marique,
Atque incumbentem fractas sarcire triremes,
Littoreisq; locis equitum disponere turmas.
Non aliter leo sæuit agris, infrendit & ira
Dentibus, ob thalami consortem in vallibus Afris
Amissam, quam venator Massylus ad amnem
Cinyphium silua errantem prospexit, & arcum
Intendens fregit telis lethalibus armos;
Quæ iacuit densis nemorum moritura sub vmbris:
Quàm ferus hic classe amissa! Pater has age puppes,
Quas reparat nunc diuersas, vbi per freta ventos
Æolios ratibus dederit Byzantius hostis.
Corpora descendant vnà cum milite & armis
In vada cæca maris, veluti deiectus ab alto
Monte lapis latum in spatium, vallémque profundam.
Et tua in has gentes ira incandescat, vt ignis

Accensus

Accensus nemore in magno, quem flatibus Auster
Aggreditur validis, miscétque incendia paßim.
Tu verò nostræ tranquillas dirige claßi
Per pelagus, Pater alme, vias: ne murice saxi
Jllisa, aut scopulis, valido aut vincatur ab Euro.
Turca hominem colit infamem, cui templa sacrauit
Plurima, & ante alios miro veneratur honore.
Condidit hic leges, quæ sunt iussa impia; namque
Compellunt scelerare manus, atque arma cruore
Humano, regnísq; suis vi trudere gentes.
Tu verò Selime, tenes qui indebita regna
Ob crudele odium, discordiáque arma potentum
Ausonidum, quid sæue tibi, tute ipse videbis,
Eueniet; cùm non vltrà gens Jtala certet
Inter sese odiis? viden' vt sit iam tibi adempta
Spes omnis posse vlteriùs tua tendere vela,
Ut priùs; atque tuas inimico in littore puppes
Sistere, & Ismarias prædam conuertere ad oras?
Frustrà animis elate geres cum milite forti
Prœlia; iam dudum quem misit Iberia bello
Aspera, & Ausoniæ tellus assueta triumphis
Barbaricis; non cum turmis, equitúmue cateruis,
Quæ ripas habitant Euphratis, opimáque regna
Persidis, atque domos Arabum, Nilíque fluenta.
Ante igitur quàm Sol nobis se ostendat, & ante
Quàm cadat, ô rex omnipotens, te nostra sonabunt
Nablia, te citharæ; nec te mea lingua tacebit,
Dum tua tot benefacta canam: nam quis dedit hostem

In nostras, Pater alme, manus; quem vicimus vndis
Nuper in Ioniis, nisi tu? vel per freta quis nunc
Perducet classem hanc, qua personat Hellespontus;
Quisve vrbem caput imperij, vicináque circum
Oppida tot capiet; nisi tu Deus, & tua fortis
Dextera? non ferrum, non vis humana valeret:
Nam regum rex es; manuumq; opera alta tuarum
Sidera sunt, nec non quidquid terræ ambitus ingens
Continet, & solus ventis, pelagíque procellis
Imperitas; præsensq; tuos, siue æquore vasto,
Seu pugnant tellure, iuuas. das denique cunctis,
Auxilio qui te precibus, votisq; vocarunt,
Ire triumphali deuicta per oppida curru.
Vos verò queis laudis amor, quibus inclyta cordi est
Gloria, & insignis factis extendere famam;
Quique Deum colitis verum, non numina falsa;
Vertite in infensum Christi vexilla tyrannum
Threicium, & vires validas effundite in hostem,
O cuncti Europæ reges: & fœdus inite
Æternum inter vos, & opem date: cernite vt æquor
Ardeat armata classi; quæ tendit ad oras
Odrysias, secúmque vehit fortissima bello
Pectora, quæ Thybris, quæ Bætis misit in arma;
Et quæ magnanimus Venetis Leo nutrit in oris;
Deducet quæ dextra Dei omnipotentis ad oras,
Quas optant; illósq; tegens amissa reponet
In sceptra; atque armis succedent vota secundis.
Te quoque commoueant, ô Rex, cui Gallia paret

Inclyta tot bellis, maiorum exempla tuorum.
Illi etenim Solymas multo cum ſanguine terras
Hoſtili eripuere manu, & crudelibus auſis.
Quis neſcit ſacrum bellum, victriciáque arma
Gallorum, & ſpolia ampla altis pendentia templis?
Auxilióque iuua hanc claſſem, quæ tendit ad oras
Helleſpontiacas, vt ferro perdat & igni
Turcarum puppes, vicina atque oppida ponto.
Inſuper aſpirantem illum non cernis ad orbem
Terrarum, inq; dies aliena inuadere regna?
Nam modò ad Heſperios populos, modò vergit ad Indos,
Et modò quà ſpirat Boreas, modò quà grauis Auſter.
Illi nulla quies, regnandi eſt tanta libido,
Et ſceleri ſcelus accumulare, & ad arma referre
Cuncta, nec eſſe locum pietati, aut legibus vllis.
Et quis erit demens adeò, qui dicat, eundem
Vlli vnquam ſeruaſſe fidem? ſed fallere ſemper
Aſſuetum. Veneti norunt, quibus aurea Cypri
Regna tulit, fregítque fidem: ſed conditor orbis
Illum ipſum affecit pretio, quod non ſine luctu,
Lamentiſq; recenſebit Selimia proles.
Nec dubius belli eſt euentus. nam Deus alto
Proſpectat cælo noſtras freta ſalſa carinas
Sulcantes, qui nos mitis non deſeret vnquam:
Non ſecus ac verus paſtor, qui armenta, ſuáſque
Paſcentes cognoſcit oues, paſtáſque ſalubrem
Ad fontem pellit, ſeróque ad ſepta reducit
Veſpere, & in virides ſiluas agit, altus vbi Sol

Luce noua pelagi campos, cælumq́; reuisit,
Acribus atque oculis circumspicit omnia sollers;
Atque dies noctésq; vigil, pecus omne luporum
A rabido morsu, positis custodibus, arcet.
At vos, ô miseræ gentes, iam tabida membra;
Quæ vos supplicia exspectant post funera? namque
Spreuistis Dominíque vias, rectúmque piúmque;
Carpitis & tanquam pecudes aconita sine vllo
Custode, & sine luce etiam; quæ venit ab alto
Lumine fulgentis cæli, & felicibus oris.
Excutite è vestro tenebras iam pectore; & arma
Induite æternæ lucis: procul omnis abesto
Fastus, & insanæ mentis furor, iráque præceps
In nos: Romanúmque patrem, qui debita Petri
Sceptra, vicésq; tenet, vigilans, & vota precésque
Pro vobis fundit, Deus vt iam respiciat vos;
Inq́; domum æternam, quæ Christi est regia, ducat;
Atque manus contra crudelem armate tyrannum
Threicium; comitésq; sacræ vos addite puppi.
Vos estis miseræ ante alias; nam clauditis aures,
Obscuro deprensa velut solet aspis in antro,
Ne magicos cantus, inimicáque murmura apertis
Auribus admittat; cantatáque tecta relinquat,
Seruitiúmque cauo durum ferat abdita ligno.

AD

AD IOANNEM BAPTISTAM DIONYSIVM AVXIMATEM IVRISCONSVLTVM.

ARGVMENTVM.

SVB Ioannis Baptistæ persona gratias agit Deo, quòd se periculoso morbo liberauerit: rogátque eum ne se deserat.

INDICTVM *non te nostris, Baptista, silebo*
Versibus ob candorem animi, rebúsq; gerendis
Indefessum animum; legere hæc, quæ Gambara supplex
Nomine pauca tuo cecini, haud, Baptista, pigebit,

Æterni

Æterni Patris ante aram; cùm Sirius agros
Vreret, atque tuos artus torreret anhela
Febris, natiuúsque calor conuersus in ignem
Ferueret, atque siti vehemens te affligeret ardor,
Esset & ipsa tuæ iam spes erepta salutis,
In dubiis positos homines quæ sola periclis
Solari solet, & tristes auertere curas.
Alme Pater, qui me reuocasti à limine lethi
Nuper ad hoc dulcis vitæ spirabile lumen,
Cùm membris extorqueret vis tabida vitam,
Claustráque nutarent animæ, mussaret & omnis
Victa graui medicina metu: sed numine victor
Conualui, Pater alme, tuo; non arte Melampi,
Non herbis, quas Appidani succidit ahena
Falce sagax mulier, non quas radice reuellit.
Dum verò mea membra vigor reget igneus, olim,
Nunc, & semper agam tanto pro munere grates.
Ipsa etiam mea lingua canet te, cùm fugat astra
Sol oriens, & cùm tenebras inducit Olympo;
Et te promeritum dicet: nam qui tibi soli
Seruit, & ex animo credit; tua non iuga collo
Dulcia detrectans, illum tutaris ab omni
Diluuio maris irati, puppimque reducis
Innocuam, sociósque laborum ad littora nota:
Et dicis: Quia te mihi nunc committis, inanem
Vlteriùs spem non pasces; quotiésque vocabis
Auxilio me in vota malis oppressus acerbis,
His ego te eripiam subitò, duces & in æuum

Longin-

Longinquum placidam procul omni à turbine vitam:
Monstrabóque viam, cæli quæ ducit ad alta
Atria, & ad superas sedes stellantis Olympi.
Respice me, Pater alme, tuo cum numine: nam te
Haud mea vota latent; tu me rege, tuq; sub vmbra
Alarum tege me solita pietate tuarum.
Vt ceruus silua à canibus deprensus iniqua,
Mergere fonte cupit longo labra arida cursu,
Postquam vngues, morsúsq; canum, locáque aspera victor
Euasit, non insidias, non tela sequentum
Permetuens, nemorum recubat securus in vmbra.
Sic ego te, Pater omnipotens; nam lucidus es fons,
Dulcis, & egelidus, liquidarúmque auctor aquarum.
Namque tuo viuos fontes, & flumina iussu
Fuderunt rigidæ cautes, cùm duceret olim
Pinguibus è campis, quos Nili interluit vnda,
Ad vitreas Jordanis aquas, promißáque regna,
Post domitum signis regem, mersumq; profundo,
Dilectum populum per mille pericula Moses.
Adq; tuos siquis fontes (ceu mollia fragra
Verna puer legit in siluis; siue area flauos
Alta teret paleæ culmos; siue vua colorem
Jam ducit matura suum, seu flumina pigro
Stent immota gelu per brumam) accedat, & vndam
Hauriat, haud vltrà sitiet; nec vallibus altis
Perspicuos fontes, aut vitea pocula quæret.
Ad quem igitur miser, & rebus diffisus egenis
Confugiam Deus omnipotens? ad te nisi, certum

Præsidium miseris? tu clemens dirige nostras
Per pelagus, Pater alme, vias: da sistere portu
Naufraga vela, voléns q; tuo nos numine serua.

Precatio ad Deum sub persona IOANNIS BAPTISTÆ STELLÆ, Monachi sancti Benedicti Cassinensis.

ARGVMENTVM.

SVB Ioannis Baptistæ persona se, suósque Deo commendat. Deinde eum rogat, vt nos à Turcarum rabie tueatur, eósque perdat.

DA

DA *mihi consuetum robur, nec desere: namque*
A teneris in te posui mea vota, meámque
Spem, Pater omnipotens, omnem, non ipse paternis
In rebus: non ignarus, te qui colit unum
Ex animo, & tua sancta libens mandata facessit;
Sit rapidæ quamuis Maleæ penè obrutus undis;
Ionióue mari ventis surgentibus, illum
Incolumem seruas: quíque in te viuit ab omni
Semotus rerum cura, populíque tumultu.
Non eget Attalicis opibus, rerumq́ue potentum
Auxilio aduersis in rebus. nec magis ulla est
Victima grata Deo, quàm mens sincera, fidésque,
Et vacuum sceleris pectus: sed tu mala nostræ
Gaudia pelle procul mentis, seruáque precantem
Méque, meósque simul, qui te, de more, canunt, cùm
Purpureus Sol exoritur, vel cedit Olympo:
Tuq́ue etiam miserere Italûm, atque auerte furentem
Arcibus Ausoniis unà cum milite sæuo
Turcarum regem, iam nunc maria aspera cælo
Miscentem, & portus armata classe petentem
Hesperios sub vere nouo, qui perdere ferro
Nos quærit, terrásque tuas, extremáque regna
Insequitur: rapido immergat tua dextera classem
Ismariam pelago, cùm primùm littora linquet,
Insonat angusta quà Bosporus horrifer unda;
Fictilis urna velut delapsa è culmine tecti
Saxa super; sic illa cauis impulsa cauernis
Spumantes scopulos inter frangatur, & undas.

AD AVRELIVM PORTVLACAM BRIXIANVM, IN PATRIAM EVNTEM.

ARGVMENTVM.

AVRELIVM laudat, eíque in patriam proficiſcenti bene precatur.

AVRELI *nec tu noſtris indictus abibis*
Carminibus, qui diues opum, clarúſq; parentum
Sanguine, quíque animi præfulges dotibus inter
Tot ſummos ciues, quorum Mella irrigat agri
Æquora; namque & opes, & opem das largus egenis,
Inq; pios vſus conuertis quæ tibi iure
Naturæ liquit genitor, nec publica curas
Munera, ſed tota admirans colis omnipotentem
Mente Deum, procul à populi, rerúmque tumultu.
Te Deus in patriam omnipotens comitetur euntem,
Humani generis defenſor, téque reducat
Ad nos incolumem. atque vtinam ſpem ferre tui me
Hanc ſinat ille idem Deus, & mea vota ſecundet:
Namque tui deſiderium non effluet vnquam
Ex animo, Aureli, noſtro, te Brixia donec
Ingeniis, opibúſque potens, armíſque tenebit.

DE

DE LAVRENTIO GAMBARA CARMEN IOSIPPI VASSELII LVCENSIS.

CARMINIBVS *fastos, fabellas, bella, & amores,*
Fallacésque deos, heroës, sidera, cultus
Terrarum, pastoris opus, magalia, mores,
Et leges, Lapithas, Centauros, monstra, Cyclopas,
Naturas rerum, caussas, hominúmque labores,
Mutatas formas, fortunas, crimina, vitas,
Et mortes, paces, regúmque, ducúmque triumphos,
Priuatásq; domos, vrbes, & publica gesta,
Quicquid in orbe patet, cæalóque fluente mouetur,
Mille per immensos annos cecinere poëtæ.
Nil horum liquêre, quibus terrena voluptas
Quæritur, & mundi sapientia crescit inanis.
At pauci (ducente Deo*) diuina canentes*
Carmina, cælestis perflati numine amoris,
Sideream docuêre viam. Post Dauida princeps
Gambara sublimi cecinit cælestia versu,
Pectora queis vera pietate fidelia complet,
Perlegat omnis amans Christum, Christóque probatos:
Sentiet & sibi tunc præsentia numina adesse,
Atque soluta malis referet præcordia curis.
Mens erit in cælis, terras licet æthere longè
Incolat ille, pius dum spiritus intret Olympum.
At vos, qui cælum colitis, sedésque beatas,

Quíque Dei faciem cernentes, gaudia vera
Discitis, humanæ miserati incommoda sortis,
Laurenti, Antoniquesenex, Hieronyme doctor
Scriptorum, Pueri, Margaritæq́, Magique,
Et tu præcipuè, Virgóque simul, genitríxque,
Carmina sacra quibus scriptor, laudésq; dicauit,
A rectore poli prece nobis, Christicolísque
Impetrate bonis, vitam sine crimine longam,
Æternámque mihi lucem, celebríque poëtæ:
Vnum, quod miseros mortales poscere dignum est,
Gratius atque Deo, quo nil petitúrque, datúrque.

In D. Antonium Patauinum.

ACHILLIS STATII LVSITANI HYMNVS.

VOS *alias laudes aliorum dicite vates*
Diuorum, liquidi quos cepit regia cæli,
Hoc opus, hæc dum sit tantum mea cura, labórque,
Astrorum decus, & terrarum numen amicum,
Laudibus Antoni *meritis te ferre per orbem*
Hesperium, seu quà Tyrrheni litoris oram

Attingit,

Attingit, ſeu quà vaſtis pater intonat vndis,
Et feſſum curſu Nereus Titana diurno,
Fumantéſq; cauo Phœbi lauit amne iugales.
Scilicet hic ille eſt, quo ſeſe iactat alumno
Veſper, & ætherio tantum ſe tollit Olympo.
Namque vbi cæruleas Phœbo tendente ſub vndas
Accendit ſeros veſper pulcherrimus ignes,
Huic patria eſt, diuumq; tulit felicior ora
Eximium Hiſpanæ gentis decus. at fruere iſta
Laude prior, patrióque caput fer ad æthera diuo,
O Aſiæ, ô Libyæ mea Luſitania victrix.
Idem qua Phœbo venienti cedere veſper
Incipit, albentique perit fax aurea mundo,
Cedentem, viditque poli conuexa petentem
Aligerûm cœtus inter, largáque coruſcus
Luce procul pater ipſe hominum, pater ipſe deorum,
Vultu, quo nubes abigit, æthrámque ſerenat,
Sic meritum amplexus cælo accipiebat aperto.
Nec tantum Heſperiæ nouerunt numina gentes
Diue tua, hæc nigri Æthiopes, & decolor Indus,
Hæc & diues Arabs, extremæq; incola terræ,
Græciáque, & Septem propius ſubiecta trioni
Gens Rhiphæa colit, ſuperúmque per ardua cœtus
Certatim laudes tibi, gratáque carmina dicunt.
Namque canunt, vt tu primi ſub floribus æui
Nobilium ſedes, & blandimenta parentum
Dum fugis, attollens animóſq; & lumina cælo
Prima rudimenta, primóſq; haud molliter annos

Sedibus

Sedibus auguſtis templorum adfixus, & aris
Ante diem veniens in noctem ſerus agebas;
Creſcebant anni, notæq; in pectore flammæ
Creſcebant, magis atque magis pia corda, medulláſque
Eſt amor, atque ingens veræ pietatis imago.
Quid faciat? namque ætherio puer æſtuat igne,
Nec ſeſe capit ipſe, hominum conſortia vitat,
Faſtiditque lares, & limina nota parentum.
Eſt in ſeceſſu patriæ ſub mœnibus vrbis
Religione ſacer locus, & ſacra tecta piorum,
Quos magnum decus Hipponæ Sidonius heros,
Totq; virûm, totq́; è populorum millibus olim
Diſcreuit, niueis inſignes veſtibus omnes.
Huc curſu rapuit puer, ac ſe in tuta recepit.
Ac veluti ſi fors nigrantum turba volantum
Se niueæ circumfudit per inane columbæ,
Non illa inuiſum genus, obſcenáſq; volucres
Ferre poteſt, magnis ſeſe conatibus effert,
Sed ſublime volans, terráſque atque æquora tranat,
Intra candentum veniat dum tecta ſororum
Concolor, & medio pauitans etiam agmine ſidat.
Illum ſolliciti nimium quacumque parentes
Quæſitum tandem inueniunt, certántque latebris,
Spémque domus, & ſolamen, requiémque ſenectæ
Eripuiſſe ſuæ, fruſtrà conantibus ille
Effuſus labor omnis. Eunt, redeuntq́; videndi
Ardentes ſtudio, miſeris ea ſola voluptas
Eſt ſuper, atque oculos optato paſcere vultu.

Colloquij neque enim alterni sit sæpe potestas,
Quóque modo possunt, & quis licet artibus, ægrum
Solantur desiderium, sæuumq́; dolorem.
Ille autem non fert lacrymas, non ora parentum,
Signaríque oculis sese dolet vsque suorum,
Quos clarum genus antiqua dat stirpe propinquos,
Visentúmque odit studia, atque inuitus inane
Officium videt; illius namque hæret in vno
Mens defixa polo, nec amat, nisi quidquid ab illo est.
Nec mora, digreditur, concessum id namque, quod illos
Non locus vnus habet, nec habet regio vna sodales.
Venit & optatos quarta post luce recessus,
Inter vitiferos qua leni flumine colles
Munda fluit, colles hinc, atque hinc cernere circum est
Vndantes oleis, vndantes messibus agros.
Vrbs ingens veteris fundata crepidine saxi
Apparet, fluuijq́; infra labentibus vndis
Imminet, ipsa suos colles, sua despicit arua.
Hæc olim, latè qua tempestate dolosa
Se Libyæ gens in campos effudit Iberos,
Lusitanorum validas in bella cohortes
Armabat, sedes augusta Conimbrica regum.
Vrbibus illa aliis victo procul hoste receptis
Læta ducum meritis plausit regina triumphis.
Hæc tandem nactus iuuenis loca, nil nisi magnum
Mente agitat, superûm regem, & cælestia regna;
Suspirátque, viámque ingenti adfectat Olympo.
Et quamuis nimium duris in rebus agebat

Ipſe ſibi aſperior, ſibi ſemper iniquior ipſe,
Exanguéſq; inopi victu tenuauerat artus,
Delicias tamen has ducit, mollémque vocat ſe,
Franciſci quoniam magni tum fortè ſodales
Vidiſſet, nudóſq; pedes, & vellera craſſæ
Incomptum indutos lanæ, pro mollibus intus
Sunt tunicis ſetæ horrentes, villoſaq́; texta.
Nec requieuit enim donec cum nomine primos
Mutauit cultus, & ab his diſceſsit ad illos
Fernandus, dictúſq; ex illo Antonius idem eſt.
Illum confectum macie, & genua ægra trahentem,
Atque hic lapſantem, atque illic videre ſodales,
Pallentémque genas, & opem cùm ſæpè tuliſſent
Conlapſo, nihilo tamen in ſe mitior ipſe
Parcebat dapibus poſitis. tum colla, manúſque,
Atque opere atterere, atque inſomnes ducere noctes
Tendebat, ſilicem capiti quo tempore nudam,
Stramináque incumbens ſibi ſubdere rara ſolebat.
Heu pietas, cælique ardens ſine fine cupido!
Audierat Libycis cæſos crudeliter oris
Eſſe viros, magni teſtatos numen IESV.
Corripuit noua flamma animum, cædíque recenti
Inuidet, & pulchra tepidum fudiſſe cruorem
Morte cupit: ſtat ferre gradum, cultróſq; furentum
Imbuere. aſt illum cùm iam ventoſa ſecaret
Æquora, languidulum retro dare vela coëgit
Febris anhela virum: qua poſtquam ereptus, eodem
Tendit iter, dulci properans ſua funera letho.

Sed non hæc, pro quo tantos fert sponte labores
Consilia, aut hæc ipsa Dei est immota voluntas.
Ecce ruens Libyca puppim procul arcet ab acta
Auster, & obliquat cursus, vocat ipse, trahítque.
Namque aliò Deus, atq; æquor simul, & simul auræ
Torquent, & Siculò sistunt in litore puppim.
Quò feror, aut quò me longè rapit æstus euntem
Facta per, & decora alta viri, dic ipsa, docéque
Ausonia has laudes, etenim potes, omnia quando
Vidisti, breuibus pinnis non se mea musa
Tollit humo, neque tanta viri est potis edere facta;
Quæ siquis numerare queat, cùm turbida sæuit
Tempestas, numeret crebros ad litora fluctus:
Poßit & hic altum lustrans sub nocte serena
Dicere quàm multis micet ignibus arduus æther.
Ac tum prima quidem virtus, & copia fandi
Enituit, magnis de rebus dicere iussus
Nil meditans iuuenis cùm longa silentia rupit,
Intentíque patres tenuerunt ora, diuq;
Attonitæ, & subitò stupefactæ flumine mentes
Eloquij hæserunt, namque illum credere cuncti
Indoctum, & nullas animum coluisse per artes,
Qualem se, simulans animi bona tanta, ferebat
Vsque silens, tantúmque facessere iussa paratus.
Sæpè illum Pataui est vrbs admirata loquentem,
Quam coluit quondam Ausoniis magis vrbibus vnam
Lysiades, campos cùm non numeranda patentes
Millia complebant, cùm non immania templa,

Nec

Nec populum vndantem caperent fora tota, viæq́;
Vt quondam lato Eridanus simul accipit alueo
Quos nox atque dies è nubibus exprimit imbres,
Magnanimus; verùm si Iuppiter humidus vsque
Perstat agens pluuias, & nubila colligit vsque,
Erumpit, seq́; in campos effundit apertos,
Et pecus, & stirpes, & tecta natantia raptans.
Noluerat gens dura olim, & malè credula vero
Stans propius tantum voces audire loquentis.
Tum vero manifesta daret quo signa piorum
Nil non posse manus, & non sine numine verba,
Mirum edebat opus aliquod; pudet, atq; pudebit
Te probri, culpæq́; annos, ô Ariminum in omnes
Infelix, illum: quem namque audire recusas,
Iussum audire imo pelagi genus omne natantum
Excitum ruit, & squamis splendentibus exstat.
Ecce autem longè hinc hominum furit altera pestis
Immane audentum, & verißima quæque negantum.
Namque Tolosarum magnæ sub mœnibus vrbis
Quà prono fugiens campos secat amne Garumna,
Inuenti, qui panem illum, quo numina magni
Súntque laténtque Dei, cerealia munera tantum
Esse putent, verùm qua nunc ratione probari,
Ille ait, hoc petitis, faxo hac ratione probetis
Inuiti, si me rerum sinit auctor obire
Tanta ministeria, & tali dignatur honore.
Ergo auidi tres impastum noctésq; diésque
Iumentum, spectantum inter media agmina sistunt,

Vesanóque fame ostentant hinc ordea, at illinc
Vir pius, heus tu vnum ex his animantibus, inquit,
Quæ Deus hic, manibus panem, numenq́ꝫ tenebat,
De nihilo dias in luminis edidit oras,
Flectere & hunc venerans, Dominumq́ꝫ Deúmque fatere.
Protinus inflectit quadrupes genua, & procumbens
Numen adorat, & oblatas auertitur escas.
Obstupuere animis, culpæq́ꝫ & criminis illos
Pœnituit, veniámque simul petiere dolentes.
Non ego, si centum linguis mihi ferrea centum
Ora sonent, numero memorans comprendere poßim
Languentum morbos, & libera corpora morbis
Languentum. idem alios iterum vitalibus auris
Reddidit, idem alios insuetam cernere lucem
Posse dedit, tum posse alios & verba, sonósque
Insolitos patulis bibere auribus, ecce iacentum
Parte alia, tardéque, aut non sua membra mouentum,
Vndique conuulsis aut artubus ægra trementum
Turba gemit, miseros geniorum hos improba vexant
Agmina, cæruleis pendent è fluctibus illi
Præcipites, penitúsq́ꝫ imis furit æstus arenis:
Sensit opem, qua multa rogans sibi quisque poposcit.
Sancte veni, méque ipse volens, propiórque tuere,
Et tua clamantem præsentia numina, tot me
Eripe nunc inuicte malis, atque ablue mentis
Diue meæ puro non dignas æthere sordes,
Ablutumq́ꝫ manu tua per vestigia ducens
Depositis nouus exuuiis, vbi lucida templa,
Cælicolûm regem videam, sedésq́ꝫ beatas.

TVRCIS

Turcis nauali prœlio victis,

ACHILLIS STATII LVSITANI EVCHARISTICON.

QVAS *dicam, meritis non eſt par copia, grates,*
Aut quibus accumulem ſupplex altaria donis,
Digna ferens, lætúſq; tuas quo carmine laudes
Concelebrem nunc, ô magni regnator Olympi,
O ſcelerum totiens noſtrorum oblite, tuíque
O patrij immemores toties memor inter amoris.
Cúmque iterum ad ſummum vitiorum venerit error,
Et quos non decuit, maculis infecerit atris,

Tu

Tu tamen haud iterum ruptis ferus imbribus alto
Diluuiem vltricem, aut infestum depluis ignem,
Sed magni precibúsq; Pij, precibúsq; piorum
Paucorum, immeritis largiris munera victus,
Tótque mala exuperans cumulus pietatis inundat.
Ibat ouans spoliis, & præda victor opima
Barbarus, atque suæ captiuo remige claßis
Pellebat vada salsa, tuis pater Hadria totis
Litoribus simul insultans, dum multus vtrimque
Seruitio abductus tuus, ah dolor, accola tristis
Notæ tecta domus cedentia respicit, atque
Dulce nemus longè, suaq; arua, suósq; labores
Suspirans, vitem aprico flet colle relinqui.
Ecce autem apparent fœdæ vestigia flammæ,
Et nuper nemorosæ iniuria facta Zacyntho,
Hac rueret nostras cùm perfida claßis in oras.
Iamq; Corinthiacus lætam sinus excipit, vrbes
Vicinæ plausere suis, Naupactos amicum
Litus, & hospitio non vnam præbuit aulam.
Dumq; fouet reducem, dum raptor puppibus altis
Hesperias ostentat opes, prædámque carinis
Confertam Ismariis, furtiuumq; explicat aurum,
Dum numerat captos, & ferrea vincula captis
Iniicit, & remis longo adligat ordine victos,
Hellespontiaco spectacula grata tyranno,
Austriacus triplicis ductor per cærula claßis
Improuisus adest, ventóque, æstúque secundo.
Namque vnum in triplici venerantes numine numen

Sacro-

Sacrorumq; pater pius, & rex ipse Philippus,
Et Veneti, quos nempe recens dolor attigit, vnum
Vnanimes legere ducem, cui credita rerum
Summa, ducésq; alij, ac iussi parere magistri.
At non Ismariæ cessit fiducia genti,
Quæ noua prospiciens venientem ad prœlia classem,
Oblatámque putans æquo sibi in æquore prædam,
Congreditur, subeunt Veneti discrimina primi.
Nam quas maiores vocitant de more triremes,
Sex primùm infestæ lunatis cornibus ibant:
Inde aliæ, atque aliæ, numero, quóque ordine iussæ.
Quas vbi confertas audere, ac tendere vidit,
Et trepidare metu; atque animis cadere incipit hostis,
Et dominos in se seruum genus horret euntes.
At nostri, quos armarat fiducia Christi,
Pérque preces, & per confessa piacula passim
Pax magni quæsita Dei, vadunt solida vi.
Fit sonitus, cælum horribili tonat omne fragore,
Tormentísq;, atrísq; ardet procul ignibus æther.
Non vmquam irato ceciderunt fulmina cælo
Plura, nec auditæ toties per inane ruinæ.
Itur in aduersos iam stricto comminus ense.
Hortatur simul ipse suos dux barbarus: illi
Vix tandem reuocant animos, atq; arma retractant.
Omne genus, denso fundunt & spicula nimbo,
Rem propiúsq; gerunt, & puppes puppibus hærent,
Miscenturque viri, fitq; ingens vndique cædes.
Purpureo latè pelagus rubet omne cruore.

Dat

Dat victus, ſuppléxque manus, collóque catenas
Accipit, & longo tandem certamine cedit
Barbarus. en prædas, en ſpes, & inania vota!
Alme Pater, laus, & ſunt hæc tua dona, fatemur,
Sed tua ſint facito propria hæc vt dona, tuiſque
Muneribus dignos præſta, & quo Spiritus almus
Teq; tuo, natúmque tuum tibi iungit amore;
Diuinum inſpirans animis concordibus ignem,
Tres illos vno deuinciat vnus amore,
Auſtriacóque vno duce gens non vna trophæis
Accedat Crucis, & totus tibi ſeruiat orbis.

FINIS.

HÆC carmina nihil habere offendiculi, ſed à piis omnibus legi poſſe atteſtor

Vualterus vander Steeghen, S. Theol. Licent. Canonicus Antuerpienſis.

SVMMA PRIVILEGII.

REGIÆ Maiestatis priuilegio cautum est, ne quis *Laurentij Gambaræ Brixiani, rerum sacrarum librum*, citra Christophori Plantini Architypographi Regij voluntatẽ, intra octo annos imprimat, vel alibi impressum importet, distrahat, venalémve habeat per omnes eius ditionis fines, sub pœna confiscationis, & graui mulcta: vt latiùs patet in litteris datis Bruxellæ vicesima Augusti, Anno M. D. LXXVI.

Signat.

Iac. Blyleuen.